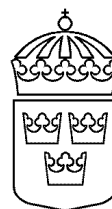

Riksdagens protokoll

1999/2000:82

Tisdagen den 21 mars

Protokoll
1999/2000:82

Kl. 14.00 – 16.33
18.00 – 20.16

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 14 och 15 mars.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Urban Ahlin* (s) avsagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om uteblivet svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1999/2000:278

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:278 av Thomas Julin (mp) om ubåtsjakten vid den svenska kusten.

Interpellationen kommer inte att besvaras.

Skälet till detta är att försvarsminister Björn von Sydow kommer att lämna ett muntligt meddelande i ubåtsfrågan vid sammanträde med kammaren den 30 mars 2000.

Stockholm den 16 mars 2000

Försvarsdepartementet

Enligt uppdrag

Ingvar Åkesson

Expeditions- och rättschef

4 § Svar på interpellation 1999/2000:283 om Malmöpolisens resurser

Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Sten Andersson har frågat vilka åtgärder statsministern är beredd att vidta i syfte att öka Malmöpolisens resurser.

Statsministern har uppdragit åt mig att besvara interpellationen.

I januari i år svarade jag på en fråga av Maud Ekendahl som gällde resurserna till Polismyndigheten i Skåne. I svaret slog jag fast att det är Rikspolisstyrelsen som fördelar polisväsendets resurser efter en budgetdialog med respektive polismyndighet. Dialogerna är ett viktigt instrument för att fördela resurserna på ett sätt som säkerställer en rationell polisverksamhet i hela landet. Jag instämmer i att storstadsområdena är särskilt utsatta i många avseenden och att detta ställer speciella krav på polisbevakning. Dialogerna gör det möjligt för polismyndigheterna att åberopa de faktorer som bör beaktas av Rikspolisstyrelsen vid fördelningen av medelsramarna.

I svaret till Maud Ekendahl påpekade jag också att det är varje polismyndighet som efter sina förutsättningar bedömer hur polisresurserna ska disponeras. Likaså ankommer det på myndigheterna att skapa en organisation som fungerar väl och är anpassad efter de lokala förutsättningarna. Det är Rikspolisstyrelsen som inom ramen för sitt tillsynsansvar granskar effektiviteten i polisverksamheten. Jag vet att Polismyndigheten i Skåne nyligen granskades med gott betyg. Som justitieminister är däremot jag förhindrad att kommentera förhållanden vid en enskild myndighet.

Jag tog nyligen del av länspolismästare Hans Wranghults, Polismyndigheten i Skåne, analys av de åtgärder som behöver vidtas för att förbättra förutsättningarna för en väl fungerande polisverksamhet i landet. Han drog slutsatsen att Polishögskolans kapacitet att utbilda poliser måste utökas i den takt som är möjlig och att polisväsendet bör få ekonomiska villkor som även gör det möjligt att anställa mer civil personal. Den föreslagna lagstiftningen om förbättrade spaningsmetoder och att polisen befrias från arbetsuppgifter som inte hör till kärnverksamheten är också viktiga framgångsfaktorer.

I huvudsak delar jag hans slutsatser. När det gäller de ekonomiska resursförstärkningarna till polisväsendet har jag tidigare sagt att regeringen återkommer till den frågan i den ekonomiska vårpropositionen.

Avslutningsvis vill jag säga att polisens verksamhet för att avstyra pågående brott eller utreda begångna brott endast i någon mån påverkar människors upplevelse av trygghet. Det som verkligen har betydelse för tryggheten är att brotten över huvud taget aldrig begås. I det perspektivet räcker det inte med flera poliser. Som regeringen slog fast i det nationella brottsförebyggande programmet Allas vårt ansvar är det hela samhällets uppgift att förhindra brott. Självklart är polisarbetet en viktig förutsättning för att det brottsförebyggande arbetet ska bli långsiktigt framgångsrikt men också de insatser som görs inom exempelvis socialtjänsten och skolan. Samhället har en viktig uppgift i att skapa ett forum där kunskap, initiativ och engagemang kan samlas, t.ex. i ett lokalt brottsförebyggande råd.

Anf. 2 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Bakgrunden till den här debatten är ett öppet brev som Ilmar Reepalu, som är kommunstyrelsens ordförande i Malmö, skickade till statsministern för 14 dagar sedan. Där beskrev han att Malmö har den högsta brottsligheten per capita i riket, att tillgången till narkotika är mycket god, att man har högst antal dömda per tusen invånare och att antalet ungdomsrån överstiger det antal som inträffar i Stockholms city – allt beroende på neddragningen av polisen och indragning av närpolis, enligt Reepalu.

Allt detta stämmer med den verklighet som många malmöbor, poliser, åklagare, domare, nämndemän och socialarbetare i Malmö har haft som sin verklighet under lång tid.

Svaret från justitieministern, som i praktiken är ett svar på Reepalus brev, har en lite annorlunda ton än hennes svar på en artikel av Moderaternas partiledare Bo Lundgren i fredags. Där beskrev hon att han överdrev, svartmålade och skapade oro bland medborgarna. Men i praktiken säger ju hennes partikollega samma sak.

Rikspolisstyrelsen ger Skånepolisen gott betyg. Jag tror att det förvånar många. Om det beror på att man gör ett gott jobb baserat på de resurser man har, är det kanske riktigt. Men man gör inte ett gott jobb baserat på de förväntningar som människor har i Skåne i allmänhet och i Malmö i synnerhet.

Nu säger justitieministern att hon delar Skånes länspolischefes uppfattning om behovet av fler poliser, mer civilpersonal, bättre spaningsmetoder och om att polisen ska befrias från s.k. icke kärnuppgifter. Det är dock en sak som polisen vill bli av med, men som det är viktigt att de får behålla, nämligen något som kallas för PEK, innebärande att skattemyndigheterna och polisen gemensamt kontaktar företagare för att på ett tidigt stadium kunna motarbeta ekonomisk brottslighet eller missförstånd. Denna polisinsats vill nu Skånes länspolischef ta bort. Det hoppas jag att han inte kommer att göra.

Jag håller med om att det inte är antalet poliser som är avgörande för brottsligheten, även om viljan att begå ett brott minskar något om man vet om att polisen är synlig och kan komma snabbt eller om brotten kan bli utredda kvickt.

Det som saknas i dag är framför allt en minimerad respekt för andra människor och deras egendom. T.ex. måste ungdomsrånen som har poppat upp under senare tid inte bara stoppas – de får inte inträffa. Om det fortsätter i den här takten får vi många ungdomar som kommer att hamna i en livslång brottslighet. Det är enormt viktigt att vi kan häva detta och mota Olle i grind, som man säger.

Till sist, fru talman, säger statsrådet att hon återkommer i vårpropositionen med pengar till polisen. Men kan statsrådet kanske redan nu tala om ifall polisen kommer att beviljas ökade resurser så att vi får ett större antal poliser i t.ex. Malmö?

Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Brottsligheten är för hög i både Malmö och Stockholm och i hela landet i övrigt. Men jag kan lugna både Sten Andersson och andra som har missuppfattat lite grann hur fördelningen av brottsligheten är i landet. Det är inte så att brottsligheten är högre i Malmö per tusen

Prot.

1999/2000:82

21 mars

*Svar på
interpellationer*

invånare än i Stockholm, och det är inte så att det begås fler ungdomsrån i Malmö än i Stockholm. Stockholm är nog dessvärre fortfarande den stad som är mest utsatt för brottslighet.

När det gäller Malmöpolisens arbete tycker jag, till skillnad från Sten Andersson, att det är glädjande att Rikspolisstyrelsen i sin inspektion i många avseenden har kunnat ge ett gott betyg till Malmöpolisens arbete. Det visar att man under senare år har utvecklat sina arbetsmetoder och att man har en bra resursanvändning i långa stycken, även om det naturligtvis där liksom inom många andra polismyndigheter finns ett stort utrymme att utveckla sin verksamhet.

Ungdomsrånen är naturligtvis en företeelse som vi har all anledning att ta på största allvar. Inte minst av den anledning som Sten Andersson pekar på, alltså att det handlar om unga människor som lätt kan komma in i en kriminell karriär, är det viktigt att man använder samhällets alla resurser för att sätta stopp. Det är inte enbart fråga om en insats från polisens sida, även om polisen är central i den här uppgiften. De erfarenheter som vi hittills har av att bekämpa den här företeelsen, och vi har faktiskt redan en hel del erfarenheter, visar att det är möjligt att bekämpa den om man samverkar mellan olika delar av samhällets sektorer och använder de samlade resurserna.

Det är en av tankarna bakom den storstadssatsning som regeringen beslutade om förra året. Jag kan i det sammanhanget nämna att regeringen har tecknat ett särskilt lokalt utvecklingsavtal med Malmö kommun som berör flera av de stadsdelar som är särskilt belastade av brottslighet. Det är ett utvecklingsavtal som syftar till att lägga grunden för ett handlingsprogram som ska skapa en tryggare miljö i de här förorterna. Det handlar om rejäla resurstillskott, men framför allt handlar det om att tänka i de banor som krävs för att engagera hela samhället, inte minst de kommunala myndigheterna i samarbete med polisen, för att bl.a. bekämpa brottsligheten.

Anf. 4 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag har så pass mycket respekt för statsrådet Freivalds att om hon säger att de uppgifter som hennes partikollega, tillika kommunstyrelsens ordförande i Malmö, har lämnat i ett öppet brev är felaktiga på alla punkter så får jag väl som budbärare ta åt mig kritiken. Men det är inte jag som har skapat dessa uppgifter. Tvärtom gick de ut offentligt i de flesta medier, och det var ingen som då ifrågasatte dem. Det kanske är lite förvånande.

Sedan, fru talman, till detta med bra polisinsatser i Malmö. Allting är relativt, men jag tror att det är en av de lättaste sakerna i världen att i dag få människor att i alla fall *tro* att polisen har stora problem med att lösa uppgifter som man kunde lösa för kanske mindre än tio år sedan. Det är nattstängda polisstationer och dålig kontakt när man ringer till växlar långt ifrån det ställe som man ringer från och där brottet begås.

Vid närpolisstationerna i Malmö har man lyckats få fram en personkännedom, framför allt i fråga om ungdomar. Sedan vet man ju att när de här ungdomarna blir väl kända på ett ställe byter de område och beger sig till en annan stad. Då är det viktigt att man på det ställe som ungdomarna kommer från har en personkännedom så att man snabbt kan spåra upp

dem. Därför är det besvärligt och fel om man stänger de här närpolisstationerna, som faktiskt har ett gott syfte.

Till sist håller jag med statsrådet om att det inte bara handlar om polisen. Det är hela samhället som måste ta ett ansvar genom grannsamverkan och lokala brottsförebyggande råd. Polisen får ofta komma in när brotten är fullbordade. Det bästa hade ju varit om vi hade haft en polis – nu är jag utopisk – som blev utan arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1999/2000:249 om arbetstidsförkortning

Anf. 5 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Maria Larsson har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta med anledning av Långtidsutredningens och Konjunkturinstitutets redovisning av effekterna av en generellt lagstiftad arbetstidsförkortning.

Jag instämmer i stora delar av Maria Larssons beskrivning av den svenska arbetsmarknaden. Antalet arbetstillfällen är inte statiskt. Kompetenskraven på arbetsmarknaden och behovet av specialistkompetens ökar vilket gör att människor inte utan vidare är utbytbara mellan olika jobb. Olika personer har dessutom olika önskemål när det gäller hur mycket man vill jobba och under vilka tider på dygnet.

Risken är också stor att vi i framtiden kommer att få brist på arbetskraft samtidigt som försörjningsbördan ökar för dem som jobbar. En anledning till det är de stora pensionsavgångarna när den stora 40-talistgenerationen når pensionsåldern.

Samtidigt är det viktigt att säga att det finns all anledning att tro att människor, på samma sätt som under de senaste 100 åren, även i framtiden kommer att vilja ta ut en del av ett ökat välstånd i form av kortare arbetstid.

Arbetstidsfrågan är viktig och berör många människor. Men arbetstidsfrågan är också väldigt komplex. För att ytterligare fördjupa underlaget i arbetstidsfrågor tillsattes en arbetsgrupp inom Regeringskansliet förra våren med deltagare från Socialdemokraterna och regeringens samarbetspartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Arbetsgruppen har i uppdrag att analysera möjligheterna till och konsekvenserna av olika arbetstidsförändringar. Den rapport från Konjunkturinstitutet som Maria Larsson hänvisar till i sin interpellation är beställd just av den här arbetsgruppen.

Redan den här veckan kommer gruppen att redovisa sina bedömningar för regeringen. Gruppens rapport kommer att remissbehandlas. Först därefter kommer de olika partierna att ta ställning till arbetsgruppens bedömningar. Avslutningsvis vill jag säga att jag hoppas att rapporten också kommer att fungera som underlag för en bred samhällsdebatt om den mycket stora och viktiga arbetstidsfrågan.

Anf. 6 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag vill tacka Mona Sahlin för svaret. Jag tycker att det var glädjande att läsa det. Jag förstår att statsrådet liksom jag har stora

betänkligheter mot en arbetstidsförkortning som är lagstadgad och generell. Jag kan nämligen hitta fyra skäl emot det i statsrådets svar och ett för, fast jag är inte riktigt säker på att det heller är för. Det kanske är avtalsvägen som gäller där trots allt.

Jag tror precis som statsrådet att arbetstidsförkortning kan vara bra för en del människor under en del av livscykeln. Det gäller inte minst föräldrar som vill ha mer tid för sina barn. Men jag är övertygad om att detta måste göras avtalsvägen och inte som en generell lagstiftning. Varför då? Jo, som någon uttryckte det på det seminarium som anordnades här i Riksdagshuset för inte så länge sedan när Konjunkturinstitutet och Arbetslivsinstitutet hade kommit med sina rapporter: Det finns ingen fri lunch. Det skulle ha ett alltför högt pris för den enskilde och för nationen i form av minskad produktion, minskad välfärd, minskad konkurrenskraft och icke minskad arbetslöshet.

Det skulle också bli minskad valfrihet för den enskilde. Jag tycker att vi ska ha som målsättning att genomföra reformer som låter människor bestämma själva. Jag tycker att vi ska försöka låta bli att lägga en mall som alla ska passas in i. Det handlar snarare om att låta människor välja på det sätt som Pappers gjorde i fråga om sina medlemmar när dessa kunde välja om det ökade löneutrymmet skulle gå till kortare arbetstid, sänkt pensionsålder eller högre lön. Det blev en tredjedel av varje när man valde. Så olika vill människor använda sitt löneutrymme, och det är precis det som den här frågan handlar om.

Att sänka skatten skulle kunna vara ett annat alternativ för att skapa valfrihet. Det skulle då också i sin tur kunna ge utrymme för en kortare arbetstid. Om man vill stödja en särskild grupp kanske det handlar om utbyggd föräldraförsäkring i stället.

Vad som är viktigt att komma ihåg, tror jag, i den här debatten är ju att vår arbetstid här i Sverige när vi jämför med övriga Europa är kort. En svensk arbetsvecka är i snitt 36,8 timmar. Vi har tagit ut arbetstidsförkortning i form av längre semester, föräldraledighet osv. EU-genomsnittet ligger på 40,1 timmar. Sverige ligger näst lägst i Europa, näst efter Norge, när det gäller årsarbetstiden.

Jag tycker också att det faktum och det argument som professor Lars Calmfors framför är värt att upprepa ännu en gång. Han säger att risken för negativa effekter på produktion och sysselsättning är störst i en situation som den nuvarande, där vi har en brist på arbetskraft. Det var statsrådet också inne på när det gällde de demografiska förändringarna.

Nu kommer det en rapport på torsdag. Den hänvisas det till i svaret. Min fråga till statsrådet är: Hur bred kommer den här remissen att bli? Och hur avgörande för regeringen kommer remissinstansernas synpunkter att vara? Kommer de att vara vägledande eller är remissförfarandet egentligen bara en formsak?

Är det så att ärendet egentligen avgörs i regeringsförhandlingarna med Miljöpartiet och Vänsterpartiet? Miljöpartiet har ju ställt ultimativa krav för fortsatt samarbete. Vore det inte bra att snabba på processen och att faktiskt låta remissinstanserna få fungera i detta avseende? Jag ser fram emot svaret på den frågan.

Anf. 7 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att vi moderater till fullo kan instämma i den syn på arbetstidsfrågan som Maria Larsson har givit uttryck för, både i sin interpellation och i inlägget här alldeles nyss.

Den breda samhällsdebatt i arbetstidsfrågan som statsrådet Sahlin efterlyser rasar ju redan nu för fullt. Det är en fråga som har stötts och blötts i mer än ett decennium. Mona Sahlin var ju själv ordförande i den arbetstidskommitté som 1989 lade fram betänkandet *Arbets- tid och väl- färd*.

Sedan har 1995 års arbetstidskommitté analyserat frågorna på nytt och kommit fram till att det inte fanns skäl att föreslå en lagstiftad arbets- tidsförkortning. Dess betänkande har remissbehandlats.

Sedan tillsattes den Segelströmska arbetsgruppen för att analysera ef- fekterna av olika arbetstidsförkortningar, precis samma uppdrag som Arbetstidskommittén redan hade haft. Därför ser inte vi detta som en utredning i egentlig bemärkelse utan snarare som en eftergift åt samar- betspartierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet för vilka ju en arbetstidsför- kortning är en hjärtefråga.

Vi ser detta också som ett sätt att så länge som möjligt sopa en het politisk fråga under mattan. Men på torsdag är det ju färdigsopat. Nu måste socialdemokraterna snart bekänna färg.

Mona Sahlins arbetstidsutredning sade att det inte inom överskådlig tid finns utrymme för en allmän arbetstidsförkortning. Jag har erfarit att statsrådet alltså hyser den uppfattningen. Men gå då ut och säg det.

Vi moderater efterlyser mer politiskt ledarskap från regeringen i denna fråga. Det är fullständigt livsfarligt att lämna fältet helt fritt för Gudrun Schyman att åka land och rike runt och sprida sitt synnerligen förenklade budskap helt oemotsagd, nämligen att människor ska kunna få sin arbetstid förkortad utan att det ska kosta dem någonting.

Vi moderater och kristdemokraterna försöker så gott vi kan att an- lägga moteld mot Gudrun Schyman, men vi kan inte själva kompensera den nästan totala tystnaden från regeringens sida. Risken är ju att fru Schyman väcker orealistiska förhoppningar hos många människor, att de ska kunna jobba 25 % mindre men ändå få samma lön. Dessutom väcks också en mycket betydande oro hos många företagare för en explosion av arbetskraftskostnaderna som kommer att slå ut dem i den internationella konkurrensen. De är också rädda för att de ska drabbas av ännu större problem än de redan har i dag att hitta de kvalificerade medarbetare som de behöver. Och det finns tecken som tyder på att den pågående utflytt- ningen av företag från Sverige skyndas på just på grund av osäkerhet om vad som kommer att gälla på arbetstidsområdet. Det finns också en risk för att den önskvärda expansionen av företag i Sverige eller nyetable- ringen av företag går om intet så länge det råder så stor osäkerhet i ar- betstidsfrågan som är så viktig. Medan gräset gror dör kon. Därför är det angeläget att regeringen snarast börjar bekänna färg.

Anf. 8 HENRIK WESTMAN (m):

Fru talman! Man kan ju av svaret som statsrådet Sahlin har gett kon- statera att hon egentligen inte har svarat på frågan utan att hon har hänvi- sat till en utredning och kommande remissbehandling och att vi ska ha debatt först senare. Men samtidigt kan man av svaret läsa ut att Mona

Prot.

1999/2000:82

21 mars

*Svar på
interpellationer*

Sahlin delar Maria Larssons uppfattning om beskrivningen av den svenska arbetsmarknaden. Och även jag delar Maria Larssons uppfattning. Där är vi alltså överens över partigränserna.

Både Mona Sahlin och Maria Larsson tar upp att olika människor har olika önskemål om hur man ska förlägga arbetstiden och hur lång den ska vara. Och Mona Sahlin har inte heller sagt att en arbetstidsförkortning inte ökar kostnaderna för arbetskraften och påverkar produktiviteten. Och det kanske är klokt att hon inte har gjort det. Om man läser de olika yttranden som den här arbetsgruppen har fått in och om man var med på den genomgång som ägde rum här i riksdagen för några veckor sedan fick man nämligen klart för sig att en direkt lagstiftad minskning av arbetstiden har väldigt många negativa konsekvenser och ganska få positiva. Det var ju nästan ingen som tyckte att detta var bra.

Mona Sahlin hänvisar till en kommande givande debatt när arbetsgruppen har lagt fram sin rapport, och vi får väl återkomma då. Men det finns en sak som jag ändå tycker vore intressant att få höra statsrådets inställning till, och det är om hon i likhet med de flesta som uttalar sig tycker att detta är en fråga som man bör avtala om mellan parterna. Jag ställer frågan om avtal eller inte på grund av att regeringens handlande under de senaste månaderna har varit ganska så motsägelsefullt. Jag tänker då på lönebildningspropositionen, där det föreslogs en ny rikslikarmyndighet för lönestatistik trots att statsrådet nog väl känner till att det finns en väl fungerande och avtalad metod för att ta reda på dessa saker. I fråga om detta dög det tydligen inte med detta avtal utan att man måste lägga en grundläggande lagstiftning i botten också. Jag tänker också på de senaste veckornas diskussion om lagstiftning och blockad av enmansföretagare. I fråga om detta ville regeringen inte ta bort lagstiftningen med hänvisning till att LO:s förslag var att man kunde avtala om det i stället. Man borde alltså behålla lagstiftningen i fråga om detta.

Om man tittar på dessa två saker är det klart att man kan se ett visst mönster även i detta handlande – en tvingande lag i botten och sedan hänvisning till att det går att sluta avtal. Är detta morgondagens modell?

Jag konstaterar att om man ska ha lagstiftning, då påverkar man balansen mellan parterna på arbetsmarknaden, och man går in och kanske detaljreglerar sådant som man inte behöver göra. Jag har stor förståelse för att man behöver ha en grundläggande lagstiftning av arbetarskyddsskäl, men i övrigt borde man väl ändå kunna avtala om hur man så att säga ska ta ut eventuella produktivitetsökningar.

Jag kan hänvisa till en mängd diskussioner som har varit. Jag har tidigare erfarenhet från Kommunförbundets förhandlingsdelegation som ändå avtalar för 800 000 arbetstagare här i landet. Vi var där fullständigt överens om att det är okej att man minskar arbetstiden men att man i så fall måste kombinera det med hur minskningen ska tas ut, och det behöver man avtala om. Man måste också övergå från vanliga avtal till att klara ut timlön och årsarbetstid. Men, som sagt var, detta borde parterna själva bäst kunna klara av.

Anf. 9 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Låt mig börja med att allmänt säga att arbetstidsdebatten berör så väldigt många olika frågor samtidigt och att alla dessa olika

frågor egentligen har sin plats och sin lösning men ofta buntas ihop i en allmän frågeställning som handlar om arbetstiden.

Jag vill inledningsvis säga att som nation så arbetar Sverige för lite. Vi har stora grupper människor som helt står utanför arbetsmarknaden. Det är ett stort problem och en viktig del i lösningen av problemet med den arbetskraftsbrist som vi kan se framför oss. Så samtidigt som vi som nation arbetar för lite är det också så att många människor upplever att de som individer jobbar väldigt mycket.

Det är *ett* sätt att beskriva de många bottnar som finns i arbetstidsdebatten där vi har dels de frågeställningar som interpellanten och övriga frågeställare i dag har fört upp, dels diskussioner om stress, lågt barnafödande, maktlöshet, deltidsarbetslöshet och invandrarnas utanförskap. Allt detta går det självfallet inte att lösa med arbetstidsregleringar i den ena eller den andra formen men det säger någonting viktigt om hur människor i vårt samhälle i dag mår.

De frågeställningar som vi nu står inför är ganska många. För det första: Kan arbetstiden förkortas? Det kostar ju alltid. Någon måste alltid betala en arbetstidsförkortning. För det andra: Kan arbetstiden förkortas? Hur och av vem i så fall? För det tredje: Hur ska vi dessutom ha inflytande över arbetstiden?

Jag vill ansluta mig framför allt till det synsätt som jag tycker att Maria Larsson ger uttryck för, nämligen att arbetstiden och möjligheterna att arbeta, förstås, är väldigt olika under olika livscykler. Vi har inga barn. Vi har små barn. Barnen växer upp. Självfallet borde det vara enklare att låta livet präglas av de här cyklerna och arbetstiden därefter i stället för att tränga in livet i hur arbetstiderna ser ut. Den grundinställningen har också jag, och den har jag alltid haft.

Sedan har vi frågan: Ska man då aldrig ha lagstiftning? Ja, det är en annan diskussion. Det beror ju på vad vi menar med lagstiftning. Jag tror att vi behöver se över lagstiftningen när det gäller t.ex. förläggningen av arbetstiden och hur individernas inflytande över sina egna arbetstider ser ut – det är också lagstiftning.

Jag vill understryka vad Maria Larsson frågade efter. Remissomgången är alltså viktig. Jag vill förstås att den ska vara bred och att den ska ha betydelse. Det tycker jag är en annan ingång än vad både Christel Anderberg och Henrik Westman hade som snarare sade: Bestäm nu, sätt ned foten och bekänn färg! Jag lutar mig hellre på det synsätt som Maria Larsson gav uttryck för, alltså en bred remissomgång och en ordentlig debatt för att se i vilken mån vi ska luta oss på lagstiftning och på parterna. Dessutom gäller det inte bara längden på arbetstiden utan också förläggningen av arbetstiden och möjligheterna att i större utsträckning påverka.

Min grundinställning är dock, som jag i många sammanhang gett uttryck för, inte minst i debatten om Medlingsinstitutet: Avtal är alltid bättre än lagstiftning. Däremot måste vi alltid lägga till, precis som Henrik Westman själv gjorde, att ibland finns det, och måste det finnas, undantag från detta som handlar t.ex. om skyddsregler eller om olika grupperns individuella behov. Men de lösningarna ligger inte bara i hur arbetstidslagstiftningen ser ut, utan det gäller också många andra olika områden inom politiken.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Med dessa utgångspunkter vill jag ändå understryka att jag tror på debatten och att debatten är viktig. Jag hoppas att den blir bred och kan leda fram till att vi får en samlad syn på vad en arbetstidsförkortning kostar, vem som ska ta den kostnaden och vem som ska ha inflytande över den. I grunden handlar det nämligen, tror jag, om att individerna har rätt att ha större möjligheter att påverka också den här delen av sina liv.

Anf. 10 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Med tanke på att väldigt många har uttryckt betänkligheter mot just en generell arbetstidsförkortning tror jag att det är viktigt att ha en bred remissomgång, så att de här synpunkterna också får föras fram i ett offentligt sammanhang och läggas samman i en hög för att sedan värderas. Det var min utgångspunkt när jag ställde frågan. Att kunna beakta de här svaren är ju också en styrka när man väljer väg mellan avtal och lagstiftning.

De tre största fackförbunden inom LO – Kommunal, Metall och SIF – har redan klargjort att kortare arbetstid blir ett huvudkrav för dem i nästa stora avtalsrörelse, år 2001. De höjer också ett varningens finger gentemot regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet när det gäller att lägga sig i avtalsförhandlingarna och gå in med lagstiftning.

Även inför en remissomgång kan vi vara ganska trygga och även säkra på hur en del remissutlåtanden kommer att låta. Många fackförbund har redan varit ute och tagit ställning. Därför tycker jag att det är bra att man sammanväger allt det här.

Jag är tämligen övertygad om att många negativa och kritiska synpunkter kommer att höjas och att man i stället ropar att det gäller att försöka lösa det här med utgångspunkt i människan ute på verkstadsgolvet eller byggnadssnickaren – han som kan bedöma det här utifrån sin livssituation, alltså om han vill lyfta löneutrymmet som kortare arbetstid eller som högre lön. Vi vet att väldigt många har svårt att trots att de har heltidslön klara sin familj och sin familjs försörjning på den. Då måste man kunna få ha det valet kvar.

Kommunals avtalssekreterare Jan Sjölin säger: Lagstiftar politikerna tar de ifrån oss möjligheten att välja mellan högre löner och kortare arbetstid.

Avtal är bättre än lagstiftning, säger Mona Sahlin. Jag tar det som ett halvt löfte och tror att det utifrån remissvaren klart kommer att indikera att så tycker flertalet.

Arbetsgivarverket – företrädare för 277 statliga myndigheter med en kvarts miljon anställda – har också varit ute i debatten. Verkets chef Birgitta Isakson Pérez säger: Om en lagstiftning genomförs kommer det antingen att leda till kraftiga nedskärningar eller till lönesänkningar för de statsanställda.

Det skulle drabba verksamheter som polis, utbildning och rättsväsende – områden som vi alla som politiker säger oss värna om och vilja föra mer resurser till – och det kommer att få stora konsekvenser om man tillgriper lagstiftning.

Jag tycker att man kan peka på att det ena efter det andra av förespråkarnas argument har fallit. De har skalats av allteftersom rapporterna haglat in under våren. Konjunkturinstitutets rapport, Arbetslivsinstitutets

rapport, Långtidsutredningens rapport och aktuell forskning har kommit på bordet.

Jag skulle vilja gå vidare med remissförfarandet och ställa några frågor till i anslutning till det: Hur ser tidsplaneringen ut? Kan vi utesluta att frågan kring en arbetstidsförkortning över huvud taget inte kommer att aktualiseras i samband med vårpropositionen, för då kan väl inte remissomgången ha avslutats? Jag förutsätter att frågan hålls utanför regeringsförhandlingarna med stödpartierna inför vårpropositionen. Men jag är, med rätta, misstänksam eftersom jag ser att regeringssamarbetet då och då kräver sitt offer.

Anf. 11 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Jag håller med statsrådet Sahlin om att Sverige som nation arbetar för lite. Jag håller också med om att det samtidigt finns väldigt många individer i vårt land som arbetar alldeles för mycket och att detta med olika typer av stressrelaterade sjukdomar blir ett allt större problem. Men problemen med småbarnsföräldrar som får jobba för mycket är inte något som man löser med en generell lagstiftning. Forskningen visar ganska entydigt att det utifrån aspekten att människor ska må bra är bättre med en individanpassad arbetstidsförläggning än med en generell arbetstidsförkortning.

Jag var tidigare inne på detta med den breda debatten och hävdar alltså att det är viktigt att statsrådet Sahlin, som närmast ansvarar för de här frågorna, aktivt tar del i den debatten. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är, som det nu är, ute och sprider sina mycket förenklade budskap om att man ska kunna korta arbetstiden utan att det kostar någonting.

Det kommer naturligtvis att framkalla en stor besvikelse hos många om man inte redan nu får klart för sig att problemkomplexen inte är fullt så enkla. Som Maria Larsson nyss sade finns det inte någon fri lunch.

I alla andra sammanhang brukar vi som ett av Sveriges största problem på arbetsmarknaden peka på att det finns så många som är ofrivilligt arbetslösa. Deras problem är att de inte kan försörja sig på en deltidslön. Om man nu överväger att göra hela svenska folket deltidslöst tycker jag att regeringen har en moralisk skyldighet att redan nu försöka bidra till att klara ut begreppen så att människor lättare kan ta ställning till den här frågan.

Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Låt mig inledningsvis säga att den debatt som vi nu har är ett bra exempel på den debatt som jag hoppas kommer att präglade hela våren, inte bara i de grupper och organisationer som brukar diskutera arbetstidsfrågan utan kanske ännu bredare. En sådan här debatt, tycker jag, ökar den samlade insikten om arbetstidens både spännvidd och betydelse för så många delar av vårt samhälle. Visst tänker jag ta mycket aktiv del i den debatten.

Jag tycker också att det är värt att notera att under alla år vi har diskuterat eventuella arbetstidsförkortningar, alla gånger vi har utrett detta, har samtidigt den reala arbetstiden i Sverige sjunkit därför att människor har gjort de välfärdsvalen sedan 100 år tillbaka. Men det är alltid, som många har påpekat, ett val mellan en löneförhöjning, en annan form av välfärdsreform och att korta sin arbetstid.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag vill också betona att det intressanta är att föra in diskussionen om stressen och om de stressrelaterade sjukdomarna i detta. Det är ingen tvekan om att många av dem som får de här problemen i dag jobbar alldeles för mycket, både tungt och under en lång tid. Det är också så att påfallande många av dem som har stressrelaterade sjukdomar jobbar sex timmar men har jobb som är lågt betalt och ger litet inflytande. Stress är alltså så mycket mer än hur många timmar om dagen eller per år som vi arbetar. Därför tror jag att ju mer debatten kan breddas, desto mer tjänar hela kunskapsnivån om arbetstidsfrågan.

Jag vill svara Maria Larsson, som jag tycker har en helt rätt ingång i diskussionen, att remissomgången kommer att vara den traditionella, tre månader. Sedan kan inte jag svara på vad olika partier kommer att föra fram i olika förhandlingar inför budgetar. Men den här gruppens arbete ska remissbehandlas under tre månader, fram till början av sommaren.

Anf. 13 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Det sista var ett bra klargörande, som jag tycker faktiskt också omöjliggör att man förhandlar om frågan innan remissomgången är klar. Jag tar det som intäkt för att man låter den frågan ligga still när det gäller att hantera vårpropositionens förslag. Det vore att föregå någonting som har en demokratisk process och ordning och som man definitivt inte från politiskt håll ska störa i det läget.

Det är intressant med arbetstidsfrågan. Den är precis så stor och vittomfattande som statsrådet beskriver den. Men den har också ändrat inriktning under tiden. Argumenten från förespråkarna har ändrat inriktning. Från att ha varit en plädering för minskad arbetslöshet har den nu gått via ökad jämställdhet till att vara en fråga om en välfärdsreform där mycket fokuseras kring hälsofrågorna. Det här har varit naturligt allteftersom det har kommit forskning och rapporter som överbevisat att det kanske inte alls är så som man hade tänkt sig att det skulle bli. Också när det gäller hälsofrågorna belade Arbetslivsinstitutet med sin rapport att det inte finns någon forskning som entydigt kan peka på att kortare arbetstid också genererar en bättre hälsa och minskade utgifter i välfärdssystemen.

Vi har ett annat problem att hantera, och det är att vi har hamnat nedåt i OECD-ligan. Gapet har vuxit de 30 senaste åren sedan vi började låna pengar i början av 70-talet. Birgitta Swedenborg har bedömt att svenskarna förlorat en femtedel av sina realinkomster jämfört med om Sverige hade utvecklats i samma takt som andra OECD-länder. Att i det läget börja diskutera en generell arbetstidsförkortning är naturligtvis ganska orimligt. Birgitta Swedenborg menar att det behövs en årlig tillväxt på 1 % mer än i andra länder under en 20-årsperiod för att vi ska ta igen det som vi har tappat. Där har vi möjligheten att få människor att klara sig på sin lön så att de själva kan välja en förkortad arbetstid därför att löneutrymmet medger det. Det valet finns inte i dag.

Min förhoppning är att statsrådet fortsatt ska ha tilltro till parterna på arbetsmarknaden, att de kan hitta de flexibla lösningarna som gagnar den enskilda människans val.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 14 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Margareta Viklund har frågat mig vilka åtgärder som planeras för att göra speciella undantag från regeln om första asylland och vilka åtgärder jag avser att vidta för att den s.k. Dublinkonventionen ska prövas av Förenta nationerna, FN.

Enligt Margareta Viklund är vissa särskilt utsatta grupper, speciellt statsanställda assyrier, som flyr från Irak eftersökta över hela världen och riskerar att avrättas på plats eller kidnappas för att föras tillbaka till Irak. I frågan framförs att detta enligt uppgift har hänt i Tyskland vid flera tillfällen och att det uppges att det inte går att där garantera deras säkerhet.

Det finns anledning att här erinra om innehållet i ett antal svar till riksdagen om Dublinkonventionen som har lämnats på frågorna 1997/98:763, 853 och 999 samt 1999/2000:391. I dessa har anförts bl.a. följande. Dublinkonventionen innebär inte någon förpliktelse att sända en asylsökande till en stat som enligt konventionen ska pröva en ansökan. Enligt konventionen gäller undantag från principen om vilket land som ska pröva en ansökan bl.a. om sökanden har en familjemedlem som har erkänd flyktingstatus enligt Genèvekonventionen i en annan medlemsstat och vistas där. En grundläggande förutsättning från svensk sida för samarbetet enligt konventionen är, och måste vara, att de stater som är parter till konventionen är demokratiska rättsstater som respekterar de mänskliga rättigheterna, inklusive rätten till asyl som den anges i 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, dvs. i Genèvekonventionen. I Dublinkonventionen finns bestämmelser dels om att en medlemsstat ensidigt kan bestämma att en ansökan ska prövas även om en annan medlemsstat formellt är ansvarig, dels om att två medlemsstater kan komma överens om vilken av dem som ska ta emot en sökande. Dessa bestämmelser används i Sverige, och inom EU, i just situationer där humanitära skäl föreligger. I Sverige har Invandrarverket och Utlänningsnämnden, vilka är självständiga myndigheter, använt sig av dessa bestämmelser. En asylsökande eller flykting som befinner sig i t.ex. Tyskland har rätt till det landets skydd mot t.ex. att bli bortförd, precis som den som befinner sig i Sverige har rätt till motsvarande skydd här.

Dublinkonventionen kommer att ersättas av ett gemenskapsinstrument i enlighet med Amsterdamfördraget. I samband därmed kommer medlemsstaterna att föra nya förhandlingar om innehållet i konventionen. När detta kommer att ske och vad som kan bli resultatet av dessa förhandlingar är i dag svårt att säga någonting om.

Svaret på Margareta Viklunds första fråga är att det från svensk sida inte är aktuellt att inför omförhandlingar av innehållet i Dublinkonventionen föreslå ändringar eller undantag från det huvudsakliga innehållet i konventionen. Samtidigt måste sägas att den som är asylsökande eller flykting i Tyskland förutsätts få skydd av staten där.

Då det gäller Margareta Viklunds andra fråga vill jag säga följande.

FN som organisation kan inte pröva Dublinkonventionen. Ett enskilt ärende avgjort enligt Dublinkonventionen kan dock, inte specifikt i sin egenskap av Dublinkonventionsärende utan som ett enskilt ärende, bli

föremål för prövning i de FN-organ som har enskild prövrätt. Dessa FN-organ är Kommittén mot tortyr och Kommittén för mänskliga rättigheter. Ett enskilt ärende kan också på samma sätt komma att prövas av Europadomstolen enligt Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Anf. 15 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret, som ju var en relativt utförlig beskrivning av Dublinkonventionens innehåll. Men det sades inte så mycket om det som interpellationen faktiskt handlade om, nämligen assyriernas situation och framför allt situationen för dem som varit stats-tjänstemän hos Saddam Hussein och av honom utsetts till syndabockar för Gulfkriget. Det gäller ungefär 150 personer som i dag egentligen inte har någon fristad på denna jord men som genom sina stora familjer ändå är ganska skyddade i vårt land. Flera av dessa 150 söker asyl här just nu.

Statsrådet Klingvall säger i sitt svar bl.a. att det inte är aktuellt att från svensk sida föreslå ändringar i eller undantag från det huvudsakliga innehållet i Dublinkonventionen. "Samtidigt måste sägas att den som är asylsökande eller flykting i Tyskland förutsätts få skydd av staten där", säger statsrådet. Men vad vet man om det egentligen?

En intressant statistik i det sammanhanget kan kanske vara att Sverige under 1988 enligt U.S. Committee for Refugees överförde 1 488 asylsökande till andra Dublinkonventionsländer. Av dessa överfördes en klar majoritet på 1 321 personer till just Tyskland. Jag skulle vilja veta vad som har hänt med dessa personer efter avvisningen till Tyskland. Hur följs dessa människor upp? Vem vet vart de tar vägen? Vet man det? Frånhänder sig Sverige hela sitt ansvar för dessa människor, som ändå har sökt asyl i vårt land?

Fru talman! Statsrådet har själv påvisat att varje enskilt medlemsland eller det land som biträtt Dublinkonventionen äger rätt att oavsett de generella reglerna om första asylland pröva ett ärende utifrån de humanitära principerna. Det är en markering av att också Sverige har den rätten. Men hur mycket utnyttjas den?

I praktiken visar det sig att de handläggande myndigheterna inte tar några som helst hänsyn till den humanitära delen utan man går bara på formalia med hänvisning till enskilda paragrafer i lagtexterna. Det måste väl vara det ansvariga statsrådets uppgift eller skyldighet att i humanitetens namn ingripa. Den ytterst ansvarige måste väl ändå vara statsrådet eller ministern för det område som han eller hon har blivit tilldelad att ansvara för?

Statsrådet säger: "En asylsökande eller flykting som befinner sig i t.ex. Tyskland har rätt till det landets skydd mot t.ex. att bli bortförd, precis som den som befinner sig i Sverige har rätt till motsvarande skydd här."

Men då det landet säger att man omöjligt kan förse personen eller gruppen i fråga garanterat skydd, då borde det med mitt sätt att se vara statsrådets skyldighet att begära in alla handlingar och göra en särskild bedömning. Statsrådet måste ändå ha en skyldighet att iaktta att myndigheten under ministrarnas fögderi hanterar sakfrågorna korrekt. Det är ett ansvar som inte går att komma undan. Som jag ser det handlar det inte om ministerstyre, utan det handlar om ansvar.

Jag kan exemplifiera vad jag har sagt här, men vi brukar inte tala om enskilda fall här i riksdagen.

Fru talman! Eftersom Dublinöverenskommelsen är hårt kritiserad borde det ligga i den svenska regeringens intresse att medverka till att Förenta nationerna, FN, ur ett humanitärt och medmänskligt intresse prövar Dublinkonventionen utifrån internationell lagstiftning. Vissa av FN:s organ är faktiskt redan i dag tveksamma till om konventionen verkligen är befogad utifrån just den internationella lagstiftningen.

Jag anser att också den svenska regeringen ska arbeta för att speciella undantag från regeln första asylland görs när det gäller personer som flyr för sina liv på grund av etnisk förföljelse kombinerad med förföljelse på grund av att de innehaft sådana positioner att de av diktatoriska härskare kan utses till syndabockar för förseelser som de inte har begått.

Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Tyskland har ratificerat såväl Genèvekonventionen som Dublinkonventionen, och Dublinkonventionen bygger på Genèvekonventionen. Tyskland är en rättsstat. Har man behov av skydd där kan vi inte förutsätta någonting annat än att man får skydd i Tyskland.

När det gäller möjligheterna att pröva en asylansökan i Sverige trots att ett annat land är första asylland omnämnde jag dem i mitt skriftliga interpellationssvar. Men jag kan för tydlighets skull ta fram den korrekta texten i konventionens artikel 9. Där står det att varje medlemsstat kan, fast den inte är ansvarig enligt kriterier som anges i denna konvention, av humanitära skäl grundade särskilt på familje- eller kulturskäl pröva en asylansökan på begäran av en annan medlemsstat under förutsättning att den asylsökande så önskar.

Detta är en tydlig skrivning om möjligheten att ta över en asylansökan. Men jag har inga siffror – som Margareta Viklund kräver mig på – på hur ofta detta förekommer, men det är inte så sällan som det går till på det här sättet.

Sedan hade Margareta Viklund synpunkter på att jag skulle kunna begära in enskilda ärenden. Den möjligheten finns inte. Vad som däremot är möjligt att göra är att om man får en uppgift om att någonting har hänt en person som har skickats tillbaka till sitt hemland eller till ett land innan hemlandet, då kan man på olika sätt undersöka ett sådant fall. Men att man rutinmässigt skulle inhämta uppgifter i enskilda ärenden är ingen möjlig åtgärd.

Anf. 17 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Tyskland bedöms som ett asylland likvärdigt med Sverige, om jag uppfattade statsrådet rätt. Men det är det som kan ifrågasättas med Dublinkonventionen, att den likställer länderna. Men varje land har ju sina regler och gör sina bedömningar när de olika asylfallen behandlas. Sverige gör sina bedömningar, Tyskland gör sina bedömningar och alla de andra länderna gör sina bedömningar. Detta är det skeva i det här sammanhanget, som jag ser det.

Jag förstår att bestämmelserna kan vara sådana att man inte kan begära in något ärende, men när något har hänt kan man få reda på det i efterhand. Jag vet inte om det låter bra eller dåligt, men det finns i alla fall en möjlighet. Då skulle jag vilja veta: På vilket sätt får man den in-

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

formationen? Vem, i så fall, anmäler detta? Hur får man reda på det senare när man inte kunde få reda på det tidigare ifall man skulle vilja ha in ett ärende i förväg, innan något fel har begåtts?

Statsrådet säger ju själv att det går att göra överenskommelser mellan konventionsländerna om hur man ska kunna agera i olika enskilda fall och beträffande olika grupper. Det skulle vara intressant att få reda på lite grann hur dessa överenskommelser fungerar, t.ex. när det gäller Tyskland.

I sitt svar hänvisar statsrådet till att Dublinkonventionen någon gång i framtiden ska ersättas av ett gemenskapsinstrument i enlighet med Amsterdamfördraget. Vad det dokumentet kommer att innehålla vet vi inte, och vi vet inte heller när det kommer att gälla. Men vi vet ändå att i dag drabbas väldigt många människor av Dublinkonventionens negativa konsekvenser.

Dublinkonventionen har kritiserats av många internationella organ – t.ex. av UNHCR, ECRE, European Council on Refugees and Exiles, och andra flyktingorgan – för att den riskerar att inte leva upp till internationella åtaganden på området. Den är utsatt för hård kritik.

Dublinkonventionen finns och den har sina regler. Men humanism, mänskliga rättigheter och individuellt hänsynstagande måste också kunna överbrygga de reglerna.

Fru talman! Jag vet att det är ett svårt och känsligt ämne som jag lyfter fram här i dag. Jag vet också att det har blivit allt svårare att komma in i vårt land om man är flykting, även om man har ett dödshot hängande över sig.

Det som förvånar är Dublinöverenskommelsens brist på humanism och medmänsklighet. Det finns inte en enda människas liv som är likt en annans. Och eftersom människorna, assyrierna, flyr över gränserna länderna emellan för att söka en fristad där det eventuellt kan finnas någon i Mellanöstern är detta inte förvånande, utan det handlar faktiskt om överlevnad.

Anf. 18 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är viktigt att inse att Dublinkonventionen är en relativt ny konvention. Men det är viktigt att betona att den helt och hållet bygger på Genèvekonventionen som samtliga medlemsstater i EU har ratificerat. När det gäller Dublinkonventionen görs det nu en utvärdering för att man sedan ska kunna arbeta vidare med Dublinkonventionens framtida skepnad.

Vi driver på från svensk sida för att få en positiv tillämpning av Dublinkonventionen. Huvudsyftet med den är att den ska reglera vilket land som ska pröva en asylansökan. Den är också avsedd att förhindra att en asylsökande skickas från land till land. Jag tycker att det finns starka skäl att som regel tillämpa de regler som staterna har kommit överens om och som ligger till grund för Dublinkonventionen, som i sin tur bygger på Genèvekonventionen.

Vi måste naturligtvis också inse att alla medlemsstater inte gör exakt samma bedömning. Det är hela tiden fråga om enskilda människor, om individer och om individuella prövningar. Men det som är viktigt i vårt framtida EU-samarbete, och där vi från svensk sida driver på, är en harmonisering av flyktingpolitiken på en hög nivå. Det är vad vi arbetade

för nu senast i Tammerfors, och det är vad vi kommer att fortsätta att arbeta för t.ex. under vårt ordförandeskap.

Jag vill bara korrigera Margareta Viklund på en punkt. Undantag från konventionen gäller, som jag sade, enskilda fall – inte hela grupper.

Sedan ställdes det en fråga om att kunna följa upp och undersöka om människor ändå har drabbats av förföljelse. Det är sådant som kan komma till svenska myndigheters kännedom på olika sätt. Det är deras ansvar att i så fall följa upp en misstanke om att någonting har hänt.

Anf. 19 MARGARETA VIKLUND (kd):

Fru talman! Statsrådet sade att det kunde komma till myndighetens eller statsrådets kännedom att det hade hänt någonting med någon person som man hade skickat vidare. Jag ställde en fråga inledningsvis om huruvida man visste vad som hade hänt med alla de personer som man hade avvisat till Tyskland – ca 1 300 personer. Man vet inte vad som har hänt dem. Det skulle vara intressant att veta vad som verkligen har hänt dem efter det att de har lämnat vårt land. Finns det någon uppföljning på det?

Det är någonting som förvånar mig ganska mycket i den diskussion som förs i olika sammanhang om olika grupper som söker asyl i vårt land och som är förföljda och utsatta på olika sätt. Det är att folkgruppen de assyriska kristna helt verkar ha fallit bort. Den finns inte med när man talar om flyktingar i olika sammanhang eller i olika konventioner, osv. Att människorna har det svårt i diktaturens Irak med Saddam Hussein som enväldig härskare är ingen hemlighet. Att han på alla sätt sätter skräck i människor och inte skyr några medel för att driva sin vilja igenom och bl.a. framkalla syndabockar för sina egna misslyckanden är inte heller obekant. Att de kristna assyrierna i den muslimska världen skulle ligga dåligt till i Husseins letande efter syndabockar förvånar inte heller.

Sverige, som kallas för världens mest demokratiska land och världens mest jämställda land, borde också kunna göra något åt assyriernas utsatta situation i många av världens länder – i detta fall de assyriska f.d. stats-tjänstemän som har blivit Saddams Husseins syndabockar. Det tycker jag är oerhört angeläget. Det är verkligen en insats som vi skulle kunna satsa på här i Sverige.

Anf. 20 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Helt kort vill jag säga att jag inte har någon annan uppfattning än Margareta Viklund när det gäller förhållandena i Irak. På grund av att förhållandena är som de är där skickar varken Tyskland eller Sverige tillbaka några människor till Irak.

Sedan kan vi inte förutsätta någonting annat än att Tyskland är ett säkert land. Tyskland har skrivit på Genèvekonventionen. Tyskland är med i EU och därmed också med på Dublinkonventionen.

Om det är så att Margareta Viklund har något exempel eller kan ta upp något speciellt fall föreslår jag att hon vänder sig till Invandrarverket, som har alla möjligheter och alla kanaler för att följa upp ett sådant ärende.

Men vi kan från svensk sida inte förutsätta någonting annat än att Tyskland är ett säkert land.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1999/2000:272 om hanteringen av asylärenden

Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Johan Pehrson har frågat vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att klara ut den rådande situationen vid Statens invandrarverk i syfte att kunna garantera att kraven på snabbhet och kvalitet och därmed rättssäkerhet i beslutsfattandet upprätthålls.

Johan Pehrson har tidigare frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att minska det stora antalet s.k. öppna ärenden hos Invandrarverket. Jag hänvisar nu som då till budgetpropositionen för år 2000, enligt vilken Invandrarverket fått ett utökat förvaltningsanslag år 2000, jämfört med den grundram som riksdagen tidigare beslutat om, för att möjliggöra en ökning av sin beslutskapacitet i asylärenden.

Frågan om hur tilldelade resurser ska fördelas inom myndigheten är något som Invandrarverkets ledning självständigt ansvarar för. Som Johan Pehrson nämner har också Invandrarverkets ledning vidtagit åtgärder för att få till stånd en bättre fördelning mellan regionerna av myndighetens resurser så att hårt belastade regioner, exempelvis Stockholm, blir kompenserade. Jag har vidare erfart att Johan Pehrson fått ett utförligt svar av Invandrarverkets generaldirektör om hur fördelningen av resurser inom myndigheten fallit ut.

Angående problemet med de långa handläggningstiderna av medborgarskapsärenden kan jag säga att detta tidigare har uppmärksammats av regeringen. För att komma till rätta med problemet fick Invandrarverket förra året ett tillfälligt resurstillskott på 4,1 miljoner kronor och i år ett motsvarande på 12,5 miljoner kronor.

Handläggningstider och resurstilldelning är frågor som regeringen löpande tar upp i dialogen med myndigheterna. De problem som Johan Pehrson pekar på avseende Invandrarverket är kända för mig, och regeringen fäster stor vikt vid kraven på snabbhet och kvalitet i beslutsfattandet av asylärenden. Med hänsyn till vikten av korta handläggningstider kommer regeringen att noga följa utvecklingen inom området vad gäller handläggningstider och utgifter.

Anf. 22 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Klingvall för svaret. Vi är nog ganska överens om de mål som vi har gemensamt för hur denna prövning ska fungera, men vi är uppenbarligen ganska oense om vilken verklighetsbild som vi har i dag.

I dag råder det på grund av olika omständigheter lågkonjunktur på Invandrarverket. Det är inte så särskilt många människor som söker sig till vårt land av flera skäl. Trots det är balansen i dag väldigt omfattande på Invandrarverket. Detta är för det första omänskligt, men för det andra också dyrt.

Vi får ofta rapporter från människor inom sjukvården som slår larm om hur människor blir självmordsbenägna och deprimerade på grund av

de långa handläggningstiderna. Detta beror inte bara på bristande resurser och på att handläggningen inte riktigt funkar på Invandrarverket, utan det beror också på att människor söker flera gånger om, vilket jag är medveten om.

Flera har fäst sin uppmärksamhet på de långa handläggningstiderna och bristerna på Invandrarverket. Nyligen kom en rapport från Invest in Sweden Agency, där man rapporterade att svenska företag är väldigt kritiska till hur det fungerar på Invandrarverket medan de hyllar tullen och kommunerna för bra service, osv. Men på Invandrarverket funkar det väldigt dåligt.

Vi vet också att personalen på Invandrarverket lider. Statstjänstemännen publicerade nyligen en rapport och en undersökning där det framkom att Invandrarverket i många delar ligger i topp när det gäller personalens känsla av att inte göra ett riktigt bra jobb när det gäller myndighetsutövningen.

Man har allmänt deklarerat att man ska skjuta till pengar för att öka rättssäkerheten i vårt land – då syftar man kanske framför allt på domstolar, poliser och åklagarväsendet, osv. Jag undrar om man i dessa anslagstider kan tänka sig att ge denna del av rättsväsendet, som det ändå handlar om – det är faktiskt en ganska tuff myndighetsutövning – ytterligare resurser.

Jag undrar också om ministern har några förslag när det gäller vad vi ska göra åt den föråldrade anslagsstruktur som ligger bakom en del av problemen, vilket också Invandrarverkets generaldirektör själv har påpekat vid flera tillfällen.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att det besked jag har fått från Invandrarverkets generaldirektör är att jag som riksdagsledamot ska ordna fram fler resurser. Jag har också svarat henne att jag tyvärr inte själv kan besluta om det – inte än, i alla fall.

Anf. 23 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Jag vill också ta upp detta med långa handläggningstider men ur en annan aspekt. Det är nämligen långa handläggningstider om man ser till helheten. Det handlar inte bara om Invandrarverket. Om man överklagar från Invandrarverket till Utlänningsnämnden blir det också handläggningstider på Utlänningsnämnden. Om man lägger ihop all tid finner man att det i många fall är upp till två, tre år. Det är inte ovanligt ens i dessa tider.

Det här är ytterst allvarligt. Vi har ju suttit i olika utredningar under årens lopp, och vi har alltid sagt, senast i NIPU-utredningen, att ju mer man satsar i början vid gränsen desto större humanitära och ekonomiska effekter blir det. Om man kan göra ett gott jobb tidigt och lägga den stora tyngden där kommer det att bli en mer rättssäker process och också en snabbare process. Det kommer då att vara utomordentligt bra med tanke på det humanitära.

De medel som Johan Pehrson nämnde är ju låsta i kamerala budgetsystem. Om man skulle kunna använda och disponera medlen lite friare, ta från ett anslag och lägga mera till anslaget för asylinsatser, skulle det naturligtvis vara lönsamt för Invandrarverket kameralt. Men det skulle också vara lönsamt för de enskilda asylsökande och för samhällsekonomin, om man vill lägga till den aspekten. Det är alltså väldigt viktigt att

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

man försöker hitta metoder för att omdisponera resurser på det sättet. Det har också Invandrarverket och dess styrelse skrivit till regeringen om.

Vi moderater menar ju att staten inte ska vara så våldsam stor, men där den behövs och där den ska fungera ska den vara av hög kvalitet. Myndighetsutövning måste vara av hög kvalitet. Det är lite förskräckande att en del visumärenden tar lång tid. Det kan gälla företag som vill ha affärsbesök, föräldrar som vill ha besök från någon släkting till jul men får tillstånd någon gång i februari osv. Det gäller att man har en myndighetsutövning av högsta möjliga kvalitet.

Om statsrådet åtminstone kunde säga i dag att Invandrarverket kommer att få de pengar som man har begärt i år och inte något nedskuret anslag i vårpropositionen är det ett bra steg framåt, även om det inte är tillräckligt. I slutändan är det ändå Johan Pehrson och alla vi andra här i riksdagen som har att besluta om anslagen. Det gäller att vi inte skjuter för mycket på pianisten utan att vi också riktar strålkastarljuset mot oss själva ibland.

Anf. 24 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Låt mig börja med det perspektiv som handlar om målen för verksamheten. Jag förstod att Johan Pehrson och jag är rätt överens om dem.

Man kan se till genomsnittstiderna. 1999 klarade vi de tolv månaderna i mottagningssystemet, så när som på två månader. Snittiden var alltså 14 månader. Målet för Invandrarverkets handläggning är sex månader; om jag minns rätt låg det på sju och en halv månad 1999. Medborgarskapsärendena tog också ungefär en månad för lång tid. Det var alltså sju månader i stället för sex 1999. Det är ett perspektiv på det här. När det gäller årets anslag – de resurser som man har att röra sig med i år – har jag erfärit att man enligt Invandrarverkets egen uppskattning ska kunna klara snittiden på sex månader.

Men jag tror ändå inte att det är riktigt det här som Johan Pehrson är ute efter i sin interpellation. Det handlar nog mer om det som också Gustaf von Essen tog upp, nämligen de ärenden som tar längre tid och som kanske ligger i systemet under en mycket lång tid. Det är självklart någonting som jag också är mycket bekymrad över, eftersom det handlar om rättssäkerhet och om människors livssituation när de får vänta länge på besked. Därför är det viktigt för mig, när vi är mitt uppe i arbetet med vårbudgeten, att diskutera situationen för Invandrarverket och Utlänningsnämnden, som myndigheter.

Gustaf von Essen hade mer konkreta synpunkter när det gäller detta med att göra saker vid gränsen. Jag vill ändå peka på de avtal som vi bl.a. har med Danmark och Tyskland. Enligt vad jag har förstått har de slagit väldigt väl ut när det gäller att snabbt kunna hantera inkommande ärenden.

Anf. 25 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag hoppas verkligen att statsrådet tar en viktig och bred diskussion om det här med sina kolleger i regeringen i den process som ni nu är inne i. I morgon i kammaren ska vi diskutera frågan om anknytningsinvandring. Vad jag har förstått av den propositionen och det som vi har läst oss till kommer det att innefatta ganska mycket mer arbete på

Invandrarverket. Man ska bl.a. utreda om det finns skenförhållanden. Det är väldigt viktigt att det inte leder till att genomsnittstiderna ökar ytterligare.

När det gäller genomsnittstiderna ska man komma ihåg att man när det gäller både medborgarskapsärenden och asylärendena kan räkna bort de relativt enkla ärendena. Då får man fram en ganska lång tid för de genomsnittskomplicerade. Framför allt när det gäller medborgarskapsärenden går det att räkna bort en del.

Jag kommer med spänning att följa de kommande veckornas process och ser fram emot den 13 april.

Anf. 26 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Vi har inga olika åsikter om vare sig mål eller inriktning. Det handlar mer om att försöka organisera verksamheten, så att den uppfyller de här målen. Till det krävs det pengar, resurser, rakt upp och ned. Det är det tråkiga och också det svåra. Och det kommer att behövas mera, eftersom, som Johan Pehrson sade, seriositetsbedömningarna ska bli lite noggrannare i fortsättningen.

I Schengenperspektivet kan vi inte ha kvar de här gränskontrollerna längre, vilket innebär att den uppläggning som man har haft i Helsingborg och Malmö faller. Några ytterligare lagstiftningar som rör inre utredningskontroll har man ju inte vågat avisera i Schengenpropositionen. Jag förutser därmed att det kommer att bli mer asylinvandring, eller vad man ska kalla det, som vi har svårt att riktigt kontrollera. Därvidlag kommer den antagligen att öka.

Hur det än är så förekommer det ju ändå – om vi ska vara riktigt ärliga – en typ av asylshopping. Man åker runt och försöker satsa på det land som har det bästa mottagningsförhållandet. Det är ett faktum. Jag tycker inte att vi ska hyckla om det i riksdagen heller. Nu öppnar sig gränserna när vi blir operativa medlemmar i Schengen. Därmed kommer vi att utsättas för ett ökat tryck. Det är min uppfattning och min bedömning. Det ska bli intressant att se hur vi möter detta. Jag antar att statsrådet Klingvall har anledning att återkomma i frågan om ökade resurser till Invandrarverket i ett senare skede.

Anf. 27 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Jag tror att vi rätt så lätt kan analysera vad som behövs för att vi ska nå dessa mål. Jag kan se att det handlar om resurser – Invandrarverket har också fått extraanslag i år som innebär ytterligare handläggare för att man helt enkelt ska kunna hantera ärendena. Sedan behövs det förstås, som jag uppfattar det, en ständigt pågående metodutveckling. Det handlar om hur man arbetar konkret men också om ett utvecklat datorstöd. I det avseendet tror jag inte att vi har sett slutet än. Jag tror att det finns ytterligare saker att göra. Man är också mitt uppe i en utveckling av sitt datorstöd.

Men, som jag sade tidigare, vi följer naturligtvis den här frågan noggrant. På fredag vet jag att vi kommer att ha en resultatdialog med Invandrarverket när det gäller att summera 1999. Vi kommer naturligtvis också att tala om vad som kommer att hända på kort och lång sikt och om vilka bedömningar vi kan göra. Det handlar exempelvis om det som bl.a.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Gustaf von Essen tog upp om vad Schengen kommer att betyda när det gäller ett ökat antal asylsökande.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1999/2000:223 om vårdutbildningen

Anf. 28 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Helena Bargholtz har frågat mig vilka insatser jag är beredd att göra för att tillförsäkra alla ungdomar som genomgår en högskoleutbildning att deras utbildning är fullt högskolemässig.

Bakgrunden till frågan är den utvärdering som genomförts av Högskoleverket och det beslut som verket har fattat att vissa högskolor fr.o.m. den 1 juli 2000 inte längre ska få utfärda vissa yrkesexamina.

Helena Bargholtz tar upp en mycket viktig fråga i sin interpellation. Självklart måste studenterna veta att den utbildning de väljer och som de är beredda att satsa tid och pengar på är en bra utbildning, oavsett vilken högskola de väljer. Det är också därför som regeringen nyligen har presenterat en proposition om studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan. I denna proposition har regeringen betonat vikten av att kvaliteten i den svenska högskoleutbildningen förstärks, och regeringen har också gett förslag till hur det nuvarande systemet för kvalitetssäkring ska utvecklas.

Det är angeläget att förtroendet för utbildningen inom högskolan upprätthålls. Därför föreslås i propositionen en tydligare koppling mellan kvalitetsgranskning av ämnen och program och rätten att utfärda examina. Studenterna måste kunna vara säkra på att de utbildningar som den svenska högskolan erbjuder har en hög kvalitet och står sig väl i internationell konkurrens.

Högskoleverkets arbete med uppföljning och utvärdering är ett viktigt inslag för att stärka kvaliteten. Därför kommer Högskoleverket att få i uppdrag att fr.o.m. 2001 återkommande genomföra ämnes- och programutvärderingar av samtliga högskolans utbildningar för yrkesexamen och generella examina. Dessa utvärderingar ska vara periodiskt återkommande vart sjätte år. Vidare ska verket regelbundet redovisa rapporter över genomförda utvärderingar.

I propositionen framhålls att Högskoleverket också har i uppdrag att finna lämpliga former för att föra ut information om kvalitetsbedömningarna till blivande studenter.

Om Högskoleverket vid sina utvärderingar finner att en utbildning uppvisar bristfällig kvalitet kan högskolan riskera att förlora tillståndet att utfärda examen i sådana utbildningar. I propositionen har regeringen aviserat att den avser att återkomma till riksdagen med ett tydliggörande av hur omprövningar av examensrätt kan ske.

Det är dock i första hand den enskilda högskolan som själv ansvarar för att kvaliteten i den egna verksamheten upprätthålls och utvecklas. Detta ska ske genom att högskolorna fastställer kvalitetssäkringsprogram. Det är också nödvändigt att studenterna ges möjlighet att medverka i arbetet med att förstärka kvaliteten och ha ett inflytande i hur

arbetet bedrivs. Därför innehåller propositionen också förslag som ska garantera att studenterna aktivt kan delta i kvalitetsarbetet.

Inom Regeringskansliet bereder en arbetsgrupp ett lagförslag som behandlar villkoren för såväl beviljande som indragningar av examensrätter. Det är enligt min mening nödvändigt av rättssäkerhetsskäl att förutsättningarna förtydligas så att studenternas ställning stärks i en situation när det finns brister i kvaliteten inom en viss utbildning. En utgångspunkt i detta arbete är att högskolorna måste få en chans att under en rimlig tid åtgärda de brister som framkommit vid en utvärdering. Så har det också varit i den praxis som Högskoleverket etablerat. Det är först när man kan konstatera att de påtalade bristerna inte åtgärdats som en examensrätt kan dras in, och detta som en sista åtgärd. Hur lång tid en högskola ska få på sig att åtgärda dessa brister måste bedömas från fall till fall och bero på vilken typ av brist det gäller.

Arbetsgruppens förslag kommer inom kort att skickas ut på remiss. Jag räknar med att redan i höst kunna återkomma till riksdagen med förslag i dessa frågor.

Helena Bargholtz inleder sin interpellation med att påstå att vårdutbildningarnas högskolemässighet har ifrågasatts ända sedan de kom in i högskolan 1977. Jag vill gärna kommentera även detta.

1977 års högskolereform innebar en mycket stor förändring för det svenska högskolebegreppet. Flera yrkesutbildningar som tidigare inte tillhört högskolan fördes då in i ett nytt samlat begrepp, som blev högskoleutbildning. Det omfattade inte bara vårdutbildningarna utan även lärarutbildningar, sociala utbildning, sjöfartsutbildningar och många fler.

Det var emellertid först 1982 som de nya reglerna kom att omfatta även vårdutbildningarna med kommunalt huvudmannaskap. Ett av syftena med reformen var att få en närmare anknytning till forskning. Begreppet forskningsanknytning innebar bl.a. att studenterna hade en möjlighet att gå vidare till forskarutbildning, även om en viss komplettering kunde vara nödvändig. Detta hade inte varit möjligt tidigare. En annan viktig aspekt av forskningsanknytningen var att det blev möjligt att forska inom nya områden med anknytning till vårddyrket.

Tack vare högskolereformen gavs också förutsättningar för forskning inom de nya områden som dessa vårddyrkens verksamhet representerar. De första åren efter reformen påbörjade flera personer med medellång vårdutbildning en forskarutbildning. Men det är först under 1990-talet som ökningen har fått ett starkt genomslag. Enligt Kommittén om hälso- och sjukvårdens finansiering och organisation, HSU 2000, fanns det 168 disputerade lärare med vårdhögskoleutbildning år 1998. Det är naturligt att det tar en viss tid att få i gång forskning och forskarutbildning inom nya områden. Men enligt HSU 2000 fanns det 1998 närmare 700 doktorander inom medicinsk och samhällsvetenskaplig fakultet med medellång vårdutbildning som grund, en oerhört hög siffra för ett nytt forskningsområde.

Högskoleverket gjorde redan 1995/96 en första utvärdering av vårdutbildningarna. Denna resulterade i att nära 40 % av utbildningarna inte ansågs uppnå högskolemässighet. Vid den uppföljning som nu har gjorts visar det sig att det stora flertalet har gjort stora förbättringar. Jag tror inte att den snabba kvalitetshöjning som har skett av vårdutbildningarna i Sverige har sin motsvarighet i något annat land. I de flesta länder i

Prot.

1999/2000:82

21 mars

Svar på

interpellationer

Europa är de flesta av dessa vårdutbildningar inte ens på högskolenivå utan bedrivs på lägre nivåer. Det innebär att studenterna där inte har tillträde till forskarutbildning över huvud taget.

Anf. 29 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag får tacka utbildningsministern för ett mycket utförligt svar på min interpellation om vårdutbildningarnas bristande högskolemässighet. Jag har förstått att statsrådet ser mycket allvarligt på den här frågan, och det är bra. Detta är nämligen väldigt allvarligt för alla de hundratals ungdomar som genomgår de här utbildningarna i tron att de ska få en ordentlig examen som leder till jobb. Det har man ju all rätt att vänta sig av en statlig högskoleutbildning.

Ungdomarna investerar också mycket tid och pengar i de här utbildningarna. Därför blir besvikelsen mycket stor hos ungdomarna, och naturligtvis också hos deras föräldrar, när det visar sig att de genomgår en undermålig utbildning. Det är att lura dem.

Det finns, precis som utbildningsministern framhåller i sitt svar, ett stort behov av ytterligare satsningar för att säkra och höja kvaliteten i högskoleutbildningen. Det gäller också forskningen. Som student ska man aldrig behöva mötas av beskedet att en examensrätt dras in. Därför måste det här kvalitetsarbetet göras så att alla studenter kan lita på utbildningssystemet. Studenterna måste veta att det håller hög kvalitet och står sig i internationell konkurrens. Utvärdering och kvalitetsbevakning måste prioriteras och utföras utan politiska hänsynstaganden.

Utbildningsministern framhåller Högskoleverkets ansvar för att granska och bedöma kvaliteten vid universitet och högskolor. Vi i Folkpartiet är övertygade om att den bästa utvärderingen görs av oberoende ackrediterare som inte har ett ansvar för utbildningen. Därför vill vi att det inrättas ett särskilt ackrediteringsinstitut som är fristående från Högskoleverket. Syftet med detta institut är att regelbundet utvärdera kvaliteten på undervisningen vid svenska högskolor och universitet. Resultaten av dessa utvärderingar ska vara offentliga. På så sätt får studenter, forskare och lärare en uppfattning om vilken kvalitet deras utbildningar och institutioner håller i en nationell jämförelse.

Fru talman! Det finns ytterligare en poäng med att kvalitetsutvärderingen sker utanför Högskoleverkets ram. Statliga myndigheter har ju inte rätt att kritisera regeringen. Eftersom kvaliteten är ett resultat av den förda regeringspolitiken kan det uppstå situationer där det är politiken som bör kritiserats, inte de som utför de politiska besluten.

Anf. 30 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Högskoleutbildningarnas kvalitet är en mycket väsentlig fråga. Jag uppskattar att Högskoleverket tar kvalitetsutvärdering på allvar och att utbildningar med låg kvalitet därför faktiskt mister sin examensrätt. Som ministern sade i sitt svar finns det också i regeringens proposition om kvalitetsutveckling förslag till en tydligare koppling mellan kvalitetsgranskning och rätten att utfärda examina.

Det är bra om regeringen menar att Högskoleverket ska ha en självständig ställning, men på sikt behövs det dock ett helt fristående kvalitetsinstitut i någon form. Det är viktigt att kvalitetsgranskning kan utföras av en institution som inte står under politisk styrning. Politisk styrning

innebär alltid en risk för att granskningen inte tar upp frågor som på något sätt kan tolkas som knutna till politiska värderingar.

Men det finns en annan viktig fråga i sammanhanget. Det är vad som händer med de studenter som har satsat på de här utbildningarna i tron att de var högskolemässiga. Jag har ställt en fråga om detta till utbildningsministern på riksdagens frågestund, men jag skulle gärna se ett något utförligare svar än det fanns möjlighet till då.

Det är en hel del studenter som för dyra studiemedel har genomgått de här utbildningarna. Vilka möjligheter får de att göra om utbildningen om de nu vill ha rätt högskolenivå på sin utbildning? Hur kommer arbetsgivarna att se på en examen som är avlagd bara några månader innan examensrätten dras in? Vilka möjligheter har de här studenterna att senare gå vidare med forskning och högre studier? Vilket ansvar ska de enskilda högskolorna ta för att studenterna inte ska drabbas?

Den andra gruppen studenter som drabbas är de som inte ens hunnit bli färdiga. Vilket ansvar tar högskolan för att de får avlägga examina på andra högskolor? Vilket ansvar tar högskolorna för att de utan kostnader får repetera utbildningar som inte har hållit en god kvalitet?

Jag vore tacksam, fru talman, om utbildningsministern hann med att säga något om vad som planeras för att hjälpa de studenter som drabbas av att statliga utbildningar inte hållit vad de lovat.

Anf. 31 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det gläder mig verkligen att Helena Bargholtz och Ulf Nilsson är engagerade i kvalitetsfrågorna i högskolan. Det är en fråga som denna regering kommer att driva mycket offensivt under den här mandatperioden.

Riksdagen har framför sig att fatta beslut om en proposition som regeringen lade fram strax före jul och som handlar om studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan. I och med att vi sjösätter det system som vi där beskriver får Högskoleverket som oberoende myndighet ansvar för med jämna mellanrum återkommande kvalitetsutvärderingar av alla ämnen och alla program. Naturligtvis ska de gängse metoderna för kvalitetsutvärdering användas i förhållande till de mål som är uppsatta, i förhållande till högskolelagens villkor för högskoleutbildning, i förhållande till högskoleförordningarnas skrivningar om kvalitet i högskoleutbildning, dvs. vetenskaplighet, kritiskt tänkande, anknytning till forskningen och många fler kriterier.

Det är utgångspunkten för ett *empirical review*-system, där Högskoleverket har ansvaret. Vi kommer i och med detta system att ha, vågar jag säga, ett av Europas allra mest genomgripande kvalitetsutvärderingssystem när det gäller högre utbildning. Kopplat till att Högskoleverket också har muskler och beslutskraft att agera om inte kvaliteten förbättras när man påtalar brister gör det oss också ganska unika i ett europeiskt sammanhang.

Upptäcker man brister påtalar man detta och sätter upp en tidsperiod som högskolan har på sig att rätta till dessa brister. Om de då inte är iordningställda har Högskoleverket ytterst möjlighet att dra in examensrätten. Med det systemet får vi i Sverige absolut ett av Europas mest ambitiösa kvalitetssäkringsprogram när det gäller högskolan.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

Svar på
interpellationer

Det tror jag är väldigt viktigt, i alla fall för en regering som lägger mycket stor vikt vid högre utbildning. Det är ett sätt att öppna möjligheter, inte minst för unga människor, till ett gott liv, men också för att modernisera Sverige.

Högskoleverket agerar naturligtvis oberoende när det gäller den typen av granskning. Det som har föranlett interpellationen visar med all önskvärd tydlighet just att Högskoleverket har oberoendet, kraften och förmågan att fatta egna beslut. Att inrätta ett fristående institut utöver detta finner jag inte anledning för regeringen att göra. Däremot finns det naturligtvis en rad aktörer, alltifrån tidskrifter till privata institut, som på olika sätt kommer att göra kvalitetsutvärderingar. Men det är klart att staten har anledning att se till att ha ett högskoleverk som verkligen kan genomföra kvalitetsutvärderingar i grunden.

En fråga som både Helena Bargholtz och Ulf Nilsson tar upp, som jag också tycker är mycket viktig, är studenternas rättssäkerhet i de fall man har startat en utbildning och den får den här typen av kritik. I värsta fall kan det dessutom bli så att examensrätten dras in.

I Högskoleverkets beslut för dessa vårdutbildningar och omsorgsutbildningar är man mycket tydlig. Högskolan ansvarar för att studenterna kan fullfölja sin utbildning. Jag har också inhämtat att var och en av högskolorna som nu har förlorat sin examensrätt arbetar mycket hårt med att sluta avtal med högskolor eller universitet som har fullgod kvalitet i sin utbildning, vilket innebär att man får tillgång till den lärarkraft som finns där, den organisation som finns där.

Alla dessa högskolor arbetar också med inriktningen att man ska få fullfölja sin utbildning på plats. Det är klart att många studenter har svårt att flytta till en annan ort. Man kan ha familjeförhållanden eller andra förhållanden som gör att det är svårt. Det är en viktig roll som högskolan har.

Det finns skäl att ytterligare se över förordningarna och regelverket när det gäller att stärka studenternas rättssäkerhet. Det var också det vi aviserade i propositionen. Vi återkommer ganska snart med en promemoria, som ska gå ut på remiss, om att ytterligare stärka studenternas rättssäkerhet.

Anf. 32 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Självklart är jag mycket engagerad i frågan om vårdutbildningar, dels därför att vi från Folkpartiets sida sätter utbildningsfrågorna mycket högt, dels för att vårdutbildning är den typ av utbildning som lockar de allra flesta kvinnorna – tyvärr, kanske man ska säga, därför att vi gärna vill ha in fler män i vårdutbildningen. Men nu är det så här och därför måste de kvinnor som skaffar sig en vårdutbildning också kunna lita på att det är en bra utbildning de får. De lägger som sagt ned mycket tid och inte minst pengar på detta.

När omvårdnadsforskningen, som utbildningsministern tog upp i sitt förra inlägg, inrättades 1977 var det många som ifrågasatte om det var lämpligt att t.ex. sjuksköterskor skulle kunna doktorera. Det kommer jag mycket väl ihåg. De hade ju inte gått den hierarkiska vägen.

Jag tycker att det är utmärkt att de får göra det. Det har visat sig att omvårdnadsforskningen har varit mycket framgångsrik. Men det har också varit ett sätt att få in fler kvinnor inom forskningen. Därför är det

också väldigt viktigt att kvaliteten på forskningen inte försämrats. Då får hela omvårdnadsforskningen en sämre status i förhållande till annan forskning.

Min fråga till utbildningsministern, som jag hoppas att ministern kan svara på, har sin grund i att jag blir orolig när jag läser sådana här artiklar. Frågan är baserad på en artikel om att vårdutbildningarna inte håller måttet: Finns det andra utbildningar som är i samma riskzon, som inte heller håller måttet? Gör Högskoleverket någon utvärdering av andra typer av utbildningar, och är man beredd att dra in examensrätten för andra universitet?

Det är väl bra att man ska kunna få komplettera en utbildning som inte är fullständig på grund av att examensrätten inte finns kvar längre. Men även om man får göra det på samma ort som man bor kostar det pengar. Hur ska man finansiera det? Har man rätt till ytterligare studiemedel för detta? Jag vill gärna höra ministrerns kommentar till det.

Anf. 33 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar för informationen om att Högskoleverket tydligen har ställt krav på högskolorna. Men jag efterlyser fortfarande mer konkret vad kraven på att studenterna ska hållas skadeslösa innebär.

Anser utbildningsministern att de studenter som redan har fått sin examen, en examen som visar sig inte vara kvalitetsmässigt okej, eftersom examensrätten dras in, utan extra kostnad ska få komplettera eller läsa om delar av kursen på annan högskola eller på samma? Ska de som inte har fått examen utan att behöva låna pengar få utsträcka sina studier en eller flera terminer eller vad som nu krävs? Det är de konkreta beskederna som studenterna vill ha.

Principen när det gäller ett statligt universitet eller en statlig högskola borde enligt min mening vara att studenten ska ha rätt att reklamera en utbildning som inte har hållit vad som lovats. Man kan t.ex. begära att studielånen ska skrivas av med det antal terminer som man måste läsa extra för att komma upp i en utbildning på rätt nivå. Det är det jag frågar. Stöder utbildningsministern den typen av ordentliga krav på att hålla studenterna skadeslösa?

Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Helena Bargholtz tar upp utvecklingen av vårdutbildningarna. Vi ser en fin utveckling av vårdutbildningarna, som gör att de står sig väldigt väl i internationell konkurrens. Detta gäller inte minst när vi nu har tagit ytterligare ett steg. Det är inte bara fråga om att de under en längre tid har varit högskoleutbildningar med de forskningsmöjligheter som finns och den förstärkning som sker i form av lärarkrafter med forskningsbakgrund, men också att var och en av de landstingskommunala högskolorna har integrerats in i det statliga högskoleväsendet. Regeringens ambition, enligt Vårdkommissionens rapport förra året, är att på sikt förändra huvudmannaskapet, dvs. göra dem till statliga utbildningar. Detta gör att de har kommit in i den statliga högskolan. I de fall det finns en medicinsk fakultet har de kommit med där. De har berikat den medicinska fakulteten med sina traditioner och sin forskningsinriktning, och de får tillgång till den kunskap och tradition som finns inom den medi-

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

cinska fakulteten. Vi har en utveckling på vårdområdet i våra vårdutbildningar som i grunden är mycket positiv.

Vi har höga ambitioner med våra vårdutbildningar, som skiljer sig från många andra länder som inte alls vill ha dem på en högskolemässig nivå. Det vill vi. Då måste utbildningarna utvärderas för att se till att de når målen.

Bargholtz frågar om fler utbildningar kommer att utvärderas. Ja, det gäller alla utbildningar. Det kommer att bli en stark drivkraft för kvalitetsarbetet på våra högskolor. Vetskapen om att alla utbildningar regelmässigt kommer att utvärderas, kommer att offentligen bli diskuterade av den granskningsgrupp som tittar på utbildningarna som kommer att ge rekommendationer till förändringar, gör naturligtvis att en stor aktivitet för att förbättra sätts i gång. Det blir en angelägenhet för hela högskolan. Högskolestyrelserna måste naturligtvis behandla frågan om hur man skapar en strategi för att återställa kvaliteten i utbildningen.

Jag hoppas att varken Bargholtz eller Nilsson antyder att det vore bättre att inte ta reda på hur det ligger till. Vi skaffar oss nu Europas absolut mest ambitiösa kvalitetsutvärderingssystem. Det kommer att innebära att vi får en mycket bra utveckling när det gäller att stärka utbildningarna, stärka vetenskapligheten, stärka måluppfyllelsen, dvs. målen i högskolelagen, högskoleförordningarna och det man lovar till studenterna. Detta ska vara kopplat till en konkret och tydlig information till studenterna.

Högskoleutbildningen har expanderat kraftigt. Det finns i dag konkurrens mellan högskolor. Studenterna har rätt att få veta hur högskolorna och deras utbildningar har klarat sig i kvalitetsutvärderingarna. Högskoleverket har i uppdrag att sammanställa och tydligt visa för studenterna hur det står till med kvaliteten.

Den vanliga invändningen är att det är så svårt att utvärdera. Det är inget tillräckligt skäl att avstå från att ha genomgripande och återkommande kvalitetsutvärderingar av våra högskoleutbildningar. Det är studentens rätt, och det är skattebetalarens rätt med tanke på de stora resurser som behövs.

I dag är det inte reglerat vad som ska hända när Högskoleverket använder sin rätt att dra in en examensrätt. Det är otillfredsställande. Därför har vi aviserat i propositionen att regeringen återkommer med närmare reglering av hur detta ska gå till med tydlig inriktning på studentens rättssäkerhet. Det arbetet pågår, och jag återkommer till riksdagen med det.

När det gäller de konkreta fallen har var och en av högskolorna ansvaret att se till att studenterna kan fullfölja sin utbildning. Enligt den information jag har inhämtat har det varit långt gångna diskussioner med universitet och högskolor som har klarat kvalitetskraven så att studenterna har kunnat fullfölja sin utbildning med en god kvalitet i innehållet.

Anf. 35 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Självklart är det viktigt att ha ordentliga kvalitetsbedömningar av universiteten och högskolorna. Alla studenter som söker sig till olika utbildningsanstalter ska veta vad det är för kvalitet där. Om man vill ha en viss utbildning ska man kanske söka ett universitet eller en högskola framför någon annan.

Kanske har vi för många högskoleutbildningar spridda över landet, något som gör att det kan vara svårt att upprätthålla kvaliteten. Den frågan har diskuterats ibland. Jag vet att de regionala högskolorna betyder mycket för många, inte minst för att man kan bo kvar på sin hemort. Men kanske resurserna tunnas ut på det sättet.

Jag tyckte ändå inte att jag fick svar på den fråga som oroar både Ulf Nilsson och mig, nämligen vad som händer med de studenter som har lockats, eller lurats, till en högskola som sedan får indragen examensrätt. Dessa studenter måste sedan skaffa sig en kompletterande utbildning. De blir då tvungna att låna pengar eller ta studiemedel. Hur kan man hjälpa dem inom ramen för rättssäkerheten som utbildningsministern utlovar?

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är väldigt tråkigt om Helena Bargholtz är beredd att återgå till den folkpartistiska linje som har gällt under 90-talet, nämligen att högskoleutbildning bara ska bedrivas på våra traditionella universitetstyper. Jag tror att det är djupt olyckligt för kvaliteten i utbildningen. Det minskar konkurrensen, det minskar utbudet, och det minskar möjligheterna för studenterna att välja. Det minskar möjligheterna att locka nya grupper till högskolan. Det är viktigt att vi har starka högskolor i varje region och län i Sverige. Det är ett sätt att modernisera Sverige.

Det är inte så att resurserna tunnas ut. Alla högskolor har samma resurser – universitet likväl som högskola – per student för motsvarande utbildningar. De tunnas inte ut. När vi nu bygger ut enligt ett utbyggnadsprogram för de kommande åren, är det nya resurser som tillkommer för varje plats. Det är resurser som vi tar fram genom hårt budgetarbete eftersom vi prioriterar högre utbildning. Det innebär att mer resurser går till svensk högskola under de kommande åren. Det är en satsning som görs trots att vi behåller en avgiftsfri högskoleutbildning, vilket ett land som Storbritannien inte har sett sig kunna göra med de expansionsbehov som finns där. Högskolan är högt prioriterad.

Vi ser på Högskoleverkets bedömningar att det inte alls är självklart att de traditionella gamla universiteten kommer lindrigt undan i kvalitetsutvärderingarna. Tittar man på de utvärderingar som har gjorts av Högskoleverket blir man motbevisad på den punkten. Flera av de tunga universiteten har fått skarp kritik när det gäller vårdutbildningarna. Det handlar om att driva på en kvalitetsutveckling. Det behöver göras på de gamla universiteten likväl som på de nya högskolorna.

Om studenterna får ett besked om att den utbildning de går på inte håller tillräckligt hög kvalitet är det tydligt från regeringens sida – och vi kommer att förtydliga detta ytterligare i en promemoria vi arbetar med – att det är högskolans ansvar att ta kontakt med och sluta avtal med universitet eller högskola som har tillräckligt hög kvalitet i utbildningen, för att se till att studenterna kan fullfölja utbildningen och få en examen som är gångbar på arbetsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1999/2000:251 om tandhygienistprogrammet

Anf. 37 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att stärka kompetensen för tandhygienistyrket och hur jag avser att stimulera forskning och utveckling inom kompetensområdet.

När det gäller tandhygienistutbildningen svarade jag så sent som den 9 februari i år på en fråga av Britt-Marie Danestig om förlängning av utbildningen. I detta svar nämnde jag att regeringen har fått en rapport från Socialstyrelsen om framtida kompetensfördelning och utbildningskapacitet för olika yrkeskategorier inom tandvården. Denna rapport bereds just nu inom Regeringskansliet. Som ett resultat av denna beredning kan det bli möjligt att ge Högskoleverket ett uppdrag som kan omfatta en översyn av såväl utbildningens innehåll som längd. Om en förlängning av utbildningen till tandhygienist anses nödvändig, kommer regeringen att efterfråga vilka konsekvenser detta kan få för tandhygienistutbildningens dimensionering.

När det gäller forskning och utveckling inom området måste beaktas att den odontologiska forskningen i Sverige är mycket långt framme. Detta har också kommit fram i den utvärdering av odontologisk forskning som en internationell expertgrupp genomfört på uppdrag av Medicinska forskningsrådet. Den odontologiska forskningen omfattar även det område som tandhygienisterna arbetar inom.

Genom att tandhygienistutbildningen numera hör hemma i högskolan finns också möjligheter för tandhygienisterna att gå vidare till forskarutbildning, dock efter vissa kompletteringar. Tyvärr är det inte många tandhygienister som hittills har tagit denna chans, trots att Sverige har och har haft en stark forskningsprofil inom det förebyggande tandvårdsområdet.

Anf. 38 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsminister Thomas Östros för svaret. Det finns drygt 2 600 medlemmar i Sveriges Tandhygienistförening. Efter vad jag har förstått är ungefär 60 % av kåren offentliganställda. Det är under 200 av dem som är egna företagare. Utbildningen är på 80 poäng, men i t.ex. Göteborg ges 120 poäng. Förutom grundläggande behörighet krävs särskild behörighet i matematik, samhällskunskap och naturkunskap eller fysik, kemi och biologi.

Lagen om rätt till uppsökande verksamhet för äldre och funktionshindrade ställer allt större krav på tandhygienister med god kompetens. Tandhygienisterna har fler uppgifter i kraft av sin legitimation. De kan undersöka och fastställa karies, undersöka tandlossning, lägga bedövning, lägga fyllning, ta röntgenbilder och skriva ut recept.

Fru talman! Tandhygienisterna har en viktig uppgift i att ge en förebyggande munhälsovård och förhindra sjukdomar. En treårig utbildning behövs för att få god kompetens och dessutom för att ge möjlighet till forskning. Regeringen måste ta ställning till tandhygienistutbildningens längd. Det handlar om att kunna utveckla och fördjupa de kunskaper som behövs för en god kvalitet.

Tandhygienisterna spänner över ett brett verksamhetsfält. Det gäller såväl barn- och ungdomstandvård som vuxentandvård. Den uppsökande vården bland äldre och funktionshindrade har ju blivit inte minst viktig i dag. Tandhygienisterna har en viktig roll i folkhälsoarbetet riktat till skola, arbetsplatser, pensionärsgrupper och mödra- och barnavårdscentraler. En treårig utbildning är också viktig för att kunna säkra rekryteringen till yrket.

Jag blev lite förvånad över svaret från ministern den 9 februari. Ministern sade då bara att regeringen i propositionen *Reformerat tandvårdsstöd* inte tog ställning till tandhygienistutbildningens längd. Regeringen avvaktade också Socialstyrelsens projekt om en översyn av framtida kompetensfördelning mellan olika yrkeskategorier i tandvården. Det projektet avslutades nu i december 1999. Därför tycker jag kanske att statsrådet borde ha kunnat utvecklat svaret något mer nu när vi är i mitten av mars.

Fru talman! Ministern påtalar att tandhygienisterna inte i någon större utsträckning gått vidare till forskarutbildning. Ministern visar detta som något anmärkningsvärt eftersom Sverige har en stark forskningsprofil på det förebyggande tandvårdsområdet.

Jag tycker inte att det är särskilt förvånande eftersom den korta grundutbildningen gör att kompletteringar måste ske. Det är därför som tandhygienisterna själva vill ha en treårig utbildning för att underlätta rekryteringen och forskningen.

Jag vill fråga ministern om tanken verkligen är ett nollsummespel. Mellan raderna i svaret kan jag läsa att om tandhygienistutbildningen blir treårig kommer antalet platser att minska. Är det regeringens mening?

Anf. 39 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att tandhygienisterna är en mycket viktig yrkesgrupp som spelar en mycket viktig roll inom tandvården.

Ulla-Britt Hagström vet likaväl som jag att det finns önskemål om förlängningar av en rad utbildningar. Man kan nästan formulera det så att ingen yrkesgrupp som har en yrkesexamen skulle vilja avstå från en förlängning. Det handlar både om innehållet i utbildning och om utbildningens status. Det innebär att vi från regeringens synvinkel måste värdera önskemål om förlängningar på ett sådant sätt som Ulla-Britt Hagström antyder. Det finns alltid resursbegränsningar, annars vore den frågan naturligtvis löst för länge sedan och för alla utbildningar som vill bli längre.

Den här utvärderingen måste göras i förhållande till hur det ser ut i yrkeslivet och behovet av utökad utbildning. Den måste också göras i förhållande till arbetsgivarens eget ansvar att vidareutveckla sin personal och beställa uppdragsutbildning i de fall man behöver. Det förekommer också att arbetsgivare gör detta. De bygger på utbildningen i ett senare skede med hjälp av uppdragsutbildning. Det är också ett sätt för arbetsgivaren att visa att man värderar en förlängning av utbildningen och att det är behövligt med tanke på den situation som finns på arbetsplatsen och de kompetenskrav som finns.

Vi är beredda att titta över detta. Det gör vi i Regeringskansliet. Däremot är jag inte beredd att rakt av säga att vi ska förlänga den här utbild-

Prot.
1999/2000:82
21 mars

Svar på
interpellationer

ningen. Jag har också en rad andra krav på förlängningar av utbildningar. Då blir det syvende och sist också en diskussion om resurser.

Detta är en mycket viktig yrkesgrupp. Det är angeläget att den fortsätter att utvecklas. Det är viktigt att också arbetsgivaren tar ansvar för personalens fort- och vidareutbildning.

Anf. 40 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar för den vidare diskussionen. Jag vill bara säga till utbildningsminister Thomas Östros att tandhygienistutbildningen i dag är den enda vårdhögskoleutbildningen med enbart 80 poäng. Om vi tittar internationellt kan vi se att Holland och Schweiz har treåriga utbildningar. I Danmark är den två och ett halvt år, men ambitionen är att den ska bli treårig. Utvecklingen går åt det hållet. Om Sverige ska kunna vara med i t.ex. studentutbyte är tre år en viktig bas.

Både det preventiva och det terapeutiska arbetet kan värdesäkras bättre med en högre grundutbildning. Tandhygienisten har hand om så många grupper och behöver både bredd och djup i sin utbildning. Det måste också vara positivt för de lärosäten som bedriver utbildningen, inte minst med tanke på examinationsrätten. På Unckels tid diskuterades en längre utbildning. Man sade *minst* 80 poäng. Men 1996 blev det på något sätt fastlagt till 80 poäng.

Fru talman! Den framtida utvecklingen kräver fortsatt professionalisering och akademisering av det här yrket. Medan tandläkarutbildningen fokuserar på tekniska och medicinska frågor, fokuserar tandhygienistutbildningen på folkhälsofrågor. Ministern har också berört att tandhygienisterna önskar ett karaktärsområde i utbildningen. Man önskar utvecklingsvägar och karriärmöjligheter.

När man för debatten om tandhygienister och deras behörighet finns det olika tolkningar. Jag har försökt titta i högskoleförordningen och i Socialstyrelsens föreskrifter. Det är faktiskt olika tolkningar beroende på vilken föreskrift man läser. Tandhygienister behöver fördjupad kunskap i t.ex. allmänmedicin.

En orsak till att jag har väckt den här interpellationen är det nya i det uppsökande arbetet hos äldre och funktionshindrade samt hos medicinskt belastade som ökar trycket på tandhygienister. Jag har sett en siffra att det kan handla om 500 000 människor som kommer att få det bättre. Det är därför jag menar att en förlängning av utbildningen inte kan bekostas med att det blir färre utbildningsplatser.

Den här gruppen tar också hand om 10 % av skolbarnen. Det gäller de barn som specifikt riskerar en ohälsosam tandutveckling. Det är ju också besparande både för barnen och för samhället.

Jag vet att detta är under beredning, men min fråga till utbildningsministern blir: När kan vi förvänta oss besked om utbildningen vad gäller längden, innehållet och karaktärsämne?

Anf. 41 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det kan jag inte svara på i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 42 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulla-Britt Hagström har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser vidta för att stimulera högskolestudier för gymnasieelever från de yrkesförberedande programmen, dels på vilket sätt jag avser stimulera utvecklingen av antagningsprov och andra alternativa urvalsinstrument.

Till att börja med vill jag säga att Ulla-Britt Hagström tar upp viktiga frågor om högskoleutbildning och rekrytering till högskolan på ett initierat sätt. Det är riktigt att åtgärder behöver vidtas för att stimulera högskolestudier för gymnasieelever från de yrkesförberedande programmen.

Merparten av de särskilda behörigheter, standardbehörigheter, som nu gäller uppnås på de natur- och samhällsvetenskapliga programmen. Jag är medveten om att detta kan vara till nackdel för studerande på yrkesförberedande program. Detta är en fråga som behöver uppmärksammas i fortsättningen. Elever på program med yrkesämnen kan dock inom ramen för sitt individuella val läsa en eller flera kurser som ingår i en standardbehörighet. Det finns alltså möjlighet för dessa elever att, förutom den grundläggande behörigheten, uppnå delar av de särskilda behörigheterna. Dessa möjligheter kommer att öka för de elever som börjar gymnasieskolan fr.o.m. hösten 2000. På flera program med yrkesämnen kommer då behörighetsgivande kurser, som t.ex. engelska B och matematik B, att finnas bland de valbara kurserna i programmet. Många elever väljer av olika skäl att i stället läsa ytterligare kurser i yrkesämnen. Det förekommer också, tyvärr, att skolan har svårt att erbjuda dessa elever behörighetsgivande kurser.

En annan åtgärd är den s.k. basårsutbildningen, som får omfatta högst ett år och syftar till att ge studerande kunskaper motsvarande de särskilda förkunskapskrav som är uppställda för en viss grundläggande högskoleutbildning. Utbildningen ger framför allt särskild behörighet till ingenjörs- och civilingenjörsutbildningar samt lärarutbildningar med naturvetenskaplig inriktning och andra naturvetenskapliga utbildningar. Utbildningen, som anordnas vid universitet och högskolor i stor skala men också i komvux, har även ett rekryteringsfrämjande syfte. Dessutom finns en ambition att öka andelen kvinnor inom matematisk-naturvetenskaplig och teknisk utbildning. De som blir antagna till en basårsutbildning i högskolan får i regel en platsgaranti på efterföljande högskoleutbildning. Basårsutbildningen fungerar bra enligt min mening, och den kommer sannolikt att utvecklas vidare.

Högskolan håller på att byggas ut kraftigt. Under perioden 1997–2002 tillförs 89 000 platser. Ett syfte bland flera är att bredda rekryteringen och att få in fler elever från program med yrkesämnen. Högskoleverkets uppföljning av kvalitetsarbetet vid lärosätena har visat att en mängd åtgärder sätts in för att öka den sociala och etniska mångfalden och bredda rekryteringen. En viktig åtgärd går ut på att påverka attityder till högskoleutbildning. Många högskolor bedriver därför ett omfattande informationsarbete som riktar sig såväl till barn i grundskolan som ungdomar i gymnasieskolan, föräldrar, rektorer och lärare. För att bredda rekryteringen förläggs vidare en del högskoleutbildningar till andra orter än högskoleorten, det anordnas särskilda introduktionskurser och studievanekurser för sådana som kommer från studieovana miljöer etc. och det satsas på fristående kurser och kurser på kvälls-

*Svar på
interpellationer*

tid. Det finns också exempel på att högskolan samarbetar med gymnasieskolan, arbetsförmedlingen, folkhögskolan, kommunal vuxenutbildning, invandrarorganisationer och fackklubbar för att få uppslag och stimulera till utbildning inom naturvetenskap och teknik.

Den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen, KY, har visat sig ha en bredare rekryteringsbas än den traditionella högskoleutbildningen. En betydligt större andel av eleverna har de yrkesförberedande gymnasieutbildningarna i botten, 35 % mot 19 % för högskolan. KY är ett bra alternativ inom eftergymnasial utbildning och kvaliteten är god. 70 % får jobb efter utbildningen, 10 % fortsätter med andra studier, i regel högskolestudier.

Om drygt två månader räknar jag med att få ytterligare uppslag till åtgärder som ökar mångfalden i högskolan, breddar rekryteringen och motverkar den sociala snedrekryteringen. Mångfaldsutredningen, som rektorn vid Lunds universitet svarar för, ska lämna förslag för att öka mångfalden med avseende på social och etnisk bakgrund bland studenter och lärare samt föreslå åtgärder som stöder nya grupper av studerande. Vidare pågår ett arbete i Utbildningsdepartementet med syfte att öka direktövergången från gymnasieskolan till högskolan, öka rekryteringsunderlaget till vissa högskoleutbildningar som är särskilt efterfrågade på arbetsmarknaden samt minska den sociala, etniska, könsbetingade och regionala snedrekryteringen.

Det jag nu har sagt visar att betydande åtgärder redan har vidtagits i syfte att bredda rekryteringen till högre utbildning, vilket är av betydelse för studerande på de yrkesförberedande programmen. Jag anser dock att dessa frågor måste uppmärksammas noga och jag anser att det är en stor utmaning att finna ytterligare vägar som leder utvecklingen åt rätt håll.

Ulla-Britt Hagström undrar i sin andra fråga på vilket sätt jag avser att stimulera utvecklingen av antagningsprov och andra alternativa urvalsinstrument. Högskoleverket, som beslutar om tillstånd för högskolorna att använda särskilda prov, bedriver ett kontinuerligt utvecklingsarbete. I höstas anordnade verket en konferens för att sprida erfarenheter. Dessa kommer att publiceras i en rapport inom kort. Högskoleverket kommer också att göra mera systematiska utvärderingar under året, bl.a. för att utröna om dessa urvalsmetoder har någon positiv effekt på den sociala snedrekryteringen.

Jag avser att föreslå regeringen att förelägga riksdagen en proposition om rekrytering till högskolan sent under hösten i år. Jag räknar med att den bl.a. kommer att beröra frågor av det slag som Ulla-Britt Hagström har tagit upp.

Anf. 43 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för ett seriöst svar på min interpellation om övergången från gymnasieskola till högskola. Jag vill också tacka för det vänliga tillmålet om att interpellationen är skriven på ett initierat sätt. Jag ska nog tillskriva Lillemor Kim den äran, eftersom jag ventilerat många tankar sedan jag lyssnat på hennes disputation med avhandlingen *Val och urval till högre utbildning – En studie baserad på erfarenheterna av 1977 års tillträdesreform*. Jag tycker kanske att Thomas Östros skulle använda henne ännu mer som rådgivare.

Det är ett problem, tycker jag, att två decimaler ska vara det avgörande för om en student kommer in på önskat program på högskolan eller ej. Jag har hört att någon har sagt att om tre decimaler hade räknats hade den andra av de båda det gällde fått platsen. Det är orimligt i en skola där betygen är kvalitativa och strävar mot mål att vi ska ha det på det sättet.

Jag tycker att gymnasistens förstaval också ska finnas med som en faktor i underlaget vid antagning till högskolan. Vi måste få bort sifferexercisen inför ansökan, där två decimaler kan avgöra. Det är orimligt. När det har gått så långt att en sökande som valt en utbildning i fjärde hand med en hundradels övervikt kan gå förbi ett förstahandsval måste antagningssystemet ändras. Vi måste ju ändå ta till vara den vilja gymnasisten och studenten har. Till gymnasieskolan är det i princip förstahandsvalet som ska gälla. Men till högskolan gäller över huvud taget inte det egna intresset av förstahandsvalet. Det värderas inte.

Det är positivt att utbildningsminister Thomas Östros i höst lämnar en proposition om förändrade antagningsregler till högskolan. Men det är lite synd att ministern är så lågmäld om innehållet. Det behöver föras en bred diskussion. Vi måste samverka från flera håll för att inte fastna i decimaltänkande.

Fru talman! Rekryteringen till högskolan måste bli mycket bättre från de yrkesförberedande programmen. Det är också tragiskt att andelen 20-åringar med grundläggande behörighet minskat. T.ex. minskade andelen mellan 1997 och 1998 från 69 % till 62 %. Det är viktigt att gymnasieskolan verkligen erbjuder behörighetsgivande kurser. Men den frågan får jag ta med skolministern.

Det är märkligt att det fortfarande är så tydligt att ungdomar från studieovana miljöer väljer att avstå från högskolestudier. Arbetslivserfarenhet borde väga tyngre än i dag. Det är också märkligt att komvux har ett tryck från avslutande behörighetsgivande gymnasiestudier. Det har visat sig vara en mycket märkbar effekt av det nuvarande antagningssystemet att en stor andel studenter läser upp sina gymnasiebetyg för att komma in på attraktiva utbildningar. Det är inte fel i sig, men det blir kostsamt. Detta har ersatt 70- och 80-talens arbetslivserfarenhet. Det blir jättedyrt för samhället och det blir också en omväg för den enskilda personen.

Jag vill därför fråga utbildningsminister Thomas Östros vilka diskussioner som förs. Propositionen om gymnasieexamen skulle ha kommit för ett tag sedan, och då måste det finnas, förstår jag, ett samspel med den proposition om rekrytering till högskolan som kommer i höst. Annars borde väl den propositionen ha kommit?

Anf. 44 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig börja med det sista. Det är riktigt att det finns ett samspel mellan skolministerns proposition om gymnasieexamen och det övriga arbetet med rekryteringsfrågor till högskolan. Det är anledningen till att vi vill samordna det arbetet.

Jag uppskattar verkligen Ulla-Britt Hagströms engagemang för att locka nya grupper till högskolan. Jag tror att vi kan göra en del väsentliga insatser framöver. Grunden för att komma in i högskolan, att använda betyget eller högskoleprovet, tycker jag är bra. Det är ett bra system som har en stark trovärdighet bland studenter och presumtiva studenter. Det måste finnas, även om betygen i sig aldrig blir ett exakt instrument, ett

trovärdigt sätt att anstränga sig i gymnasieskolan, få goda betyg och därmed ha en större chans att komma in på högskolan. Det menar jag måste vara grunden.

Högskoleprovet öppnar ju för att andra erfarenheter faktiskt kan få komma till sin rätt, och det har ju också blivit väldigt populärt att använda högskoleprovet för att på så sätt meritera sig till högskolestudier.

Vi har också på gång stora insatser som jag tror kommer att kunna locka nya grupper till högskolan. Kunskapslyftet är en sådan väldigt stor gymnasiereform, som har inneburit att hundratusentals människor har fått möjlighet att skaffa sig behörighet till högre studier. Att dessa först tar steget att över huvud taget tänka sig att plugga och sedan efter något år i Kunskapslyftet också börjar fundera på att gå vidare till högre utbildning tror jag under de kommande åren kommer att visa sig vara mycket positivt för hela samhället.

Också KY-utbildningarna är ett bra exempel på att vi med nya insatser kan visa att människor faktiskt är väldigt intresserade av att vidareutbilda sig, om de bara finner vägar in i utbildningssamhället. KY har verkligen lockat nya grupper. Statistiken är mycket tydlig. Vi brukar inte minst ofta resonera om hur vi ska få pojkar från arbetarhemmen att tänka sig att gå vidare efter gymnasiet. De får inte bli förlorare när kunskaps-samhället ökar i omfattning. Då har KY-utbildningarna, som ofta är kopplade till högskolorna och även till arbetsmarknaden och näringslivet, visat sig vara en väldigt intressant metod. Vi får nog framöver väldigt noga följa hur vi ska utveckla också KY-utbildningarna.

Ulla-Britt Hagström tar upp något som också jag tycker är väldigt olyckligt. Det har bildats en tradition att unga människor som har väldigt goda förutsättningar att klara sina gymnasiestudier väljer att konkurrens-komplettera sin utbildning i komvux direkt efter avslutad gymnasieutbildning. Det är ingen bra väg. Unga människor ser hur systemet fungerar och inser ganska snart var svagheter finns, och det här är en svaghet. Vi måste naturligtvis fundera över hur vi ska hantera den. Vuxenutbildning är inte i första hand till för de ungdomar som redan i ungdomsåren klarar sin gymnasieutbildning med goda betyg utan för helt andra grupper.

Anf. 45 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Det sista, att många efter gymnasieskolan direkt går in i Kunskapslyftet, är inte något särskilt gott betyg för en gymnasieskola. En gymnasieskola måste direkt kunna leda vidare för dem som har den ambitionen. Kristdemokraternas förhoppning är att vi får en gymnasieexamen för varje program. Det måste kännas bra att ha ett mål avklarat. Med tanke på att så få från yrkesförberedande program fortsätter till högskola måste det också kännas bra för dessa elever att ha en gymnasieexamen.

Det är mycket viktigt att det sker en utveckling av antagningssystemet. Min kollega Yvonne Andersson har vid flera tillfällen påtalat det ologiska i att räkna om kvalitativa betyg till ett kvantitativt siffersystem och sedan använda ett medelvärde av detta för antagning. Jag ska inte vidare beröra detta. Det kommer hon själv att göra senare.

Enligt Lillemor Kims avhandling är det också så att förändringar i antagningssystemet påverkar individernas utbildningsval och sökbeteende. De anpassar sig också gradvis till systemet. Detta kan vara olyckligt. Det

måste för regeringen vara lika viktigt att antagningssystemet är väl avvägt i förhållande till högskolestudiernas mål som att kvantitativt öka antalet högskoleplatser. Annars följer ju inte kvaliteten med.

Det måste också vara så att gymnasisterna i rådande system inte utnyttjar hela sin kompetens om de vill spetsa inom särskilda områden. De vet att de måste plugga över hela bredden för att få ett tillräckligt högt medelvärde. De tappar alltså lite av en möjlighet i förhållande till om de hade kunnat satsa mera specifikt på en ämnesgrupp redan under gymnasietiden.

Jag är glad att utbildningsministern trycker på att man inom de yrkesförberedande programmen måste ställa upp med behörighetsgivande kurser. Likaväl som jag anser att man inte ska tvinga på varenda 20-åring en högskolebehörighet anser jag det vara att det finns möjligheter till en sådan. Alla motiverade gymnasieelever ska vara berättigade till en gymnasieexamen, men jag tycker att det också skulle kunna gälla vid 25 års ålder. Detta har jag också sagt i andra sammanhang. Jag menar, att vara berättigad till något inte är samma sak som att vara påtvingad något. Det ska finnas möjligheter att ta till vara inom alla gymnasieprogram.

Basårutbildningen är en bra möjlighet för många, och jag tycker att det är en positiv strävan att få kvinnor att söka till tekniska utbildningar. Jag är lite stolt över att andelen kvinnor i tekniska utbildningar är stor vid högskolan i min hemstad Skövde. Det är ett bevis för att en medveten strävan på sikt kan lyckas.

Utbildningsministern lyfter också fram den kvalificerade yrkesutbildningen. Den är ett bra alternativ till eftergymnasial utbildning, men jag skulle önska att vi fick en yrkeshögskola parallellt med högskolan. Jag tycker t.ex. att vi lite mera skulle studera de lösningar som man har i Finland och de satsningar som man där gör.

Jag skulle också vilja passa på att fråga utbildningsministern om inte gymnasistens eller studentens egen vilja skulle kunna värderas mera. I princip ska elevens förstahandsval gälla till gymnasieskolan. Det är vi överens om, även om det kanske inte får gå så långt att alla blir frisörer. Men varför ska inte förstahandsvalet till högskolan kunna uppvärderas med en enda liten promille?

Anf. 46 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vi ser över antagningsreglerna, men jag är inte beredd att spontant säga att just denna idé ska fullföljas i det arbetet. Det finns många locktoner från högskolans sida som jag vill varna Ulla-Britt Hagström för att lyssna på alltför mycket. Jag är inte säker på att det gäller för författaren till den avhandling som Ulla-Britt Hagström har citerat, men det finns många som egentligen är ute efter insatser som går tvärtemot våra ambitioner.

Det kan gälla att höja kraven för antagning till högskolan, att se till att den allmänna behörigheten dramatiskt skärps, att införa särskilda behörigheter som gör att stora grupper inte har en chans att komma in och att helst ha möjlighet att själv få avgöra detta på den lokala högskolan. Vi vet av erfarenheterna från 1991–1997 vad detta innebär.

En del av våra gamla universitet skaffar sig egna sätt att premiera för att få förmånen att ta emot just de grupper som de är intresserade av. En sådan utveckling vill jag icke ha. Det är ofta ett starkt intresse från högs-

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

kolan själv att sortera ut dem som man ibland tycker att det krävs för stora insatser att anordna en bra utbildning för.

Det är viktigt att behålla den tradition som vi har i Sverige av en öppen högskola som kan ta emot så många som möjligt. Det är naturligtvis också upp till var och en av studenterna att klara sin utbildning, men man ska inte spärra ut dem genom att sätta upp alldeles för höga trösklar innan de ens har kommit in.

Kunskapslyftet är inte framför allt ett sätt för unga människor att komplettera sina gymnasiebetyg. Jag hoppas att inte heller Ulla-Britt Hagström tror det. Det handlar framför allt väldigt mycket om kvinnor som har varit ute i arbetslivet kanske under ett stort antal år och med perioder av arbetslöshet och som nu har fått chansen att få en grundläggande gymnasieutbildning. De har fått kompetensen men också självförtroendet att klara sig på en ny arbetsmarknad.

Detta är en oerhört viktig reform. Kristdemokraterna kan inte sägas ha varit någon tillskyndare av den men har kanske ändå efterhand accepterat den som ett viktigt inslag i vårt utbildningssystem.

Jag har ingenting emot att titta vidare på möjligheterna till alternativa antagningsformer. I dag finns möjlighet att ansöka hos Högskoleverket om intagningsprov, intervjuer m.m. som hjälp vid sällningen av de studenter som söker. Det viktiga är att det måste finnas en grundläggande rättssäkerhet för studenter och elever i Sverige som gör att det finns en rimlig chans att planera för sin egen utbildningsframtid. Jag syftar inte på det system som vi hade 1991–1997. Det innebar kaos och en stor rättssäkerhet för väldigt många unga människor. Det blev tack och lov stopp för det mot slutet av 90-talet.

Anf. 47 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Om kristdemokraterna finge råda skulle det bli kvalitet. Vi skulle ta till vara allas möjligheter och låta alla platsa, växa och känna harmoni. Vi skulle inte tvinga den som absolut inte är motiverad eller som för tillfället inte kan att börja studera. Också en sådan person skulle få en möjlighet att på ett individuellt och bra sätt ta sig till högskolan.

Jag kan inte tänka mig att Thomas Östros har funnit att det bara är spetskompetensen som jag är ute efter i min interpellation. Huvuddelen av min interpellation var inriktad på de yrkesförberedande programmen. Jag går emot den decimalantagning som gör det så svårt och stressigt för många.

Man borde kunna få ta till vara sin läggning och kompetens på ett annat sätt. Det innebär givetvis också att vissa som skulle kunna bli experter inom vissa områden och bli väldigt professionella och starka skulle komma fram på ett bättre sätt och inte bli stoppade. Det innebär inte att någon högskola eller något universitet skulle utestänga alla grupper. Vi ska ta till vara kompetensen och låta varje gymnasist och student växa. Det har vi i hela samhället nytta av. Ytterst får vi tillbaka den kompetens vi ger våra ungdomar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 48 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Cristina Husmark Pehrsson har frågat statsrådet Lars-Erik Lövdén om han avser att lägga fram förslag om andra och bättre lösningar vad gäller tillsynen över kommunernas äldreomsorg. Interpellationen har överlämnats till mig.

Hösten 1997 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av vissa frågor rörande socialtjänstlagen och socialtjänstens uppgifter. I utredningens uppdrag ingick enligt direktiven bl.a. att lämna förslag till hur tillsynen över socialtjänsten kan förbättras och effektiviseras. I uppdraget ingick även att analysera förutsättningarna för en bättre samordning av tillsynen över socialtjänsten samt hälso- och sjukvården. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i augusti 1999, vilket har remissbehandlats och som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

För att ytterligare förstärka och intensifiera tillsynen över vården av äldre och funktionshindrade aviserade regeringen i propositionen *Nationell handlingsplan för äldrepolitiken* (prop. 1997/98:113) att Socialstyrelsen och länsstyrelserna skulle tillföras 20 miljoner årligen under perioden 1999–2001.

Efter förslag i budgetpropositionerna år 1999 och 2000 har riksdagen beslutat att Socialstyrelsen tillförs ca 6 miljoner årligen och landets länsstyrelser ca 14 miljoner tillsammans.

Enligt regeringens regleringsbrev till länsstyrelserna för åren 1999 och 2000 ska länsstyrelserna i sina årsrapporter redovisa hur ovan nämnda medel har använts. Redovisningen ska även omfatta de erfarenheter och den kunskap som vunnits i tillsynsarbetet och en bedömning av effekterna av tillsynen.

Vidare har regeringen givit Socialstyrelsen och länsstyrelserna i uppdrag att vidareutveckla samarbetet bl.a. när det gäller tillsynen av kommunernas äldre- och handikappomsorg.

Mot denna bakgrund anser jag att regeringen tydligt markerat att tillsyn av vården av äldre och funktionshindrade är en prioriterad fråga för bl.a. länsstyrelserna, vilket under perioden 1999–2001 understryks av uppdrag i regeringens regleringsbrev och det för ändamålet avsedda anslaget.

Anf. 49 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, socialministern. Också jag tycker att tillsynen av äldreomsorgen är en prioriterad fråga. Det är därför som jag ställer interpellationen.

Jag såg i ett pressmeddelande från Länsstyrelsen i Östergötland den 31 januari i år något som gjorde mig förskrämd. Jag ska citera från pressmeddelandet. Där står: ”Om vi ska kunna spela den centrala roll vi vill i länet måste vi prioritera också bland våra obligatoriska arbetsuppgifter, menar landshövding Björn Eriksson. Egentligen är detta en fråga för våra uppdragsgivare att bestämma våra ’måsteuppgifter’, men resursläget gör att vi själva tvingas ransonera i kravlistan. Det är i botten statsrättsligt tveksamt.” Det är anledningen till min interpellation.

Länsstyrelsen har tillsyn över kommunens äldreomsorg enligt socialtjänstlagen. Målet med tillsynen är att utveckla äldreomsorgen i enlighet med de mål som finns. Länsstyrelsen ska också påtala när lagar och andra föreskrifter inte följs. Länsstyrelsen ska inspektera och inhämta upplysningar och handlingar från såväl den offentliga som den privata verksamheten för vård, omsorg och boende. Detta innebär att länsstyrelsen tolkar dels regelverket, dels regeringens och riksdagens fastställda mål vad gäller den lokala äldreomsorgen.

Vad jag blir lite besviken över är att socialministern i sitt svar inte med ett ord nämner det faktum att en myndighet, och i detta fall en länsstyrelse, medvetet väljer bort en uppgift som man enligt lagen är tvingad att göra, nämligen översyn av äldreomsorgen. Finner inte socialministern detta handlande av en länsstyrelse mycket anmärkningsvärt och högst horribelt?

På en förfrågan till riksdagens utredningstjänst om hur många tillsynsärenden som har utförts just på Länsstyrelsen i Östergötland får jag detta något osannolika svar den 21 februari: "I dagsläget saknas statistik" – jag vill påminna om att detta var den 21 februari i år – "över antalet tillsynsärenden år 1999. Däremot inkom ett 60-tal anmälningar och ca 3 000 klagomål angående missförhållanden i äldreomsorgen." Sedan har vi en länsstyrelse som väljer bort att utöva sin skyldighet i form av tillsyn av äldreboende, och socialministern säger ingenting om detta i sitt svar.

Det behövs inte någon utredare eller utredning, socialministern, för att kunna erkänna ett så fatalt misstag som har begåtts. Kan socialministern garantera att Länsstyrelsen i Östergötland är den enda länsstyrelse i landet som inte klarar av sitt åtagande, nämligen tillsyn av äldreomsorgen?

Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag tycker att jag i mitt svar var alldeles tydlig. Länsstyrelsen har till uppgift att svara för tillsynen. Jag noterade också i interpellationen att Cristina Husmark Pehrsson hänvisar till ett pressmeddelande. Jag blev också mycket överraskad av det uttalandet.

Landshövdingen hävdar att det finns en obalans mellan resurser och arbetsuppgifter inom hans länsstyrelse. Det må vara att han upplever det på det sättet. Men en eventuell obalans kan inte lösas genom att en enskild länsstyrelse väljer bort obligatoriska arbetsuppgifter. Han har inte den rätten.

Regeringen kommer noga att följa hur tillsynen av kommunernas äldre- och handikappomsorg utvecklas och effekterna av denna. Vi gör det genom att följa länsstyrelsernas årsrapporter. Jag kan inte ge någon garanti för att alla länsstyrelser har absolut högsta kvalitet. Men det är första gången jag ser att någon landshövding säger att man tänker välja bort en obligatorisk arbetsuppgift därför att man inte kan hitta utrymme för det.

Som jag tidigare påpekat har regeringen sett till att resurserna har ökat och att länsstyrelserna har fått ökade anslag. Jag vill än en gång påpeka att det inte är möjligt för en länsstyrelse att göra ett sådant val. Vi kommer noggrant att följa hur tillsynen kommer att ske.

Anf. 51 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag återkommer till pressmeddelandet, som också socialministern nämnde, som kom den 31 januari. Där beskriver man också situationen för personalen som pressad. En av orsakerna skulle bl.a. vara att under perioden 1996–1998 fick länsstyrelsen kraftiga neddragningar och besparingar. Det ledde till uppsägningar från myndigheten.

Ser vi på budgeten för Länsstyrelsen i Östergötland sänkte regeringen kraftigt anslagen 1997–1998, medan anslagen nu, precis som socialministern säger, har ökat ganska betydligt för 1999, 2000 och framåt. Därför finner jag det ännu mer anmärkningsvärt när man samtidigt hos länsstyrelsen uppger att man tidigare kunde genomföra tio stora tillsynsärenden per år och kommun mot dagens fyra, trots att man har fått mer pengar. Det handlar kanske inte bara om det.

Utan att i detalj gå in på problematiken i ett speciellt län kan jag bara efter socialministerns inlägg konstatera att jag fortfarande är mycket oroad vad gäller tillsynen av äldreomsorgen, äldres rätt till inflytande, personalens arbetssituation och anhörigas situation.

Med detta som bakgrund tycker jag, Lars Engqvist, att tillsynen inte ska ligga på länsstyrelsen. Det visar med all önskvärd tydlighet exemplet i Östergötland. Såvitt jag förstår kan socialministern heller inte garantera att tillsynsuppgiften sköts som den ska på andra länsstyrelseenheter utan att han mer med förhoppning utgår från det.

Skolan har en klart definierad tillsynsfunktion och en kvalitet utifrån läroplan och kursplaner.

I Skolverket finns *en* myndighet, och där finns sammanställningar som går att jämföra med, inte bara över tid utan också mellan myndigheter och instanser. Det tycker jag att vården också är berättigad till.

Vad är det för vits, socialministern, med att splittra upp tillsynsmyndigheten på flera och mindre enheter som alla ska sitta och uppfinna hjulet? Det går så lätt ut över de äldre. Jag har också i andra sammanhang flera gånger givit socialministern exempel på hur många som kommer i kläm mellan systemen när det finns många olika myndigheter och övermän.

Kan socialministern tänka sig att samla äldreomsorgens tillsynsenhet under en hatt för att samordna och maximera insatserna och för att kunna göra en trovärdig tillsyn av äldreomsorgen?

Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Jag har i själva verket gett de besked som jag tycker är nödvändiga att ge. Jag anser inte att det finns skäl att ändra länsstyrelsernas uppdrag i det här fallet. Det finns heller ingen grund för att misstänka att länsstyrelserna inte klarar den tillsynsuppgift de har. Vi får regelbundna rapporter, och vi gör besök på länsstyrelserna.

Jag fick en fråga om att försöka garantera. Det är väldigt svårt att i en talarstol garantera någonting, men vår erfarenhet är att tillsynen fungerar, och att den fungerar mycket bra.

Det som överraskar var just landshövdingens uttalande om att man tänkte välja bort en obligatorisk arbetsuppgift. Den möjligheten har han inte. Länsstyrelsen i Östergötland har likaväl som andra länsstyrelser fått ökade anslag för att klara sina uppgifter. Vi kommer att följa hur tillsyn-

Prot.

1999/2000:82

21 mars

Svar på

interpellationer

nen fungerar genom att noggrant läsa rapporterna som kommer från länsstyrelsen.

Anf. 53 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Fru talman! Jag kan avsluta diskussionen med att lyfta fram länsstyrelsens verksamhetsplan för 2000. Man har gjort en jämförelse med vad man hade satt upp som sådant som skulle hända 1999 och vad som inte blev av. Jag läser under rubriken "Planerade, ej genomförda insatser". Det handlar om anmälan om övergrepp inom äldre- och handikappomsorgen. Detta hade man alltså planerat men ej genomfört. Det tycker jag helt klart visar att tillsynsansvaret måste ligga på en egen myndighet som kan ägna all tid och kraft åt sin uppgift att kontrollera, att rapportera och att kunna garantera.

På äldreomsorgens område finns ett behov av en förstärkt tillsyn – det tror jag att vi alla är medvetna om. Denna nya myndighet ska enligt min mening också godkänna och kreditera all vård och omsorg utifrån kvalitetskriterier. Den uppgift som i dag faller på kommunen att övervaka sin egen verksamhet såväl som de privata entreprenörernas fungerar inte – det har vi nog fått bevis för.

Jag tycker att Lars Engqvist ska ta denna signal om Länsstyrelsen i Östergötland på stort allvar. Det gäller inte bara Länsstyrelsen i Östergötland och landshövdingens agerande, utan han bör också titta på hur vi på allra bästa sätt ska kunna garantera att tillsynen av äldreomsorgen fungerar. Allt kvalitetsarbete ska i och med det ligga på *en* myndighet. Skolan har Skolverket. Låt vården få ett medicinskt kvalitetsinstitut, socialministern!

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.33 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

12 § Svar på interpellation 1999/2000:211 om åtgärder för att locka företag och arbetskraft till Sverige

Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Per Westerberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att i Sverige skapa ett klimat som, i stället för att skrämma bort, lockar hit företag och arbetskraft.

Bakgrunden till frågan är bl.a. att ett antal av Sveriges stora företag valt att förlägga delar av sin verksamhet utomlands.

Sveriges välstånd bygger på ett omfattande internationellt utbyte, stort tekniskt kunnande och framgångsrika exportföretag. De ledande svenska industriföretagen har länge haft hela världen som sin marknad. Det är naturligt att exportföretagen förlägger en stor del av sin verksamhet till andra länder. Att finnas på eller nära marknaden ger viktiga konkurrensfördelar. För ett land som Sverige är globaliseringen en möjlighet – inte ett hot.

De utflyttningar av huvudkontor som skett är inte ett isolerat svenskt fenomen utan märks i flertalet andra länder. Forskningsrapporter visar även att geografiska skäl såsom närhet till kunder, leverantörer och konkurrenter är de främsta skälen till de utflyttningar som skett. Vidare har även huvudkontorets roll minskat i betydelse, vilket bl.a. innebär att huvudkontorets lokalisering inte har en avgörande effekt på var produktion och forskning förläggs.

Samtidigt som Westerberg argumenterar för att företagen flyr Sverige ökar inflödet av utländska IT-bolag i landet. Bara förra året investerade drygt ett trettiotal utländska IT-bolag i Sverige. Flera av dessa tillhör de globala aktörerna inom IT, Internet och telekom. Sverige har definitivt blivit en magnet för den nya ekonomins företag.

Dessutom visar statistik att Sverige är ett mycket attraktivt land att investera i. Enligt preliminära uppgifter från FN var Sverige år 1999 t.o.m. den näst största mottagaren av direktinvesteringar i världen. Ska man tala om företagsflykt så är det i alla fall inte flykt *från* Sverige, utan möjligen *till* Sverige.

Den nuvarande utvecklingen med fler och fler företag som har intresse av och vill etablera sig i Sverige är också ett resultat av regeringens långsiktiga ekonomiska arbete för att få balans i statsfinanserna och ekonomisk tillväxt.

I ett alltmer internationaliserat näringsliv är det naturligtvis viktigt att Sverige har ett gott affärsklimat. Den utveckling som vi i dag bara har sett början på med en spirande entreprenörsanda och en kraftigt expanderande riskkapitalmarknad lovar gott inför framtiden.

Den svenska arbetskraften har en internationellt sett mycket god kompetensnivå. Dessutom genomför nu regeringen en omfattande satsning för att ytterligare stärka den högre utbildningen. Sammanlagt har 89 000 nya högskoleplatser inrättats inom loppet av några få år. En stor del av denna ökning sker inom naturvetenskap och teknik. Till detta kommer även satsningar på en IT-infrastruktur att ytterligare befästa Sveriges position som en IT-nation i världsklass.

Anf. 55 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först ber jag att få tacka näringsministern för det svar han har lämnat på mina frågor i interpellationen. Det är naturligtvis riktigt som näringsministern säger att allt inte är nattsvart i Sverige. Det vill jag heller inte göra gällande i interpellationen. Det finns positiva och negativa effekter, något som väl har redovisats bl.a. i Näringsdepartementets egen *benchmarking*-studie. Det finns starka sidor, men det finns också sidor som vi är svaga på i Sverige. Vi upplever att det inte finns tillräcklig aktivitet för att undanröja den typen av problem.

Jag vill notera inför denna kammare, herr talman, att det *telecom valley* och det telekomkluster som vi har i Sverige med en mycket hög In-

Prot.
1999/2000:82
21 mars

Svar på
interpellationer

ternetpenetration och användning av personliga datorer – PC:n – och mobiltelefoner har uppstått av många olika orsaker. De vetenskapliga avhandlingar som har gjorts, bl.a. av Porter och en svensk professor vid namn Örjan Sölvell, markerar att de kanske viktigaste faktorerna för att uppnå detta har varit de avregleringar inte minst på telemarknaden, elmarknaden och transportmarknaden som näringsministerns partikamrater ivrigt röstade emot i början på 90-talet.

Jag vill säga att dessa avregleringar, som var effektiva och som har lett till en del av denna utveckling, tillsammans med skickliga operatörer på teleområdet i Sverige är viktiga och bör vårdas väl. Samtidigt har vi har haft en stark och konkurrenskraftig industri.

Jag noterar dock, herr talman, att dessa faktorer har uppträtt i de borgerligt styrda kommunerna och i de borgerligt styrda delarna av Sverige. Det finns anledning att vara orolig för den tendens som vi kan se tendenser till i landet. De borgerligt styrda delarna, med mer högteknologi och fler kunskapsföretag, har fått en bättre och positivare utveckling än andra mer socialistiskt dominerade delar av landet.

Det jag bekymrar mig om, och det jag försöker ta fram i denna interpellation, är att det trots allt har ganska stor betydelse när huvudkontor lämnar Sverige och att Sverige har varit ganska hårt utsatt när ett stort antal stora svenska företag har flyttat sina huvudkontor ur landet. Det är inte bara det att huvudkontoret har flyttat, utan i de flesta fall har tyngdpunkten i ägandet flyttats ur landet. Tidigare traditionella svenska företag har blivit utlandsdominerade.

Detta är exempel på att det finns problem, bl.a. en mycket hård beskattning av riskkapitalet i Sverige, som gör att vi har ett utflöde av riskkapital som delvis sedan återinvesteras i Sverige via olika bekvämlighetshamnar. Det illustrerades i pressen så sent som i dag. Vi har en situation där vi har svårt att rekrytera utländska experter, inte minst till huvudkontor i Sverige. Vi har problem när det gäller kompetensuppbyggnaden i landet. Vi har inte heller så lätt att ta till oss ett stort antal utlandsbaserade personer eller personer med utländsk härkomst, som skulle kunna tillföra svenskt näringsliv betydande insatser.

Jag vill också notera att vi har problem när det gäller infrastrukturen. Det gäller kanske inte framför allt tele och bredband, men vi har problem när det gäller kommunikationer och effektiva nav för flygplan och även snabbtåg.

Herr talman! Jag vill ställa några frågor till näringsminister. Är näringsministern nöjd med det skatteklimat som gäller för svenskt riskkapital och med rörligheten på kapitalet, och därmed möjligheterna att få svenskdominerade företag? Är näringsministern nöjd med anpassningsförmågan när det gäller näringslivet? Är näringsministern nöjd när det gäller möjligheterna att få utländska experter att bosätta sig i Sverige med villkor som är likvärdiga med dem som gäller för svenskar?

Anf. 56 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Får jag först börja med diskussionen om utflyttning av företag och huvudkontor. Av de 50 börsföretag som var störst för 10 år sedan har 41 stycken fortfarande sitt huvudkontor kvar i Sverige. Av de 9 som flyttade kan 7 fall härledas till fusioner med utländska företag. Jag tänker på Asea, Stora, Procordia, Nobel, AGA, Pharmacia och Astra. De

två övriga har beslutat att flytta av andra skäl. Jag tänker på Ericsson och Esselte.

Jag vill också säga att drygt 30 internationella IT-företag 1999 valde att flytta delar av sin verksamhet till Sverige. Det faktum att företag som Microsoft, Nortel, Motorola, Sun Microsystem, Intel, Nokia och Hewlett Packard, för att nämna några, nyligen valt att förlägga forskning och utveckling till Sverige vittnar om den svenska kompetensens attraktionskraft.

Sverige blir ett allt attraktivare land att investera i för utlandet. För år 1999 finns ett överskott på direktinvesteringar på hela 326,7 miljarder kronor. Och vi har väsentligt större direktinvesteringar inkommande till Sverige än från Sverige. Det är faktiskt 25–30 år sedan vi hade det.

De utländska direktinvesteringarna till Sverige uppgick förra året till hela 485 miljarder kronor. Enligt en preliminär uppgift från FN var Sverige år 1999 den näst största mottagaren av direktinvesteringar i världen, efter USA. Sett i relation till den samlade kapitalbildningen hade Sverige under perioden 1995–1997 det största inflödet i världen. Denna situation lär inte ha förändrats för år 1998 och 1999 mot bakgrund av de utomordentligt stora inflöden som har ägt rum under dessa år.

Om man tittar på forskning, utveckling och innovationer får man också konstatera att Sverige är ett av de främsta länderna. Förutsättningarna för forskning, utveckling och innovationer är goda i Sverige, vilket avspeglas i att Sverige satsar mer på forskning och utveckling i förhållande till bruttonationalprodukten än något annat land i världen. Även när det gäller effektiviteten mätt som patent i förhållande till forsknings- och utvecklingsinvesteringar är Sverige i ett internationellt perspektiv ett av de främsta länderna. Den övervägande delen av forsknings- och utvecklingsinvesteringar i Sverige sker i företagssektorn, främst i större företag.

När man då får höra Per Westerbergs beskrivning är det klart att man undrar vilket land han beskriver. Det kan knappast vara Sverige. Det måste vara något annat land. Sedan är det klart att det i Sverige alltid – även när det går bra – finns sådant som kan bli bättre. Jag är självklart öppen för att föra en diskussion om det. Men man kan inte med ärligheten som grund stå och måla en bild av Sverige som ett land med ett dåligt företagsklimat eller ett land där man inte kan verka som företagare. Bilden är precis tvärtom.

Anf. 57 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Om näringsministern hade lyssnat till mig i mitt första anförande respektive läst interpellationen noggrannare hade han funnit att jag markerade att det finns positiva sidor som är otvetydiga. Men jag är inte beredd och intresserad av att diskutera det som vi är ense om utan det som vi är oense om. Det finns brister. Det är när det gäller dem som jag vill ha aktivitet, så att de rättas till, så att Sverige blir starkare och mer konkurrenskraftigt. Därmed skapas fler – och fler välbetalda – jobb.

Om man går igenom det svenska mikroekonomiska och makroekonomiska klimatet finner man att vi är något underrepresenterade när det gäller att få ut någonting av detta i BNP per svensk invånare. Det är alldeles uppenbart. Jag vill inte att Sverige ska bli ett land med lågbetalda personer eller ett land med en låg BNP per invånare.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag markerar flytten av huvudkontor. Det är allvarligt när de största och mest forskningsinriktade svenska företagen flyttar sina huvudkontor ut ur landet. Jag säger inte att man kan hindra det på politisk väg men att det inger oro. Man bör försöka undanröja de främsta skälen till att LM Ericsson, Astra och ABB flyttar. Det handlar delvis om fusioner. Men det här är de kanske tre viktigaste forskningsintensiva företagen, och då bör man fundera över varför man inte kan få dem förlagda till Sverige. Finns det brister i infrastrukturen? Hur är det med Stockholm–Arlanda som trafiknav i Europa? Vilka åtgärder vidtar vi för att stärka trafiknavet i Europa när det gäller flygplatserna? Vad gör vi när det gäller skatterna och inte minst när det gäller rörligheten på riskkapital i företagen? Vi ser ju att en stor del av de investeringar som näringsministern berömmar sig av är investeringar som handlar om att utlandskapital köper upp svenska bolag. Jag måste säga att jag kan uppskatta att vi får ett internationaliserande av ägandet av företag, men jag är faktiskt inte bara hurrande när de flesta svenska stora företag har mycket stora utländska ägarandelar. Det tyder nämligen på att det kanske är lite väl billigt att köpa svenska företag.

Herr talman! Jag är ute efter besked om hur näringsministern ser på riskkapitalbeskattningen. Jag kan förstå att det finns behov av en kapitalbeskattning som i andra länder, naturligtvis. Men det kan också finnas ett behov av en kapitalbeskattning som ökar möjligheten till omplaceringar och rörlighet från gamla industrigrenar till nya. Hur ser näringsministern på möjligheterna att få in mer av expertis till de bristyrken som vi har i Sverige från utlandet? Amerikaner och delvis centraleuropéer har varit väsentligt skickligare än vi på detta. Hur ska vi kunna få in fler högutbildade invandrare på den svenska arbetsmarknaden för att därmed kunna bidra till tillväxten? Hur ska vi kunna satsa på allt från nav, när det gäller flygplatser, till andra snabba kommunikationer för att göra Sverige till ett utomordentligt attraktivt och konkurrenskraftigt land? Jag tycker att det finns mer att göra. Jag tycker att näringsministern tittar tillbaka lite väl mycket och tycker att allt är bra. Det tycker inte jag. Även om vissa saker är bra finns det väsentligt mer vi kan göra.

Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig få uttrycka det som att det är mycket som är bra, och det finns sådant som skulle kunna göras bättre. Det är faktiskt en annan beskrivning än att säga att någonting är bra, men det är mycket mer som kan göras bättre. Det kan vi ändå hålla med om.

När det gäller frågor om experter utomlands kommer vi nu att lägga fram ett förslag om expertskatt. Det har alla andra länder. Man kan säga att det vore bättre om skatten vore lägre för alla, så att de som kommer från länder med en mycket lägre skatt skulle kunna åka hit och ha det generellt. Men i stort sett alla länder i Europa har faktiskt en expertskatt. Det får vi nu också i Sverige. Det finns också en stark önskan om det hos de stora företagen för att de ska kunna få ett internationellt management. Jag delar uppfattningen att den möjligheten är viktig, och den kommer.

Jag kommer inte, som näringsminister, att ta upp en diskussion om kapitalbeskattning och sådant. Det ligger på finansministern, och det förs också en diskussion om skatterna i den parlamentariska grupp som diskuterar skatter. Det kan Per Westerberg mycket väl ta upp där.

Utländska företag köper svenska företag. Men svenska företag köper faktiskt många utländska företag. Det är få länder som har haft så stora företag som har köpt så mycket företag i världen som Sverige har haft. Det har lite med globaliseringen och internationaliseringen att göra. Man kan se en oro i detta. Men när Volvo en gång i tiden köpte Leilands bussar gjorde man inte det för att bussarna var bra utan för att man låg närmare marknaden. Vi måste faktiskt vara öppna för och ha förståelse för att så sker. Det är något som vi måste bejaka om våra företag ska bli stora och kunna växa.

Jag delar uppfattningen att det, när det gäller högutbildade invandrare, är en svart bild i Sverige. Vi har många välutbildade invandrare. Vi har faktiskt fler högutbildade per tusen bland invandrarna än bland svenskarna, och de används väldigt dåligt. Men jag kan glädja kammaren med att det, när det gäller förändringen i fråga om sysselsättningen för invandrare, är en snabbare ökning än för genomsnittet i dag. Det sker en kraftig förändring i dag. Det har självklart att göra med att arbetsmarknaden nu söker välutbildade människor, och man söker avsevärt fler än tidigare. Då finner man dem bland många invandrare. Det är långtifrån bra. Men sysselsättningen ökar kraftigare bland invandrare i dag än för genomsnittet.

När det gäller frågan om anpassningsförmågan i Sverige kan vi bara konstatera att Sverige är det land som har den högsta produktiviteten i världen. Vi är främst. Det gäller egentlig industri. Det är inget land som har haft en sådan förmåga att öka sin produktivitet som Sverige. Vi har stora industrier som har ökat sin produktivitet med över 100 % de senaste två tre åren. Det tog tidigare 20–30 år. Vi kan jämföra med våra nordiska länder, t.ex. Norge, Danmark och Finland. Produktiviteten är avsevärt högre i Sverige. Vi kan också titta på de strukturella förändringarna. Jag delar uppfattningen om de avregleringar som har skett på tele- och elmarknaden. Vi kan dessutom se de strukturella förändringar som sker på arbetsmarknaden. De har varit till mycket stor glädje för Sverige.

Sverige är ett mycket bra land. Man kan göra mer, men en sådan grund och sådana förutsättningar att göra landet bättre är det få länder som har. Vi har dessutom Europas bästa statsfinanser.

Anf. 59 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det sista näringsministern sade hörde jag inte. Jag hoppas att det var något positivt.

Jag vill sedan bara markera att jag är glad att näringsministern medger att det finns ett antal saker som behöver göras och att vi åtminstone är ense om en del av det som behöver göras. Jag delar självfallet uppfattningen att det behöver göras någonting när det gäller arbetskraftsinvandring, i synnerhet i fråga om expertis. Detta är en av bristerna i Sverige och utan tvekan en av faktorerna bakom en del av huvudkontorsutflyttningen.

När det gäller riskkapitalfrågorna måste jag säga att jag är förvånad över att näringsministern så snabbt kastade över detta till finansministern. Riskkapitalförsörjningen för svenskt näringsliv är en näringspolitisk fråga, om än inte enbart näringsministerns. Den är en mycket central fråga för att få en fungerande marknad.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Jag noterar att vi har fått en mycket snabb uppgång av utländskt ägande i svenska företag. Detta behöver inte vara negativt, men det förutsätter i så fall att vi också får en stark svensk investering i utländska företag och att inte ägandet i sig ur svensk synvinkel urholkas.

Jag noterar att jag inte får något svar när det gäller infrastrukturproblemen, som jag tror är en klar nackdel. Inte minst är det viktigt att få ett bättre nav i form av ett ännu bättre fungerande Arlanda för att få hit huvudkontor, forskningscentrum m.m. som genererar bra och välbetalda arbetstillfällen till Sverige.

När det gäller invandrare och sysselsättning är det alldeles uppenbart att vi har en högre småföretagarfrekvens bland dessa. Väldigt många är högutbildade. Jag tycker att det inte minst från regeringens sida har gjorts för lite för att översätta deras examina, för att skapa symboler och för att få in dem på arbetsmarknaden – i synnerhet när det har funnits så stor efterfrågan på många av dessa funktioner från arbetsmarknaden.

Anf. 60 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! När det gäller riskkapitalmarknaden kan jag bara konstatera att denna ökar mycket kraftigt i Sverige. Det finns inte brist på riskkapital i detta land. Det är bara att titta på börsen. Dessutom är frågan om återköp av egna aktier, något jag kanske glömde bort att nämna, också en stimulator i detta. Det är någonting som denna regering har infört.

När det sedan gäller infrastrukturen delar jag uppfattningen att denna har en väldigt stor betydelse. Den har byggts ut väldigt mycket de senaste tio åren, men det krävs mycket mer. Det gäller infrastruktur från drift och underhåll till att bygga nya såväl järnvägar som vägar. Vi kommer också att presentera sådant som numera är så modernt, nämligen bredband.

Sverige är ett bra land, och det går bättre för Sverige än för de flesta länder i världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 1999/2000:257 om E 4:an förbi Uppsala

Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Harald Nordlund har frågat mig vilka funktioner en ny E 4 förbi Uppsala är tänkt att fylla, vilken anledningen är till att nya utredningar ska genomföras samt om regeringen har gjort någon bedömning av när byggandet av en ny E 4 förbi Uppsala kan påbörjas.

Frågorna ställs mot bakgrund av att Näringsdepartementet den 9 februari i år gav Vägverket i uppdrag att utreda östligare dragningar än de som hittills har studerats.

Jag vill börja med att betona att det inte råder någon som helst tvekan om att E 4:ans kapacitet vid Uppsala behöver utökas.

E 4:ans huvudsakliga funktion är att utgöra en förbifart för den långväga trafiken och därmed avlasta den nuvarande E 4-genomfarten. E 4:an behövs för att öka trafiksäkerheten, för att underlätta framkomligheten och för att förbättra miljön i Uppsala. Att en utbyggnad är angelägen är

något som alla berörda departement är överens om. Det är inte heller något som vi begärt kompletterande utredningar om.

Däremot, och då kommer jag till Harald Nordlunds andra fråga, begärde Näringsdepartementet i september förra året att Vägverket – efter samråd med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Uppsala län samt Uppsala och Tierps kommuner – skulle komma in med en kompletterande redovisning av alternativa östliga sträckningar av E 4:an. Anledningen till detta var bl.a. att den dragning förbi Uppsala som Vägverket förordat innebar påtaglig skada på områden av riksintresse för kulturmiljövården och stora skador på andra känsliga kulturmiljöer.

Det underlag som Vägverket lämnat in i ärendet ansågs inte vara tillräckligt som grund för regeringens ställningstagande i ärendet. Den kompletterande utredningen redovisades vid årsskiftet. Efter att berörda departement under januari månad granskat det nya materialet fann vi att Vägverket begränsat sig till att utveckla tidigare studerade alternativ men inte alls tittat på helt nya östligare dragningar – därav vår begäran om ytterligare kompletteringar i detta avseende nu i februari. Enligt uppgift under hand från Vägverket avser man att leverera dessa under mars månad.

Projektet ligger enligt Vägverkets nu gällande nationella väghållningsplan med byggstart 2002–2004. Så snart Vägverket levererat de återstående kompletteringarna kommer handläggningen i Regeringskansliet att fortsätta. Min ambition är att regeringen ska kunna fatta ett beslut i ärendet före midsommar.

Anf. 62 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Näringsministerns svar på mina frågor tycker jag tyvärr är bedrövligt. Jag tycker att svaret är okunnigt. Det är felaktigt och innehåller rentav motsägelser.

Min första fråga gällde vilka funktioner en ny E 4 förbi Uppsala är tänkt att fylla. Tidigare utredningar – och de är många, har pågått under många år och har kostat mycket pengar – har inte bara utgått från att den ska utgöra en förbifart. Den ska avlasta innerstan, den ska klara trafikflödet från norr genom Gamla Uppsala, den ska skapa ökad trafiksäkerhet och den ska utgöra en naturlig koppling till trafik västerifrån.

Jag tycker att det är bedrövligt att Näringsdepartementet inte har klart för sig de här förhållandena. Jag tycker också att det är bedrövligt att Näringsdepartementet inte har förstått att en östligare dragning än den som Vägverket föreslår ger ett annat vägsystem, med behov av anslutningsvägar in mot Uppsala och med ännu större svårigheter att klara det som näringsministern talar om som problem för kulturmiljön.

Jag måste också säga att jag tycker att det är bedrövligt att Näringsdepartementet inte har förstått att ännu mer östliga dragningar kolliderar med både naturintressen och kulturmiljöintressen längre österut. Det är bedrövligt att Näringsdepartementet inte har förstått att nuvarande E 4 – och det här är viktigt – norrut från Uppsala faktiskt ligger på närmare avstånd till kulturminnesområdet i Gamla Uppsala än vad den av Vägverket, Uppsala kommun och Länsstyrelsen i Uppsala län föreslagna västliga dragningen beräknas göra. Nuvarande E 4 går alltså närmare fornminnesområdet i Gamla Uppsala än den föreslagna västliga drag-

Prot.

1999/2000:82

21 mars

*Svar på
interpellationer*

ningen. Det är ju bedrövligt att Näringsdepartementet inte har de här förhållandena klara för sig.

Enligt Näringsdepartementet är anledningen till att nya utredningar måste genomföras skada på område av riksintresse. Det här är ju inte sant. Det visar också att Näringsdepartementet lyssnar på endast ett departement. Det visar också att Näringsdepartementet är ointresserat av natur- och miljöfrågorna. Näringsministern nämnde inte dessa frågor i sitt svar.

Det visar också att det för miljöfrågorna ansvariga departementet är på tok för passivt i den här frågan. Näringsdepartementet har lyssnat på endast ett annat departement.

Näringsminister Björn Rosengren har ambitionen att regeringen ska kunna fatta ett beslut före midsommar. Ministern avser alltså, herr talman, att fatta beslut utan att genomföra en miljökonsekvensbeskrivning.

Hur ska man kunna göra det? Det är ju inte möjligt. Sanningen är ju att det här projektet genom nya utredningar fördröjs minst åtta år framåt i tiden. Och näringsministern talar om ställningstagande under det här året.

Anf. 63 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Näringsminister Björn Rosengren! Jag tycker att det är bra att vi återigen får diskutera E 4:an. Men egentligen tycker jag inte att det är särskilt bra att vi behöver göra det igen. Det är ganska bedrövligt.

Men det mest bedrövliga i den här historien tycker jag faktiskt är att vi i Uppsala, som hade chansen att komma överens och kompromissa om vägen, inte gjorde det. Där tycker jag faktiskt att både Harald Nordlunds och mitt eget parti har ett mycket stort ansvar.

Det råder total otålighet beträffande avsaknaden av beslut om en ny E 4-dragning förbi Uppsala. Det är en väg som berör de allra flesta, inte bara Uppsala läns invånare utan också rikets. Var och varannan dag ser man de här frågorna om man följer massmedierna i Uppsala och även i riket. Vart man än kommer i länet som riksdagsledamot får man frågorna: När kommer beslutet? Var kommer vägen att dras? Hur ska den finansieras?

En E 4 med motorvägsstandard genom Uppland är en absolut nödvändig investering. Den bör komma till stånd snarast möjligt.

Den nya dragningen bör, som vi i Centerpartiet ser det, ske i en östlig riktning. För bygden och länet anser vi att det är den bästa dragningen. Här finns ett pärlband av orter med gammal industritradition som med en ny E 4 skulle kunna återfå attraktivitet för såväl boende som industrietableringar.

Den här debatten visar att vi i Uppsala har skilda åsikter vad gäller den delen.

Från regional synpunkt är en östlig draging absolut att föredra. Den kan bidra till positiva kommunikationer med bruksorterna. Den kan samverka som transportsystem med befintlig järnväg. Dessutom, som man inte berör i svaret, kan den till största delen byggas på icke slättlandskap, på den icke odlade jorden i Uppsala som är oerhört viktig för vår bygd.

Ytterligare en positiv effekt är den som man också har tagit upp i svaret. Nuvarande E 4 genom Uppsala är en stoppkloss. Man nästan skäms, höll jag på att säga. Det är tolv stoppljus. Man får stanna jämt om man

ska åka till norra Sverige. Dessvärre sker här alltför många olyckor. Någoting måste absolut hända.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Som kan avläsas av denna debatt, från interpellanten och övrigt härifrån kammaren, är det inte så lätt att vara näringsminister. Det är ganska svårt.

Man kan i Uppsala inte komma överens. Det är det som har varit problemet. Ni har ju aldrig kommit överens om var ni ska dra vägen. En vill dra den östligt och en vill dra den västligt. Detta är ju sanningen.

Jag har som näringsminister mitt ansvar i regeringen, men vi har också ansvar för miljön och vi har också ansvar för de kulturvärden som finns här. Det ska vägas samman. Det tycker jag att man ska respektera att en regering måste göra.

När man så hårt från Harald Nordlunds sida angriper Näringsdepartementet och mig som minister tycker jag att man ska vara lite försiktig, inte minst när man bör titta på hur man har det på hemmaplan.

Om jag efter detta får säga någonting om min syn på denna fråga vill jag först konstatera att det är väl känt att en vägs avlastande effekt minskar när avståndet från den väg som den är tänkt att avlasta ökar. Trafikfunktionsmässigt är därför det västliga alternativet att föredra.

Jag anser också att det förslag som då och då dyker upp i debatten, att bygga om befintlig väg, är en dålig lösning. Dels är den tekniskt mycket svår och kostsam och skulle medföra stora intrång i bebyggelsen, dels löser den inte problem med blandningen av långväga genomfartstrafik och lokaltrafik, som är en orsak till det stora antalet s.k. *whiplash*-skador på sträckan genom Uppsala.

Något som tonats ned, men som jag här vill lyfta fram, är dessutom att om man inte får till en ny sträckning av E 4:an blir trafiken kvar på Uppsalaåsen, med de mycket stora konsekvenser en olycka med farligt gods skulle få för vattenförsörjningen i Uppsalatrakten.

Men som jag har sagt tidigare måste vi hitta en lösning som både tillgodoser transportbehoven och tar hänsyn till natur- och kulturmiljön och jordbruket. Det är det som är min roll. Därför tycker jag inte att Harald Nordlund kan säga att jag skulle vara okunnig eller att Näringsdepartementet är okunnigt. Det är faktiskt så att man på Vägverket inte heller är så okunnig när det gäller att veta var man ska bygga vägarna.

Det är faktiskt rimligt när man ska genomföra ett sådant här projekt att man på hemmaplan försöker komma överens om var man ska dra vägen. Jag tror att jag med anledning av denna Uppsalaväg, E 4:an, har haft tio uppvaktningar. Alla letar sig åt olika håll. En ska ha östlig riktning, en ska ha västlig riktning, en slår vakt om kulturmiljön, en annan slår vakt om miljön och en tredje slår vakt om någonting annat.

Vi ska, med den kunnskap vi besitter, både jag som minister och inom departementet, tillse att vi får ett beslut. Min ambition är fortfarande att det ska vara klart före midsommar.

Anf. 65 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! När det gäller beslutssituationen i Uppsala är sanningen den här:

Under borgerlig majoritet enades de tre partierna Folkpartiet, Moderaterna och Centern om att ta ställning för en västlig dragning. Det är sanningen. Man hade majoritet. Det är det beslutet som gäller. Något senare beslut är inte fattat. Bakom det står länsstyrelsen, bakom det står Vägverket. Kommunen har sagt sitt, låt vara att det finns andra som senare har kommit med andra signaler.

Rigmor Stenmark ger här andra signaler. Men det är ointressant. Det som gäller är det beslut som är fattat i Uppsala kommun, bakom vilket Centern, Moderaterna och Folkpartiet står.

Herr talman! Jag vill fråga näringsministern hur det kan vara möjligt att på grundval av den pågående utredningen fatta beslut i frågan redan detta år när – och det har jag inhämtat från experthåll – genomförandet av MKB, samråd osv., vanligen tar åtminstone åtta år för den typen av utredningar.

Vad ska man göra med trafiken i Uppsala under tiden om man ska vänta i åtta år? Är det inte tänkt att en ny E 4 ska förbindas med Uppsala? Om inte, vad ska den då tjäna till? Hur ska förbindelsen med Uppsala ske? Det blir inte lättare att skona kulturmiljön i Gamla Uppsala med förbindelsevägar än det blir med en västlig E 4. Dessa frågor vill jag och uppsalaborna ha svar på. Hur ska det vara möjligt att fatta ett beslut, och vad ska man i så fall göra medan man väntar?

Anf. 66 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Det är helt klart att detta är en demokratifråga. Det handlar också om att lyssna in nya signaler. Det kan inte vara så att det avtal som tre kommunalråd skrev för många år sedan ska vara giltigt för människors framtid när människorna i bygden mycket klart har deklarerat att de inte vill ha den västliga dragningen. Man vill av olika skäl se ett nytt förslag om en östlig dragning. Det handlar bl.a. om vattenfrågan, från Uppsalaåsen i min gamla hemkommun Tierp till Örbyhus. Om det blir den västliga dragningen blir det en oerhört känslig fråga angående vattnet för människor i den bygden.

Jag konstaterar att näringsministern har givit ett uppdrag till Vägverket att ta fram en ny östlig dragning och att verket inte riktigt har hört sammat det. Det är bra att näringsministern står fast vid detta.

När vi i Centerpartiet fick signalerna från människorna i Uppsalabygden att man ville ha någonting annat utarbetade vi ett kompromissförslag. Det tar fram de bästa bitarna av båda dragningarna. Det är ett nytt förslag som inte har prövats.

För ett år sedan, före sommaren 1999, fick jag på frågan till näringsministern om när beslutet om E 4:ans dragning kommer svaret att beslutet ska komma före sommaren. Jag upprepade min fråga till statsministern senare på hösten när sommaren var över, nämligen hur långt regeringen hade kommit. Då undrade statsministern lite ironiskt vilken sommar han menade. Aha, han sade inte vilket årtal det var. Därför undrar jag när näringsministern säger före midsommar om det är midsommar år 2000 som gäller.

Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Det kanske vore bra om Rigmor Stenmark och Harald Nordlund satte sig ned och kom överens om var vägen ska gå. Det skulle

förenkla processen för mig. Detta ger ändå uttryck för att det inte råder riktig sämja. Jag vet att man inte är riktigt överens. Sedan kan man åberopa något gammalt beslut eller liknande. Men i dag måste regeringen lyssna på alla opinioner vid ett ställningstagande till en vägsträcka, inte bara på dem som i formell mening har fattat något beslut och gett uttryck för detta utan för alla, inte minst de statliga myndigheter som har visat ett oerhört engagemang. Det gäller Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket.

Så snart utredningen läggs fram kommer vi att hämta in allmänhetens synpunkter. Det är ingenting som kommer att ta åtta år. Det kommer att gå fort. Jag talar om denna midsommar, år 2000. Jag hade klarat av detta redan sommaren 1999, om det hade visat sig att det fanns möjligheter att få någon form av enighet.

Jag har för att detta ska gå fort och bra samlat en grupp, Näringsdepartementet, Kulturdepartementet och Miljödepartementet, för att försöka sy ihop en lösning. Vi har då funnit att det behövs kompletterande utredningar från Vägverket. Det är ett sätt för oss att kunna fatta ett bra beslut. Jag är övertygad om att vägen kommer att komma till stånd. Det skulle förenkla en hel del om ni som ska bo intill vägen var lite mer sams.

Anf. 68 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Det senast fattade beslutet i Uppsala är fattat av kommunfullmäktige. Vid det tillfället satt både jag och Rigmor Stenmark i kommunfullmäktige och röstade i enighet för den västliga dragningen. Det är klart att det finns olika intressen. I vilken vägfråga finns det inte olika intressen?

Jag är så angelägen att få föra en debatt i denna fråga därför att miljön och trafiksäkerheten kräver omedelbara åtgärder. Jag förordar det av Vägverket föreslagna alternativet, inte för att som det sägs i svaret från Näringsdepartementet det skulle skada kulturmiljön utan för att det tar hänsyn till kulturmiljön i Gamla Uppsala. Den nya västliga dragningen går längre från fornminnesområdet än nuvarande E 4 gör. Jag förordar att man nu börjar bygga en västlig E 4 förbi Uppsala därför att den på ett helt annat sätt än östliga dragningar skonar värdefull natur. En östlig dragning, som nu bl.a. Rigmor Stenmark talar om, skulle komma att skära genom områden som är tänkta att ingå i Natura 2000. Hör och häpna! Det är områden tänkta att ingå i Natura 2000. Det är områden som självklart måste skonas. Naturintressena, trafiksäkerheten, miljön och hänsyn till fornminnesområdet i Gamla Uppsala kräver att man nu börjar bygga. Alla utredningar visar att den av Vägverket, länsstyrelsen och en majoritet i Uppsala kommun föreslagna västliga dragningen är överlägsen om man tar hänsyn till alla dessa saker.

Anf. 69 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Vi ska nu inte prata om vad som har gjorts och vad som borde ha gjorts. Jag kan ta ett exempel. Riksantikvarieämbetet är kanske, liksom näringsministern, också okunnigt. De har gjort en annan bedömning. Vi för en diskussion med dem. Det är deras ambitioner och kunskaper som har föranlett att vi har skjutit en del framför oss. Jag som minister och ansvarig för vägbyggen måste också ta intryck av detta.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Utan att säga för mycket kan jag säga att jag bedömer det som att vi är överens mellan Miljödepartementet, Kulturdepartementet och Näringsdepartementet om hur vägen ska dras. Det är därför jag kan säga att jag har ambitionen att fatta ett beslut före midsommar.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1999/2000:267 om arbetsgivaravgifterna

Anf. 70 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Siv Holma har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att återställa glesbygdsföretagens möjligheter till jämbördiga konkurrensförutsättningar med företag i tillväxtområden och när de kan träda i kraft.

Interpellationen ställs mot bakgrund av det stopp som råder för stödformen nedsättning av socialavgifter sedan årsskiftet.

Inledningsvis vill jag poängtera att regeringen är medveten om att många företag i de delar av landet där nedsatta socialavgifter gällt har särskilda merkostnader av olika slag och att de drabbas av detta stopp.

Orsaken till stoppet är att nedsatta socialavgifter, liksom andra former av direkta företagsstöd, numera omfattas av EG:s statsstödsregler. EG-kommissionen har utfärdat nya riktlinjer för utformningen av stöd för regionala ändamål. Sverige måste liksom övriga medlemsländer anpassa sina stödformer till dessa fr.o.m. år 2000 för att stöd ska kunna ges. Fortsatta överläggningar med kommissionen kommer att äga rum i detta avseende.

Låt mig understryka att resurserna finns kvar i statsbudgeten. Om det inte är möjligt att använda dem till nedsatta socialavgifter i den ena eller andra formen avser jag att föreslå regeringen att de används till andra åtgärder för att stödja näringslivets utveckling i dessa regioner.

Låt mig också understryka att den ekonomiska tillväxten i Sverige för närvarande är mycket god. Det är resultatet av svenska folkets uppoffringar under de senaste åren samt en klok ekonomisk politik. Samtidigt är denna tillväxt inte jämnt fördelad över landet.

Jag vill dock erinra om att kravet på tillväxt över hela landet innebär just ett krav på regionalt spridd tillväxt, inte ett krav på att alla orter i alla regioner ska växa lika mycket. Tillväxten kan inte ske på samma sätt i alla delar av landet, eftersom olika typer av produktion har olika krav och förutsättningar. Varje region måste i första hand bygga sin utveckling på sina förutsättningar, något som i sin tur befrämjas av en större regional och lokal handlingsfrihet. En balanserad utveckling är till fördel för hela landet.

För att skapa ett rundare Sverige måste regionalpolitisk hänsyn tas inom alla politikområden. Särskilt viktig är t.ex. utformningen av politiken inom utbildnings- och kommunikationssektorerna.

Som exempel på viktiga åtgärder inom dessa på senare tid som har särskild betydelse för de mest utsatta områdena, vill jag peka på skapandet av Distansutbildningsmyndigheten och utbyggnaden av Pajala flygplats.

Vidare är det pågående arbetet med de regionala tillväxtavtalen och de fortsatta stora resurser som via EG:s strukturfonder kommer dessa områden till godo, viktiga byggstenar för en förbättrad regional balans.

När det gäller den framtida användningen av regionalpolitiska stöd har regeringen bl.a. tillsatt en utredning om den framtida regionalpolitiken. Utredningen ska bl.a. överväga den framtida användningen av driftstöd från effektivitets- och konkurrenssynpunkt. Jag följer utredningens arbete med stort intresse, och regeringen har för avsikt att under våren 2001 presentera en regionalpolitisk proposition för riksdagen.

Avslutningsvis vill jag påpeka att regeringen inom den närmaste tiden avser att återkomma med förslag som stärker regionalpolitiken och minskar de regionala obalanserna.

Anf. 71 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka näringsministern för det svar som jag har fått på min interpellation. Jag vill också framföra att jag hyser förhoppningar om att vi inom ramen för det pågående budgetsamarbetet kan lösa en del av de problem som jag har tagit upp i interpellationen.

Bakgrunden till interpellationen är ganska känd. Det har pågått väldigt stora diskussioner i många av de här områdena. I februari i år samlades ett hundratal företagare, politiker och fackliga företrädare i Övertorneå kring ett upprop som de kallade för Sista striden för företagande och välfärd. Det uppropet har vi norrbottniska riksdagsledamöter tagit del av. Vi i Vänsterpartiet har tagit upp frågan på det här sättet.

Det finns en intressant frågeställning i detta med nedsättning av socialavgifter som man framför från de här områdena. I Norge, och även i Finland, kan man fortsätta att ha en nedsättning av socialavgifterna på det sätt som vi har haft i vårt land. Jag tycker att det skulle vara klargörande om vi fick en kommentar till det.

Jag vill också ta upp ett svar som EG-kommissionen lämnade till Jonas Sjöstedt som är EU-parlamentariker för Vänsterpartiet. Om man läser svaret kan man se att kommissionen kanske lägger ett visst ansvar på Sverige för hur man har behandlat de här frågorna. Jag vill gärna att näringsministern kommenterar detta.

Jag kan citera det här svaret. Det står: "Kommissionen är medveten om att glest befolkade regioner som norra Sverige har särskilda problem, och den håller med om att företagen i dessa regioner ställs inför särskilda svårigheter på grund av att avstånden till marknaderna är långa."

Man säger också att det finns bestämmelser som gör det möjligt för medlemsstaterna att om de så önskar ta med glesbefolkade regioner på kartorna över stödberättigade områden. Det finns möjligheter att ge tillstånd till högre tak för stödnivåerna i glest befolkade regioner. Samtidigt tar de upp att de inte är intresserade av en överkompensation.

Den 22 oktober 1999 inkom Sverige med en plan för reducerad arbetsgivaravgift för norra Sverige. Nu förväntar de sig att Sverige ska återkomma och bevisa att reduceringen av arbetsgivaravgifterna inte överkompenserar för de transportmerkostnader som uppstår för berörda företag.

Det är viktigt. Därför vore det intressant att få en kommentar till detta.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Näringsministern säger att han avser att återkomma. Jag skulle gärna vilja få en konkretisering av det. Nu har dessa reduceringar pågått sedan den 1 januari i år. Tre månader har gått, och ännu har ingenting kommit trots att det finns medel avsatta i budgeten.

Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att stödet med en sänkning av de sociala avgifterna med 8 % är ett svenskt stöd. Det är budgeterat fram t.o.m. 2001. Jag har själv träffat kommissionären och fört diskussioner med honom om detta, och de statsstödsregler som EU redovisar innebär att man inte både kan ha transportstöd och sänkta sociala avgifter. Man kan bara ha ett stöd. Däremot för vi en diskussion om huruvida det möjligen går att införa detta för s.k. tjänsteproducerande företag eftersom de inte har transportstöd.

Det Regeringskansliet möjligen skulle kunna ha synpunkter på är att informationen till stödmottagarna var bristfällig. En orsak till det är att det in i det sista fanns förhoppningar om ett godkännande efter de betydande inskränkningar i stödet som gjorts i och med budgetpropositionen och som sedan anmälades till kommissionen. Vi har alltså fört den diskussionen hela tiden. Kommissionens invändningar gäller att man är rädd för att det överkompenseras.

Norge har en förmån när det gäller arbetsgivaravgifterna, men de har alltså infört s.k. differentierade arbetsgivaravgifter. Det har vi inte i Sverige. I Sverige har vi samma arbetsgivaravgifter. Mig veterligen har Vänsterpartiet tidigare hävdat att vi inte ska ha differentierade arbetsgivaravgifter. Det är skillnaden. Vi skulle med all säkerhet få godkänt med differentierade arbetsgivaravgifter. Men här handlar det om ett speciellt stöd till vissa företag i vissa stödområden.

Det är uppgifter i medierna som antyder att Finland avser att införa ett liknande system som Norge. Jag vill säga att så inte är fallet. Finland har precis samma system som vi. Man skulle heller inte få godkänt för att dra ned arbetsgivaravgifterna med 8 %.

När det sedan gäller det skatteupprop som nu sker har det framförts önskemål från både enskilda företag och andra organisationer om en fortsatt nedsättning av sociala avgifter trots att kommissionen inte godkänt stödet.

Utifrån detta måste jag konstatera att Riksskatteverkets bedömning att nu inte bevilja nedsättning är riktig. Att bevilja stöd utan kommissionens godkännande innebär otillåtet stöd och skulle medföra att återbetalningskrav ställs mot företagen, och det skulle med all säkerhet ställa Sverige inför en svår situation.

När jag talar om att hitta andra åtgärder är det inte så enkelt. De flesta åtgärder som är direkt riktade till ett företag handlar om statsstödsreglerna. Om man ska göra någonting måste man börja fundera på ett generellt grepp som på något sätt kan gynna dessa företag. Det är det man får finna, och det får vi väl återkomma till i de s.k. förhandlingarna i vårpropositionen.

Anf. 73 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att klarlägga även sådana uppgifter som har förekommit i massmedierna. Det är ju en diskussion,

och som norrbottning möts man av dessa frågor. Nu har vi fått en redogörelse för de här förhållandena.

Jag var på väg att ställa en fråga om de pengar som är avsatta i budgeten. Jag tror att det rör sig om 400 miljoner kronor. Avsikten har varit att i framtiden eventuellt koppla det till tjänstesektorn och att ha en reduktion av arbetsgivaravgifterna.

Om det skulle bli så att man skulle rikta det till tjänstesektorn kan det, vad jag förstår, tidigast komma att börja gälla i september i år, enligt de uppgifter som jag har fått. Då är det faktiskt nio månader under det här året som har gått, och företagarna har fått försämrade förutsättningar för att klara av sitt mycket viktiga värv att driva företag i de här områdena. Det är ju, som vi alla känner till, områden där det pågår en väldigt stark befolkningsminskning, och det viktigaste för att minska denna befolkningsminskning är att det finns arbetstillfällen. Och där har företagarna en nyckelroll.

Näringsministern sade att Vänsterpartiet har varit motståndare till en nedsättning av socialavgifterna. Det har vi inte varit.

Näringsministern talar om att man ska göra någon form av generella insatser för glesbygdsföretagen. Jag kan tänka mig att näringsministern avser någon form av satsningar på infrastruktur, IT, bredband, som har nämnts tidigare här i interpellationsdebatten.

Jag skulle också vilja fråga vad näringsministern anser om t.ex. ett av de förslag som uppropet går ut på. Det handlar om att skapa riskvilligt kapital. Ett sätt som vi i Vänsterpartiet har föreslagit är att man ska utlokalisera AP-fondstyrelserna. Nu har man, vad jag förstår, så småningom lokaliserat en till Göteborg. Men det skulle finnas anledning att se över möjligheten att även ha en i norra Sverige.

Det skulle också kunna skapa ringar på vattnet. Det har ju visat sig att när man gör sådana här saker befrämjar det näringslivet.

Men min konkreta fråga handlar som sagt om det här med tjänstesektorn, om att det tidigast kan bli aktuellt i september och om vad man avser att göra under de nio månaderna.

Anf. 74 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Om man skulle komma fram till att det skulle kunna gälla tjänsteföretag är det tidigaste datum i juli; troligtvis är det, som sägs, i september. Det tar sådan tid. Alternativet är att vi avstår helt. Vi måste ju försöka med det som är möjligt.

När jag talar om arbetsgivaravgifter talar jag om differentierade arbetsgivaravgifter. Man bestämmer att landet ser ut på ett visst sätt och så differentierar man arbetsgivaravgifterna. I det här fallet handlar det om att alla har samma arbetsgivaravgifter, men man reducerar en viss procent för att företagen råkar ligga på ett visst ställe.

Vi har väldigt gott om riskkapital i Sverige i dag. Men jag delar uppfattningen att det inte är samma sak i glesbygden eller Norrland. Tar vi Norrbotten är det oftast bara institutionellt riskkapital. Jag tror inte att AP-fonderna skulle hjälpa till att ge mer riskkapital. Jag tror inte att AP-fonderna skulle bli mer lokala om man flyttade ut dem. Det skulle inte bli lättare att låna pengar eller att ta risker. Jag tror inte heller att AP-fondsystemet i sig skulle förstärka riskkapitalen i Norrbotten, Västerbotten och Jämtland. Vad som krävs där är att de aktörer som finns i norra

Prot.

1999/2000:82

21 mars

Svar på

interpellationer

Sverige mer koncentrerar sig på att få fram prospekt, på att säga: Det här är min affärsidé, jag vill investera, och på att vända sig till den kapitalmarknad som finns, den privata kapitalmarknaden. Där tror jag att det finns en stor brist. Det vet jag sedan jag var landshövding, så jag tror inte att en utflyttning av AP-fonder skulle förstärka detta.

Sedan ska jag avsluta detta inlägg med att säga att det är problem för många av de här företagen. Det är problem därför att många av de s.k. varuproducerande företagen många gånger gör produkter som har ett relativt lågt förädlingsvärde. Många har ett högt förädlingsvärde. Vi kan ta Kalix, och det finns andra ställen. Men många har ett relativt lågt förädlingsvärde, och det är klart att lönekostnaden i hela produktionen då får en väldigt stor betydelse.

Därför har detta en stor betydelse. Jag har förståelse för det. Men vi måste också säga, vad gäller 8 % på lönekostnaden och varuproducerande företag – om vi tittar på det material man köper och på materialhantering och om vi summerar detta – att totalt handlar det för företaget om kanske 3–4 %. Men även detta är betydelsefullt. Jag har respekt för det.

Vi får se hur vi ska lyckas med detta såväl när det gäller förhandlingar med kommissionen som när det gäller frågor som har att göra med hur man på annat sätt kan förstärka möjligheten för företagen i inlandet i de här stödområdena att bättre utvecklas och hävda sig på en tuff marknad.

Anf. 75 SIV HOLMA (v):

Herr talman! När det gäller AP-fondstyrelserna kan jag väl hålla med om att det riskvilliga kapitalets förstärkning har begränsningar. Men icke förty har det visat sig att det i alla fall finns en del låt oss kalla det dynamiska effekter i och med att man har närhet till dessa institut. Det finns belägg för det. Nu har jag inte den undersökningen framför mig, men vad jag har förstått finns det belägg för att det här skapar en bättre möjlighet att få placeringar av medlen.

De är viktiga också när man tänker på att det bästa sättet att få en bra avkastning är att arbetslösheten i landet i stort är låg. Det är ju den bästa garanten för att pengarna ska förränta sig.

Jag vill ändå uppmana näringsministern att ha en öppen hållning i frågan om att även lokalisera AP-fondstyrelserna och att bidra till att få en positiv behandling av de här frågorna.

Jag har, avslutningsvis, fått en del svar. Vi är båda medvetna om de problem som finns, och framtiden får väl visa vad vi gemensamt kan göra för att förbättra förutsättningarna, så att de blir mer jämbördiga.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 1999/2000:231 om arbetsmarknaden och rehabilitering

Anf. 76 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Ragnwi Marcelind har frågat vad jag avser att göra för att fler arbetshandikappade ska få möjlighet att komma ut på arbetsmark-

naden och vad jag avser att göra för att tilldelningen av de arbetsmarknadspolitiska medlen mer ska präglas av de lokala och regionala behoven i framtiden.

Ragnwi Marcelind tar som exempel situationen i Gävleborgs län. Jag utgår ifrån att Ragnwi Marcelind känner till att det är Arbetsmarknadsstyrelsen som fördelar anslagen till länsarbetsnämnderna, som i sin tur tilldelar arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut deras medel. Vid fördelningen använder AMS en fördelningsmodell som tar hänsyn bl.a. till arbetslösheten i respektive län. Länsarbetsnämnden grundar också sin tilldelning till förmedlingar och institut på samma modell. Modellen tar alltså hänsyn till såväl regionala som lokala behov.

Det är också Arbetsmarknadsstyrelsen som har ansvar för att de utgiftsramar som beslutats här i kammaren inte överskrids och även att de mål för verksamheten som fastslagits av regeringen uppnås.

Av den anledningen väljer jag att inte kommentera situationen vid Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län.

Regeringen anser att funktionshindrade personer ska ha ett kraftfullt stöd för att komma ut på arbetsmarknaden. Under 1999 tillfördes därför anslaget Särskilda åtgärder för arbetshandikappade 90 miljoner kronor, och dessutom har ytterligare 30 miljoner kronor tillförts för år 2000.

Det motsvarar sammanlagt ca 1 000 platser med lönebidrag i genomsnitt för ett år.

Sedan till den samverkan mellan Arbetsmarknadsverket och övriga aktörer som Ragnwi Marcelind tar upp i interpellationen. Arbetsmarknadsstyrelsen, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen och Arbetarskyddsstyrelsen har sedan flera år tillbaka ett gemensamt uppdrag i sina regleringsbrev att samverka så att tillgängliga resurser inom rehabiliteringsområdet används effektivt. Tillsammans ska de också genomföra utbildningsinsatser för de tjänstemän som arbetar längst fram i respektive verksamhet för att uppnå bättre resultat inom den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Till den 1 juli 2000 ska de vidare presentera en handlingsplan för hur samverkan ska genomföras.

I det förbättrade arbetsmarknadsläge som vi ser framför oss utgår jag ifrån att det kommer att vara möjligt också för personer med funktionshinder att få anställning med mindre eller kanske t.o.m. helt utan statliga subventioner. Det skulle medföra en större rörlighet inom lönebidragssystemet och möjliggöra att fler funktionshindrade personer får del av sådana anställningar dels till lägre nivåer, dels under kortare tider.

Anf. 77 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Tack, Björn Rosengren, för interpellationssvaret. Jag skulle vilja inleda med ett litet citat:

”Arbetslösheten är nu den lägsta på sju år. Antalet jobb har under det senaste året ökat med 111 000. Vi får gå tillbaka ända till 1992 för att finna en månad med fler människor i arbete än i dag. Detta är ett uttryck för att det har vänt för Sverige. Besparingar och skattehöjningar ledde till ordning och reda i statens finanser. Tillväxten är nu en av de högsta i EU.”

Detta framhölls i en artikel av Björn Rosengren den 28 februari. Jag förstår att det är med utgångspunkt i den här uppfattningen som näringsministern har skrivit sitt interpellationssvar till mig. Men vi måste

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

komma ihåg att även om sysselsättningen nu är under tillväxt är den alltfjämt tio procentenheter under 1990 års nivå. Totalt sett är det 400 000 färre i arbete nu.

För de arbetshandikappade i mitt hemlän ser inte verkligheten ut som i beskrivningen i Björn Rosengrens artikel. De arbetshandikappades situation i Gävleborgs län vill Björn Rosengren inte ens kommentera. Hur kan detta vara möjligt? Beror det på att Björn Rosengren anser att Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län inte sköter sin uppgift i fördelningen, eller är det AMS som inte tilldelar rätt? Vems är ansvaret? Om det inte ytterst är näringsministerns ansvar, vems är det då?

Jag vet att Björn Rosengren har uttryckt oro för att anslagen förbrukats i vissa län och för att det skulle bero på dålig styrning i den ekonomiska planeringen. Är det detta som är Björn Rosengrens anledning till att inte kommentera Gävleborgs län? Är det så att medlen till Gävleborgs län hanteras oförsiktigt, eller varför vill näringsministern inte kommentera det anställningsstopp som drabbar så många människor i Gävleborgs län?

Det är dock glädjande att höra att regeringen anser att funktionshindrade personer ska ha ett kraftfullt stöd för att komma ut på arbetsmarknaden. Jag kan lugna näringsministern med att jag mycket väl känner till hur hanteringen och fördelningen av de arbetsmarknadspolitiska medlen går till och hur det påbörjade samverkansarbetet mellan Arbetsmarknadsverket och övriga rehabiliteringsaktörer bedrivs.

Enligt Socialstyrelsen ökar myndigheternas samverkan inom rehabiliteringsområdet. Under 1999 rapporterades att det pågår 5 000 samverkansaktiviteter i landet. Samverkan är vanligast i glesbygdskommuner – jag hoppas att Björn Rosengren lyssnar på mig nu – och det är inte så konstigt. Jag hoppas att näringsministern känner till att arbetsmarknadsläget inte har förbättrats i glesbygdskommunerna i samma utsträckning som i övriga kommuner.

Där finns däremot ett stort engagemang hos arbetsgivare för att anställa funktionshindrade och arbetshandikappade, vilket för många människor innebär en första möjlighet att komma in på eller återinträda på arbetsmarknaden. För att möjliggöra sådana anställningar fordras det initialt statliga subventioner, som t.ex. lönebidragsmedel.

Jag blir därför bekymrad när jag läser vidare i näringsministerns svar. Han förutsätter där att funktionshindrade personer ska kunna erhålla anställningar helt utan statliga subventioner. Hur ska detta bli möjligt, Björn Rosengren?

Till sist tycker jag också att det är något förvånansvärt att Rosengren uppenbarligen tycker att det är fullt tillräckligt med 1 000 nya platser med lönebidrag i genomsnitt för ett år. I Gävleborgs län har vi långt över 100 färdigrehabiliterade funktionshindrade som omedelbart skulle kunna gå ut i arbete, om det fanns lönebidrag. Detta skulle i sig spara samhällsresurser och mänskligt lidande, eftersom nya människor skulle kunna börja rehabiliteras när de rehabiliterade har gått ut i arbete. Är det resursbrist, Björn Rosengren, eller är det verkligen Björn Rosengrens uppfattning att 1 000 platser är tillräckligt i den situation som glesbygden befinner sig i?

Anf. 78 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Jag fäste mig i det svar som Björn Rosengren har lämnat vid att regeringen anser att funktionshindrade personer ska ha kraftfullt stöd för att komma ut på arbetsmarknaden och att anslaget under 1999 hade tillförts 90 miljoner och för år 2000 30 miljoner. Detta skulle motsvara 1 000 platser med lönebidrag.

Resultatet av detta är enligt senaste arbetsmarknadsdata att antalet arbetshandikappade har ökat med nära 1 500 och att 1 000 personer färre i dag får lönebidrag.

Min fråga till näringsministern när det gäller detta är: Är näringsministern beredd att tillföra mera medel, så att fler arbetshandikappade kommer i åtnjutande av lönebidrag?

Näringsministern säger också i sitt svar att det skulle kunna bli möjligt för fler personer att få lägre lönebidrag, dvs. att det blir fler anställda om man hade lägre procentuellt lönebidrag. Det innebär att de som är beroende av ett högre lönebidrag – jag undrar om näringsministern lyssnar – blir ställda utanför. Redan i dag ser man att de anställningarna får lägre bidrag för att fler ska komma i åtnjutande av anställning, och det gör att en grupp ställs utanför. Man tittar på den rimliga lönenivån när man i dag diskuterar lönebidrag.

Jag har en fråga till näringsministern: Är näringsministern beredd att kanske ta en särskild kvot till de människor som behöver en anställning med högre procentuellt lönebidrag? Det är personer som är anställda av organisationer och föreningar. Oftast är det kvinnor. När det blivit neddragningar på lönebidrag är det oftast kvinnorna som har blivit drabbade. Min fråga är: Är näringsministern beredd att kanske göra en kvot speciellt för dem som kanske behöver ett högre anställningsbidrag med 80 %?

Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Låt mig först säga att det är med glädje jag lyssnar på engagemanget. Det vore också trevligt om engagemanget vore kopplat till budgetambitionerna.

Det är mig veterligt så att kristdemokraterna i budgethanteringen av arbetsmarknadsbudgeten, dvs. de pengar som vi behöver för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ville ha en lägre ram än vad regeringen föreslog. Om jag inte missminner mig låg det på ungefär 500 miljoner kronor. Å ena sidan har man detta engagemang – som jag delar och har förståelse för – och å andra sidan vill man inte tillföra lika mycket pengar i AMS budget. Jag ställer mig frågande till det. Det blir liksom som om det inte hörde ihop.

Sedan går jag in på medelsfördelningen för X-län år 1999 och år 2000. För år 2000 har Gävleborgs län fått 329 miljoner kronor, vilket är nästan 8 miljoner mer i medelstillelning jämfört med året 1999. Arbetsmarknadsverket fick möjlighet att utnyttja en anslagskredit under år 1999. I Gävleborg uppgick nyttjandegraden till 8 %. Maximalt i riket fick den i genomsnitt uppgå till 5 %.

För Gävleborgs del innebar detta att utfallet på anslaget för år 1999 blev 338 miljoner kronor i stället för 313 miljoner kronor, som var budgeten för år 1999. Länet går alltså in med en skuld år 2000 på ca 25 miljoner kronor därför att länet inte förmått att hålla tilldelade budgetramar.

Prot.

1999/2000:82

21 mars

Svar på

interpellationer

För år 2000 har länet fått 329 miljoner kronor. Men eftersom det har en skuld på 25 miljoner kronor finns endast 304 miljoner kronor disponibla. Alla län får sig ett volymmål tilldelat vad gäller lönebidrag och OSA. I Gävleborg fick man som mål 2 677 lönebidrag i genomsnitt per månad år 1999. Utfallet blev 2 699.

Kostnaden för ett lönebidrag i länet uppgick till 10 065 kr, och motsvarande för riket var 9 700 kr. Länet har en mycket stor andel anställda med lönebidrag i den s.k. allmännyttan, 34 %, vilket ska jämföras med rikets 24 %. Lönebidragsanställningar i allmännyttan är dyrare än hos övriga arbetsgivare, eftersom det tillåts en högre bidragsnivå än hos andra arbetsgivarkategorier. Detta om budgeten i Gävleborg.

När det gäller frågan om lönebidrag håller jag med om att vi måste försöka att förstärka det. Men det finns också andra möjligheter. Vi har nu aktivitetsgaranti som kan användas, och det finns andra åtgärder som man kan använda. Det behöver inte alltid vara lönebidrag. Det kan också vara andra former, och det bör man pröva.

Vi håller nu på att föra en diskussion och bereder budgetpropositionen. Jag vill ändå säga följande, utan att ge något löfte, och kanske inte ens beskriva en ambition: Det efterfrågas mycket lönebidrag. Men det är också viktigt att det används rätt, dvs. att man har det där det verkligen behövs och försöker hitta andra former där det är tveksamt om det ska vara lönebidrag.

Anf. 80 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Tack för några uppmuntrande ord, Björn Rosengren. Jag kan garantera att mitt engagemang är lika starkt när det gäller budgethanteringen. Som Björn Rosengren väl känner till har vi olika politiska infallsvinklar när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Nu diskuterar vi lönebidragsfrågan. Där föreslog vi kristdemokrater 30 miljoner utöver vad regeringen gjorde till just lönebidrag. Förhandlingar pågår. Min ambition är att vi ska kunna öka på anslaget i vårpropositionen.

När det gäller ekonomin i Gävleborgs län är jag väl medveten om alla siffrorna. Jag har haft ett långt samtal med länsarbetsnämnden där i dag inför interpellationsdebatten. Problemet är att det är ett glesbygdsområde. Det är det län som ligger näst högst i arbetsmarknadspolitiska problem.

Vi har ett stort antal arbetslösa människor i vårt län. Vi ligger på 10,9 %. Dessutom går utvecklingen väldigt långsamt mot 4-procentsmålet, som vi har som ambition att komma fram till. Vi har många arbetshandikappade som väntar på att få komma ut i arbete, och vi känner till underskotten.

Vår länsarbetsnämnd har försökt på alla sätt. Vi har tittat på andra vägar att försöka lösa problemet med lönebidragen, exempelvis att försöka använda rehabiliteringsstödet till lönebidrag. Men det var omöjligt på grund av lagen. Hur ska vi, Björn Rosengren, kunna hitta andra vägar, eller en större flexibilitet mellan systemen?

Jag tror att både Björn Rosengren och jag är överens om att det inte är de arbetshandikappade som ska drabbas av att vi har ett län med hög arbetslöshet, att länsarbetsnämnden eller AMS går med underskott och att fördelningen av statens finanser gör att vi måste dra in på områden. Det ska knappast vara de arbetshandikappade som ska drabbas. Det är en

grupp som regeringen och vi allesammans tycker är viktig att prioritera i den här frågan.

I regeringens proposition för budgetåret 1996/97 angående samverkan, socialförsäkringens ersättningsnivåer och administration m.m. hade man en ambition för samverkan. De inblandade parterna skulle bidra med medel som stod i proportion till deras ansvar för åtgärder.

Trots det utökade anslaget till särskilda åtgärder för arbetshandikappade är det uppenbart för alla att arbetsförmedlingarnas tillgängliga medel för anställningar med lönebidrag inte står i någon proportion till myndigheternas ansvar, enär det sedan sommaren 1999 regionvis råder totalt stopp för anställningar med lönebidrag.

Det innebär att det i vissa regioner finns ett stort antal personer som kan erhålla anställning med lönebidrag om ekonomiska medel finns tillgängliga. Ett flertal av dessa personer får i dag sin försörjning från sjukförsäkringssystemet i väntan på ekonomiska medel för anställning.

Då kan man ställa sig nästa fråga: Vad tänker regeringen göra så att de i rehabiliteringen inblandade parterna bidrar med ekonomiska medel som står i proportion till respektive parts rehabiliteringsansvar? Regeringen säger att de funktionshindrade personerna ska ha ett kraftfullt stöd. Gäller det Gävleborgs län? Gäller det glesbygdsområden? Gäller det mina arbetshandikappade hemma i Gävleborgs län?

Hur ser i så fall det kraftfulla stödet ut? Björn Rosengren är inte beredd att utöka tjänsterna utan tycker att 1 000 platser är tillräckligt, trots att vi bara i mitt hemlän har över 100 arbetshandikappade som skulle kunna gå ut i arbete i morgon. De har haft kontakt med företag, de är rehabiliterade och de har kontaktperson på företagen. De bara längtar och väntar på att få gå ut i arbete.

Anf. 81 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Det är precis som Ragnwi Marcelind sade här tidigare – när det gäller budgeten och arbetsmarknaden hade vi olika inriktningar. Vi hade 30 miljoner mer till de lönebidragsanställda.

Jag fick inget riktigt svar när det gäller signalen till alla lönebidragsanställda inom organisationer och föreningar som i dag har procentuellt högt anställningsbidrag. Hur ser näringsministern på det? Vilka signaler vill vi ge till dem? Ska signalen vara att det är du med ett litet handikapp som kommer ut på arbetsmarknaden, men du som är i behov av ett högre procentuellt lönebidrag kan inte anse dig vara behövlig ute på arbetsmarknaden?

Jag skulle vilja att näringsministern ger ett besked till alla dem som detta riktar sig till. Jag har också varit i kontakt med länsarbetsnämnden. Där diskuterar man detta. Man ser fram emot det, och man skulle vilja se att det blir någon form av en speciell kvot.

Anf. 82 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Man kan ha olika inriktningar på arbetsmarknadspolitiken. De facto föreslår man några 500 miljoner mindre, och det är klart att om det blir 500 miljoner mindre så får man mindre pengar totalt sett. Man kan säga: Vi skjuter bara in oss på handikappade. Och det är väl vällovligt, men jag tycker inte att det är en riktigt hederlig beskrivning att

Prot.

1999/2000:82

21 mars

Svar på

interpellationer

å ena sidan vilja skära, å andra sidan säga att regeringen inte gör tillräckligt.

När det gäller frågan om de allmännyttiga föreningarna kan jag förstå problemet. Men det får heller inte vara så att detta blir ett indirekt föreningsstöd. De här föreningarna får ju betala löner som är rimliga. Jag vet att många med lönebidrag som jobbar i allmännyttiga föreningar gör ett mycket fullvärdigt jobb. Om man räknar med att man lägger på sociala avgifter etc. så blir det ganska dyrt. Men föreningarna måste ju också betala lön för den arbetskraft som de här människorna erbjuder. Det får inte vara ett förtäckt föreningsstöd – det har aldrig varit meningen. Meningen är att det ska vara ett stöd för att de handikappade ska ges möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden.

Jag tror inte att det är så här i Gävleborgs län, men jag vet att man i andra län ibland har använt lönebidraget – och nu ska jag uttrycka mig diplomatiskt – inte riktigt som man borde ha använt det. Det finns andra former att ta till som skulle passa bättre.

Med detta har jag alltså inte sagt att man skulle göra så här i Gävleborg – där gör man det nog på ett riktigt sätt. Jag vill också ge er en komplimang. Andelen arbetslösa arbetshandikappade av samtliga arbetslösa är färre i X-län än i riket i övrigt. Det ska tilläggas. Jag tror inte att det beror på att ni skulle ha mindre pengar än andra, utan det beror troligen på att ni hanterar detta riktigt.

Vad gör då regeringen? I den arbetsmarknad som vi nu ser framför oss kommer alla krafter att behövas. Jag har tagit initiativ till en konferens med arbetsgivare för att få till stånd en diskussion om vilka möjligheter de ser att anställa personer med funktionshinder. Konferensen blir i början av april.

Jag har vidare gett Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering i uppdrag att företa en undersökning bland arbetsgivare om deras erfarenheter och vilja att anställa funktionshindrade personer. Det viktiga är faktiskt att kunna anställa dem utan någon form av stöd om man åtar sig att göra andra åtgärder på arbetsplatsen. Detta måste vi försöka pröva.

Regeringen avser dessutom att återkomma i frågor som rör arbetshandikappade i såväl sysselsättningspropositionen som vårpropositionen senare i år. Regeringen och Socialdepartementet har uppdragit åt en särskild utredare att se över den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Ett delbetänkande är ute på remiss för närvarande.

Åtgärder vidtar vi alltså. Jag ska titta på lönebidragen. Jag delar synen på problemet med det här. Men jag vill också säga att med de förslag som vi lägger fram nu när det gäller aktivitetsgarantier och den typen av åtgärder, samt att få arbetsgivaren mer öppen och förstå sina anställda funktionshindrade tror jag nog att regeringen ska kunna hantera detta på ett bra sätt.

Vi är generösa när det gäller arbetsmarknadspolitiska medel, vilket jag hoppas att fler partier här i kammaren kan vara.

Anf. 83 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna var i alla fall generösare med 30 miljoner när det gällde lönebidragen.

När det för övrigt gäller arbetsmarknadspolitiken skulle jag gärna föra en lång debatt med Björn Rosengren om det paket som Kristdemo-

kraterna har för att förändra arbetsmarknadssituationen i Sverige. Med det skulle vi genast få se att många fler människor skulle komma ut i arbete.

Björn Rosengren säger att det finns andra former för att få ut de arbetshandikappade i arbete. Det var precis det som jag efterlyste i min fråga alldeles nyligen. Det finns nämligen en stelbenthet. Vi behöver en större flexibilitet för att kunna lösa detta. Vi kan inte samtidigt som vi lagmässigt låser in det hela säga att vi inte kan använda andra stöd för att få människor att rehabiliteras ut i arbete. Då har vi låst oss på lönebidrag, och i så fall måste Björn Rosengren komma med tydliga förslag.

Björn Rosengren säger att regeringen ska återkomma i vårpropositionen. Enligt de uppgifter jag har fått kommer det inte att komma några nya pengar till de arbetshandikappade förrän nästa år. Det tycker jag i sig är tragiskt. Det finns nämligen människor i mitt län som har gått i ett år och väntat på att anställningsstoppet ska ta slut. Man säger att vi ska komma överens, men det enda sättet att komma överens med mig är att se till att de arbetshandikappade får jobb i Gävleborgs län. Jag tycker att anställningsstoppet är oetiskt mot bakgrund av de ambitioner vi har.

Utredningen om den arbetsinriktade rehabiliteringen som har pågått har jag också tagit del av. Den är ännu mer oroväckande när man ser på hur utvecklingen kommer att bli framöver. Den passiva kontantersättningen för ohälsa är nu 72 miljarder, och vi vet att det bara är 13 % som får rehabiliteringsinsatser. Samtidigt vet vi också att det blir två till fyra gånger fler sjukskrivna per år som behöver rehabilitering.

Det kommer alltså att behövas ännu mer resurser, Björn Rosengren. Det är bara att börja på en gång och öppna plånboken! Tack för mig!

Anf. 84 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag vill återgå till detta: Man kan inte å ena sidan vilja skära i arbetsmarknadspolitiken, å andra sidan beklaga att regeringen inte är tillräckligt ambitiös.

Det finns andra åtgärder, t.ex. den s.k. aktivitetsgarantin. Den ger möjligheter att man som heltidsanställd kan få en hel del åtgärder – från utbildning till arbete och mycket annat. Detta kan stämma överens med många funktionshandikappade. Det är en åtgärd som vi nu har tagit fram och som vi kommer att presentera som en generell åtgärd över hela Sverige. Nu finns den som pilotåtgärd i 44 kommuner. Jag menar att detta är en bra åtgärd, och det finns också andra åtgärder som man kan pröva.

Vad budgetförhandlingarna slutar i, och vad kd kommer att föreslå när det gäller pengar till arbetsmarknadspolitiken, till de arbetslösa och de funktionshandikappade ska jag mycket noggrant studera. Jag hoppas få återkomma om det här i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

16 § Svar på interpellation 1999/2000:227 om alkoholås

Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jan-Evert Rådström har frågat mig om jag är beredd att utvidga försöken med alkoholås i personbilar till att omfatta hela riket.

Låt mig först framhålla att jag anser att försöksverksamheten med alkoholås är utomordentligt viktig för att öka trafiknykterheten och därmed trafiksäkerheten.

Sedan 1999 har personer folkbokförda i Stockholms, Östergötlands och Västerbottens län som gjort sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott möjlighet att få villkorlig körkortsåterkallelse. Villkoret medger rätt att inom Sverige köra viss personbil som utrustats med alkoholås. Personen ska förbinda sig att genomgå läkarundersökning m.m.

Ett av syftena med försöksverksamheten är att få erfarenhet av alkoholås i Sverige utan att behöva göra alltför stora investeringar som kan vara bortkastade om alkoholåset inte visar sig ge önskvärt resultat.

Innan vi kan utveckla verksamheten till att gälla i hela Sverige måste vi därför låta projektet löpa och utvärderas enligt ursprungliga intentioner. Jag är därför inte beredd att låta utvidga projektet innan det finns redovisade resultat av försöksverksamheten.

Enligt Vägverket deltar för närvarande 86 personer i projektet, vilket är jämförbart med andra internationella försök. Som Jan-Evert Rådström påpekat har några större problem med utrustning, handläggning m.m. inte förekommit. Försöksverksamheten kommer att kunna utvärderas på ett bra sätt, med de begränsningar den i dag har och den tillströmning av deltagare som nu råder.

Jag vill i detta sammanhang även framhålla det frivilliga projekt med alkoholås som har startats inom ramen för kvalitetssäkring av transporter. Tre företag – Dala buss, Maser frakt och Taxi Uppsala – utrustar vardera 100 fordon med alkoholås, totalt 300 stycken. Försöket kommer att pågå under två år, varefter det säkert kommer att kunna göras en värdefull jämförelse med de erfarenheter som kommer från de nationella försöken med alkoholås.

Anf. 86 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka näringsministern för svaret, även om jag redan nu förstår att näringsministern tänker att Rådström naturligtvis inte är nöjd. Det är mycket riktigt. Jag är inte nöjd – inte denna gång heller.

Jag funderar i min interpellation på om detta projekt hade kunnat utvidgas till hela riket. Det står i svaret att vi måste få erfarenheter i vårt land av detta. Vi vet att det har fungerat i USA och Kanada i över tio år. Vad är det som skiljer de svenska förhållandena från dessa förhållanden och som gör att det eventuellt inte skulle fungera här? Det är ingen skillnad på bilarna. Det är ingen skillnad på alkoholen. Jag skulle vilja fråga näringsministern vad det är som är skillnaden. Vi måste göra något specifikt här.

Det underlag som vi har räcker för en utvärdering. Det är helt uppenbart att jag och näringsministern har helt olika källor när vi tar oss an denna fråga. När jag talar med Vägverket och med Länsstyrelsen i Stockholm är de bekymrade – ytterligt bekymrade – över att deltagandet

är för litet. Det är just därför jag tycker att detta borde och skulle kunna utökas till hela vårt land.

Ska vi behöva vänta i fem år och se dödsolyckor på grund av att någon eventuellt får ett återfall? Det får tragiska verkningar. Detta är ett enkelt sätt att undvika det. Jag hör ständigt diskussionen om nollvisionen och om att vi ska försöka minska dödstalet på våra vägar. Det är mycket enkelt för näringsministern att utan stora kostnader se till att vi får ett minskat antal dödsolyckor.

Enligt officiell statistik är 9 % av dödsolyckorna alkoholrelaterade. Tyvärr är väl den siffran egentligen dubbelt så hög, eftersom vi inte kontrollerar om det finns alkohol i kroppen med mindre än att vi misstänker brott.

Jag skulle också vilja ge näringsministern en liten berättelse från verkligheten. Jag är övervakare för en person i Värmland. Han är dömd till behandling. Han har naturligtvis blivit av med körkortet. Han måste komma på återbesök. Vi är ett stort antal människor som hjälper honom att komma till sina återbesök. En gång inträffade det att han inte fick tag på någon. Ingen kunde hjälpa honom. Tyvärr tog han sin bil – nykter, naturligtvis – för att åka till ett behandlingsmöte. Han åkte dit för olovlig körning.

Med hjärtat kan man kanske tycka en sak. Jag vet att han gjorde fel. Men det är synd att han inte bodde i ett annat län, där han kunde ha fått ett alkoholås. Nu bodde han i Värmland, och då fick han inte den möjligheten utan gjorde sig skyldig till en lagöverträdelse. Detta tycker jag att vi skulle undvika.

Det finns människor som vill försöka leva ett nyktert liv, men de förlorar mycket på grund av att de blir socialt fullständigt isolerade när de dessutom kämpar med en mycket svår sjukdom.

Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Nu pågår en försöksverksamhet. Det är 86 stycken som deltar i denna. Man kan också räkna in dem som nu frivilligt deltar. Det är alltså en mängd yrkeschaufförer som deltar. Jag nämnde några. Det är ungefär 300.

Jag anser att det nu är viktigt att få en utvärdering av detta. Jag har inte för avsikt att vidta några åtgärder förrän den försöksverksamheten är klar och vi har gjort en utvärdering. Då ska jag be att få återkomma om detta här i kammaren.

Anf. 88 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag förstår att näringsministern inte vill ha någon större debatt om detta. Det är enkelt att säga att det är en försöksperiod. Men låt mig förstå varför vi ska behöva ha fem års försök när utrustningen har funnits ute i världen i ett tiotal år. Fem års försök i Sverige innebär trots allt ytterligare dödsfall.

I lagtexten står det om upprepade försök även i försökslänen. Det är därför en del åker ur. Det kanske inte hör till dagens ärende, direkt, men jag skulle vilja att näringsministern tar detta med sig. Man åker ur projektet om det upprepade gånger visar sig att man har någonting i utandningsluften så att bilen inte startar, som det står i lagtexten. Länsstyrelsen är mycket bekymrad över att lagtexten är så hårt skriven.

Prot.

1999/2000:82

21 mars

Svar på

interpellationer

Men det innebär faktiskt, kanske lite ironiskt, att bilen inte startar om den som deltar i projektet och kör sin bil nykter blir hungrig och köper sig en korv med senap. Då får man en markering, och risken är att man åker ur projektet. Så är det enligt Stockholms länsstyrelse.

Anf. 89 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Herr talman! Jag anser än en gång att projektet ska slutföras och att det ska bli en utvärdering. Däremot är jag öppen för att föra en diskussion med Vägverket om att det inte behöver hålla på i så många år. Det är en lång tid. Jag kan säga att jag redan har förberett en diskussion med dem om detta. Det hoppas jag ska vara möjligt.

Det är också viktigt att vi inte nu säger att vi sätter in alkohol i alla bilar och att folk sedan får supa och bete sig som de vill. De kan inte starta bilen, men det finns ju andra bilar som inte är deras egna. Det ligger i detta projekt att man ska förändra sitt beteende. Vi kan inte bara sätta in alkohol och på så sätt försöka förhindra att de kör bil. Det handlar också om att de ska förändra sitt beteende. De kan som sagt alltid ta en annan bil.

Det är därför man går in i detta projekt med väldigt hårda villkor. Här är villkoret att man är nykter och att man inte sätter sig i bilen när man är berusad. Sedan får man inte i gång bilen. Det är kanske tur, det.

Poängen är faktiskt att de ska ändra sitt beteende. Det är det som de skriver i sitt kontrakt och som de är beredda att göra. Det är villkoret för att de ska få köra bil.

Anf. 90 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Vi är helt överens om det sista som näringsministern sade, nämligen att de ska ändra sitt beteende. Men jag vill att näringsministern tar med sig det sista som jag sade om vad jag hade hört från länsstyrelsen. Inte ens näringsministern menar väl att vi ska behöva ta bort senapen från korven, vilket det här kan innebära.

Jag känner en stor tacksamhet över att näringsministern från det att jag fick svaret nu ändrar sig och är beredd att förkorta projekttiden. Det kommer med all säkerhet att innebära att hela landet kommer att få den här möjligheten när vi har fått den här utvärderingen gjord. Jag är nämligen övertygad om vad resultatet kommer att bli. Även om jag inte når ända fram, att vi ska ha försöksprojektet i hela vårt land, behöver man åtminstone inte i stora delar av landet vänta i fem år på det här.

Det kommer säkert att tas emot med stor tacksamhet från övriga Sverige att näringsministern nu har gjort det här ändrade ställningstagandet. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 91 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Ulla-Britt Hagström har frågat vilka åtgärder jag avser vidta dels för att grundskoleelevernas arbetsmiljö bättre ska fokuseras som betydelsefull för lärandet, dels så att ohälsosamma lokaler uppmärksammas från ett nationellt perspektiv, dels för att öka skolornas intresse för ergonomin från elevernas perspektiv, dels så att elevskyddsombudens roll och uppgifter bättre uppmärksammas.

Arbetsmiljön i skolan är ett stort och viktigt område. Den har betydelse för både det fysiska och psykiska välbefinnandet och är en viktig förutsättning för lärandet. Att ha en väl fungerande arbetsmiljö är ett krav som alla i skolan har rätt att ställa.

Enligt den ansvarsfördelning som gäller mellan staten och kommunerna är det kommunerna som i egenskap av arbetsgivare och huvudman för skolan tillsammans med rektor ansvarar för att skolan har en bra arbetsmiljö. Detta innefattar lokaler, inomhusmiljö och utemiljö för elever och personal som dagligen vistas i skolans lokaler.

Skolverket fick i regleringsbrev för 1998 i uppdrag att effektivisera sitt samarbete med Arbetarskyddsverket i frågor som gäller skolornas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. I uppdraget ingick att göra en beskrivning av myndigheternas tillsynsverksamhet på området samt lämna förslag på en effektivare samordning. Skolverket och Arbetarskyddsverket kommer att utveckla sitt samarbete med utgångspunkt från de diskussioner som förts i samband med uppdraget. Viktiga utvecklingsområden är en genomgång av gällande lagstiftning samt hur elevernas möjligheter till inflytande över sin arbetsmiljö kan öka genom elevskyddsombuden. Skolverket kommer att redovisa resultatet av samverkan i september 2000.

I Skollagskommitténs uppdrag ingår bl.a. att göra en översyn, och vid behov föreslå förändringar för att stärka barns, ungdomars och vuxnas säkerhet, skydd och trygghet i barnomsorgs- och skolverksamheten, särskilt avseende arbetsmiljö- samt hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Undersökningen ska även behandla frågor kring kränkande behandling.

För skolans arbetsmiljö gäller samma regler som för andra arbetsplatser. I arbetsmiljölagen finns bestämmelser för hur arbetsmiljön bör vara utformad. Elever omfattas av arbetsmiljölagen från det första året i skolan. Det huvudsakliga ansvaret vilar på arbetsgivaren, i detta fall rektor och kommunen. Arbetarskyddsstyrelsen reglerar i olika författningar hur arbetsmiljön ska utformas och olika gränsvärden för områden som ventilation och buller m.m. Yrkesinspektionen är tillsynsmyndighet för detta område.

Förskolor och skolor har nu möjlighet att utnämnas till miljöskolor av Skolverket om de uppfyller vissa kriterier. Ett av kriterierna är fysisk miljö som handlar om skolans lokaler och byggnader. Det innebär att byggnaden inte får påverka hälsan på ett negativt sätt. Användningen och förekomsten av skadliga ämnen ska avvecklas och ersättas av bättre material.

Ergonomi ur elevernas perspektiv är en fråga som är lika viktig som ergonomi ur personalens perspektiv. Båda perspektiven ska vara rådande

när man behandlar frågan i skolornas arbetsmiljögrupper och samverkansgrupper. Ergonomi nämns också i kursplanen för ämnet idrott. Ett av målen är att eleverna ska kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang.

Som avslutning vill jag säga att det pågående arbetet framför allt med miljöskolor och skollagsöversynen kommer att verka för att arbetsmiljöfrågorna får en allt starkare betoning ute på den enskilda skolan.

Anf. 92 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag vill tacka skolminister Ingegerd Wärnersson för svaret. En arbetsplats där man känner trivsel är stimulerande och utvecklande. Vad gör en arbetstagare som inte trivs? Han eller hon kanske byter arbete. Vad gör elever som inte trivs? Byter de skola? Det gör de sällan.

Uppslaget till denna interpellation fick jag när jag lyssnade till en disputation av Jan-Olof Hellsten kring avhandlingen *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt. En studie av hur grundskoleelevers arbetsmiljö skapas – förändras – förblir som den är*. Avhandlingen berör egentligen två delar av arbetsmiljön, en mera fysisk och en som gäller läxläsning som stressmoment. Jag har valt att lyfta fram såväl fysisk som psykisk arbetsmiljö. Jag har dock inte berört läxläsning, eftersom jag själv är en förespråkare för läxor i rimliga proportioner.

Vissa delar av det här ligger givetvis under kommunens ansvar, men Skolverket har ett kontrollansvar. Det som slog mig var att jag kände igen så mycket nu när jag har fått skolan på lite avstånd och inser hur det är. Jag har tidigare genom diskussioner med miljöminister Kjell Larsson talat mycket om ett nationellt program, Det sunda huset, och om hur viktigt det är att förskolor och skolor har hälsosamma lokaler. 25 % av skolans kostnader går till lokaler. Ändå finns det inte speciella krav på kvalitetsmärkning eller ens krav på hälften av den luftströmning som krävs på ett kontor. Den luftkvalitet som arbetsmiljölagen kräver garanteras inte. Möblering, stolar m.m. är inte kontrollerade ergonomiskt från barnens perspektiv. Stolar i en matservering som använts av fem matlag barn per dag under tjugo års tid ifrågasätts egentligen inte. Det ska vara så i en skola. Elever i grundskolan vistas ofta i lokaler där luft-, ljud- och ljusförhållanden och övriga arbetshygieniska förhållanden inte är tillfredsställande. Det har visat sig att det blir allt vanligare med huvudvärk hos grundskolans elever.

Herr talman! Jan-Olof Hellsten tar i sin avhandling upp en så banal fråga som toaletterna i skolan. Det pratar vi egentligen inte om, men det finns mycket övrigt att önska. Och han har faktiskt rätt när han säger att alla barn inte vågar gå på toaletten på rasten. De kan vara rädda för att kompisarna ska rycka upp dörren. Och de får inte gå på toaletten under lektionerna. Skolhälsovården har faktiskt uppmärksammat att urinvägsinfektioner har uppstått eftersom en del flickor inte har kissat i skolan. Det är kanske inte lämpligt att diskutera här, men jag tycker att det är viktigt för miljön, trivseln och välbefinnandet.

Arbetsmiljön är viktig för elevernas utveckling och prestationer. Ohälsosamma skollokaler, sliten inredning och uttjänta, omoderna läromedel hämmar elevernas trivsel och lust att lära. Elevskyddsombudens roll måste därför stärkas. Det har jag fått allt tydligare klart för mig.

Skolverket måste uppmärksamma kommuner som bryter mot arbetsmiljölagen för elever.

Jag tycker att skolministerns värdegrundssatsning är väldigt viktig. Det gäller den psykiska arbetsmiljön men även den fysiska arbetsmiljön. Vi måste uppmärksamma båda delarna. Elever i grundskolan upplever sig kränkta av ett grovt språk och tillmälen från andra elever. Det gör kanske att en lektion blir förstörd. Därför är värdegrundsarbetet så viktigt. Det är också viktigt med en trygg och sund arbetsmiljö. Elevskyddsombuden har en viktig roll och får inte bara finnas som en papperstiger på skolorna. Därför skulle jag vilja att skolministern talar om just hur elevskyddsrollen kan utvecklas när det gäller arbetsmiljön för våra elever i skolan.

Anf. 93 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är bra att Ulla-Britt Hagström har väckt den här interpellationen. Vi diskuterar ju ofta den ena sidan av skolan, nämligen elevernas resultat. Men för att nå ett bra resultat är det, precis som Ulla-Britt Hagström säger, viktigt att miljön runtomkring också är bra.

Frågan är då hur skollokaler ser ut. Ofta brukar vi i debatterna hänvisa till nedskärningsåren under 90-talet. Men när det gäller skolorna och skollokaler har det nog varit bristfälligt och eftersatt under en betydligt längre period. Det kan egentligen inte skyllas på att vi har haft de här tio åren med nedskärningar.

För att nu se längre än tio år tillbaka byggdes det en hel del skollokaler in på 70-talet som sedan har förblivit i samma skick. När man reste runt på den tiden, ett antal år tillbaka, var det få kommuner som satsade på renovering eller ombyggnad. Allt var som det en gång var byggt. I dag när jag reser runt kan jag ändå se att det sker en satsning på den fysiska miljön. Många kommuner börjar nu lägga planer som är långsiktiga och kanske kommer att ta många år. Man anpassar skollokaler efter de krav som läroplanen ställer på flexibla miljöer, och man rustar upp efterhand.

Ulla-Britt Hagström var inne på stolar. Det är ett väldigt typiskt exempel: Tittar man på hur barnen sitter ser man att det också är väldigt olika. En del sitter på gamla stolar som egentligen är fullständigt omöjliga för ryggen, medan man i andra fall har börjat satsa på att rusta upp klassrum efter klassrum när det gäller stolar. Det kostar givetvis pengar, men jag tycker ändå att jag börjar se en positiv tendens mot att man gör de här förbättringarna, sådana här yttre åtgärder.

Fortfarande har vi dock områden som t.ex. ventilationen, som rör alla våra allergiska barn. Här har vi fått en lag för några år sedan som är väldigt tydlig mot kommunerna, men vi kan ändå se att det brister. Vissa kommuner har, just genom inspektionerna, ålagts vite när det gäller ventilationen. Andra har inte varit utsatta för kontrollen, och då är ventilationen fortfarande dålig. På hela det här området finns det brister.

När det gäller eleverna är det viktigt att se till att våra elevrepresentanter, de som sitter i våra elevkårer, också ges möjlighet att påverka sin miljö. Vi förbereder nu inom departementet förslag som vi fått från Sveriges elevråd, Svea kallat. De punkter som bereds är att ge elevråden samma ställning som lärarnas fackliga organisationer när det gäller medbestämmande och informationsspridning – då är det arbetsmiljöfrågorna

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

vi pratar om – och att ge elevskyddsombuden samma rättsliga och praktiska status som lärarnas skyddsombud, dvs. när man sitter i kommittéer för de här frågorna. En tredje fråga är att ge elevrådets aktiva samma möjligheter till studiekompensation och stöd som elevskyddsombuden får. Här har vi ändrat gymnasieförordningen.

Vi bereder alltså. Jag tycker att de här frågorna är oerhört viktiga och angelägna. Jag är väldigt glad att också elevorganisationerna driver dem och ser att arbetsmiljöfrågorna är viktiga om man ska lyckas totalt i skolan.

Anf. 94 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Tack, Ingegerd Wärnersson. Det här är oerhört viktiga frågor. Jag har en känsla av att elevskyddsombuden särskilt på grundskolan inte riktigt vet sin roll. Jag tror att vi kan göra mycket där för att stärka dem. Det är lättare på gymnasieskolan.

Det är också så att många skolor fortfarande inte uppfyller läroplanens krav. Om det vore så på andra arbetsplatser skulle folk reagera. Jag är medveten om att detta är kommunal mark, men det får inte kännas legitimt att skolan kan se ut som den gör medan omvärldsutvecklingen går så snabbt framåt.

Jag förstår att Ingegerd Wärnersson ser mycket nytt. Vi ser tekniska hjälpmedel, vi ser datorer och vi ser en och annan musikanläggning osv. när vi är ute. För ett tag sedan var det mycket demonstrationsvisningar av ergonomiskt riktiga bänkar. Men det blev bara en kortvarig trend. Kommunerna upptäckte att man inte hade råd att köpa in dem, och så blev det liksom glömt.

Jag hoppas mycket på den samverkanssatsning som Skolverket och Arbetskyddsstyrelsen gör. Jag ser fram emot den redovisning om elevskyddsombuden som Ingegerd Wärnersson säger att vi får i september.

Jag inser att skolministern får alltmer av skolproblem att lösa. Alla samhällets problem hamnar på något sätt hos skolministern. Det innebär inte att jag är omedveten om att det finns skolor med både fysiskt och psykiskt bra arbetsmiljö, men det finns för många undantag.

Fru talman! Ofta när man talar om skolans arbetsmiljö handlar det om lärarnas arbetsmiljö. Och den är ju mycket viktig – det finns alltför mycket av stress, uppgivenhet och utbrändhet. Men man talar inte på samma sätt om elevernas arbetsmiljö. För eleven handlar ofta arbetsmiljön om hur den påverkar utveckling och prestationer. Enligt Arbetslivsinstitutet löper 20 % av lärarna stor risk för allvarlig ohälsa och långtids-sjukskrivningar. Liknande diskussioner förekommer inte när det gäller eleverna i skolan. Allergiska elever får massmedial uppmärksamhet under en tid, men sedan glöms de ofta bort för andra nyheter. Miljömedvetenheten i skolans vardagsarbete är för låg i dag. Det skrivs mycket om störande barn, men det talas inte om överansträngda barn. Elevskador behandlas inte i mer än 20 % av de kommunala skolplanerna, har jag erfaren när jag har studerat detta.

Fru talman! Jag skulle önska att regeringen kunde tillsätta en värdekommission. Till denna skulle elever, lärare och föräldrar kunna skriva om visioner om trygga och harmoniska skolor. De skulle kunna berätta om skolsituationen, både den fysiska och den psykiska.

Ta det vanliga tillmålet ”hora”. Jag läste en intervju i DN med ett antal ungdomar som sade att det ses som en öppningsfras till ett samtal. Men den elev som tar detta till sig kan ju inte känna sig särskilt uppmuntrad eller ha lust att lära. Flera lektioner kan egentligen gå till spillo därför att man blir så sårad. Det handlar då inte enbart om att bli sårad utan också om att bli hindrad i sin utveckling och sitt lärande, en kränkning som vuxna kanske inte ens märker eller får reda på.

Min fråga till skolministern rör just detta med en värdekommission: Skulle det vara genomförbart att skapa någon nationell kommunikationsled liknande BRIS, Barnens rätt i samhället, kanske benämnd Skolelevers rätt i samhället, eller någon annan sådan kanal?

Anf. 95 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag vill åter säga att jag håller med Ulla-Britt Hagström i fråga om hur lokalerna har sett ut. Jag tog de positiva exempel som jag har mött, men jag tycker fortfarande att kommunerna har haft många år på sig att kontinuerligt förändra och förbättra sina lokaler. Detta är ett eftersatt område. Det gäller hur banker ser ut, hur gardiner ser ut, hur toaletter ser ut osv. på många av skolorna.

Man brukar ibland säga att när man har lyft på taket till en skola har det sett likadant ut som när man själv gick i skolan. Så små har förändringarna varit. När jag själv en gång började som lärare hade jag förmånen att få vara på en skola som helt var byggd efter de intentioner som läroplanen hade. Men plötsligt upphörde den här byggnationen, och man utformade inte längre lokaler efter de behov som skolan faktiskt har.

Här finns mycket att göra, och här tror jag att vi kan ha en ständig dialog med våra kommunpolitiker om att åtminstone göra en långsiktig planering för hur man kan förbättra kommunens skolor.

Vi har ingen kommission, men i samband med vårt värdegrundsprojekt har vi bett väldigt många elever – runt 4 000 – att skriva brev till oss och berätta hur de ser på värdegrundsfrågor och hur de upplever sin situation i skolan. Nu har jag läst många av de här breven, vilket har varit väldigt roligt att göra. De har givetvis handlat om mobbning. De har handlat om hur man är mot varandra, vilket språk man använder. Men oerhört många av breven har handlat om mat och toaletter. Det är två viktiga delar i en elevs vardag.

Jag har också skrivit ett svar som kommer att publiceras i samband med att vi lämnar ifrån oss vårt slutdokument.

Det är väl inte ofta vi diskuterar toaletter i riksdagen, men en gång lärde jag mig att när man besöker en skola ska man titta på hur toaletterna ser ut. Det talar väldigt tydligt om hur andan och stämningen är på en skola. Det ligger faktiskt mycket i det. Det är ett ställe som vi alla måste gå till och vittnar också om vilken inställning som finns på skolan. Jag har gjort det då och då när jag rest runt. Det stämmer verkligen. Det visar på andan.

Det som stod i rapporten om hur eleverna mår har alltså allvarliga konsekvenser som jag tror att det är viktigt att ta upp. Jag tycker också att det här ska påpekas för våra kommunpolitiker. Jag tycker att det är viktigt att den tillsyn som skolverk och Arbetskyddsverket utövar tillsammans följs upp.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

*Svar på
interpellationer*

Vem man ska vända sig till i framtiden när det gäller värderingsfrågor i den fysiska miljön är någonting som vi inte har funderat över på departementet. Det vi funderar över, och det avser jag att återkomma till, är hur man ska hitta ett forum som kommer att ha ett meransvar för värdegrundsfrågor i ett bredare perspektiv. Men vi är inte riktigt klara, så där återkommer jag.

Anf. 96 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt bra att visa positiva exempel. Det ska vi göra. Allt positivt vi kan visa måste vi göra, eftersom det är ett så pass eftersatt område.

Jag önskar också att skolministern kunde arbeta tillsammans med miljöministern så att vi kunde få ett sorts kvalitetsarbete för just förskolor och skolor.

En undersökning av 220 skolor visade faktiskt väldigt stora brister i fråga om fukt, mögel och ventilation. Det är svårt att få skolorna att t.ex. varudeklarerar sina klassrum, tala om hur lång tid luften räcker för ett visst antal elever osv. Det är svårt att få kommunerna att bygga om efter läroplanens krav. Jag tror också på en samverkan mellan departementen vad gäller de här frågorna.

Det vore väldigt bra om man kunde få en sammanfattande del av de 4 000 elevernas önskemål. Jag förstår att de skrivit under sekretess, men det kunde leda till att man får en bredare diskussion.

Jag har besökt skolor där rektor t.ex. tagit bort tvålen från toaletterna därför att det varit bus. Då står där kanske 100 elever som inte alls är skuld till detta och kan inte ens sköta sin hygien. Det blir väldigt mycket av kollektiv bestraffning i skolorna. Det skulle vi aldrig finna oss i på arbetsplatsen på det sättet.

Vi har väldigt mycket att tala om när det gäller de nära och som vi tycker så självklara och banala frågorna. De är tydligen väldigt viktiga för eleverna. Det visar skolministrarnas brev.

Det var orden i avhandlingens underrubrik ”– förändras – förblir som den är” som fick mig att liksom tänka till: Ska det vara så?

Anf. 97 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag går tillbaka lite till svaret som jag gav när det gäller just att Skolverket ska samarbeta med Arbetarskyddsverket om skolornas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. Det uppdrag som vi gav 1998 visar att vi tycker att de här frågorna verkligen är angelägna.

Det andra vi har gjort är utnämningen av miljöskolor. På det viset vill vi få skolorna att aktivt arbeta för en bättre miljö som både kan handla om den fysiska miljön och om undervisningen och arbetsmiljöfrågor. Hittills är det 90 skolor som har anmält sitt intresse för att bli miljöskolor till Skolverket och 14 av dem har granskats och godkänts av Skolverket. Det är givetvis få när man tittar på den totala andelen, men det är ändå en bit på vägen. Jag tror att för varje skola som blir godkänd sprider sig intresset. Jag läste om en skola häromdagen i tidningen. När detta får ett medialt intresse och många människor läser om det vill fler skolor vara med och bli miljöskolor.

Undersökningen har gjorts av Jan-Olof Hellsten som i sin avhandling tog upp den fysiska miljön, men också det som Ulla-Britt Hagström

berörde liksom andra delar som framkallar stress hos eleverna. Det är väl bra att också ha en sådan doktorsavhandling att beakta när vi diskuterar resultaten i skolan. Vad man än tycker om läxor eller inte läxor tror jag att den pekade på vissa saker som skolan ska se till, nämligen samordningen av prov och läxor, så att det inte blir mångfalden som stressar utan att det blir en rimlig arbetssituation för eleverna.

Jag har inte mer att tillägga till den här interpellationen. Jag tycker att det var viktigt att den kom upp. Det var bra att den ställdes. Vi får följa frågan och vi ska också se på resultatet som nu presenteras av Skolverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

18 § Anmälan om uppteckning vid EU-nämndssammanträde

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckning från EU-nämndens sammanträde fredagen den 25 februari inkommit.

19 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1999/2000:67 till justitieutskottet
1999/2000:80 till utrikesutskottet
1999/2000:87 till arbetsmarknadsutskottet

Skrivelse
1999/2000:90 till utrikesutskottet

20 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Skatteutskottets betänkanden 1999/2000:SkU19 och SkU20
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 1999/2000: MJU7, MJU10
och MJU12
Konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU11
Finansutskottets betänkanden 1999/2000:FiU16 och FiU21
Försvarsutskottets betänkande 1999/2000:FöU3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1999/2000:SfU9

21 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
1999/2000:61 Internationell rättslig hjälp i brottmål
1999/2000:78 Ändrad verksamhetsform för SJ m.m.
1999/2000:79 Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan
för handikappolitiken
1999/2000:85 Sveriges tillträde till vissa internationella överenskommelser för bekämpande av penningförfalskning m.m.
1999/2000:88 Registrering av medlemsfrämjande föreningar

Lagutskottets betänkanden
1999/2000:LU12 Tidsdelat boende – information på konsumentens språk
1999/2000:LU13 Obeställd reklam m.m.
1999/2000:LU14 Brottsoffers ansvar för rättegångskostnader

Utrikesutskottets betänkande
1999/2000:UU13 Effektiv kontroll för att hindra spridning av kärnvapen

Utbildningsutskottets betänkanden
1999/2000:UbU8 Fristående skolor m.m.
1999/2000:UbU9 Forskning och forskarutbildning

Prot.
1999/2000:82
21 mars

Trafikutskottets betänkanden
1999/2000:TU5 Trafiksäkerhet m.m.
1999/2000:TU7 Lag om radio- och teleterminalutrustning, m.m.

22 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 20 mars

1999/2000:304 av *Eskil Erlandsson* (c) till jordbruksminister Margareta Winberg

Sveriges bönder

1999/2000:305 av *Göte Jonsson* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg

Jordbrukets lönsamhet

den 21 mars

1999/2000:306 av *Karin Svensson Smith* (v) till miljöminister Kjell Larsson

Skatt på avfallsförbränning

1999/2000:307 av *Yvonne Oscarsson* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Rättsväsendet i Kongo-Brazzaville

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 mars.

23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 mars

1999/2000:714 av *Bo Könberg* (fp) till näringsminister Björn Rosengren

Statligt stöd för ökad läkartillgång

1999/2000:715 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister

Bosse Ringholm

Ölskatterna och bryggerinäringen

Prot.
1999/2000:82
21 mars

den 21 mars

1999/2000:716 av *Sten Tolgfors* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Brister i gränskontrollerna
1999/2000:717 av *Lars Wegendal* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Idrottsforskningens framtida roll och ställning
1999/2000:718 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Utvisningshotade läkare
1999/2000:719 av *Johnny Gylling* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Projekt Baseport
1999/2000:720 av *Johnny Gylling* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Svenska särkrav om halon
1999/2000:721 av *Inger Strömbom* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Sveaskogs verksamhet
1999/2000:722 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Brist på farmaceuter

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 mars.

24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 mars

1999/2000:676 av *Lars Gustafsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Utbildningsplatser för läkare i allmänmedicin
1999/2000:704 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Illegal försäljning av alkohol i butik
1999/2000:705 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Införselregler
1999/2000:707 av *Agne Hansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Konkurrensneutralitet i tandvården
1999/2000:708 av *Agne Hansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Kostnadsökningarna i tandvården

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 mars.

25 § Kammaren åtskildes kl. 20.16.

Prot.
1999/2000:82
21 mars

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.33,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 17 § anf. 92 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om uteblivet svar på interpellation.....	1
4 § Svar på interpellation 1999/2000:283 om Malmöpolisens resurser	2
Anf. 1 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 STEN ANDERSSON (m).....	3
Anf. 3 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	3
Anf. 4 STEN ANDERSSON (m).....	4
5 § Svar på interpellation 1999/2000:249 om arbetstidsförkortning	5
Anf. 5 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	5
Anf. 6 MARIA LARSSON (kd).....	5
Anf. 7 CHRISTEL ANDERBERG (m)	7
Anf. 8 HENRIK WESTMAN (m).....	7
Anf. 9 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	8
Anf. 10 MARIA LARSSON (kd).....	10
Anf. 11 CHRISTEL ANDERBERG (m).....	11
Anf. 12 Statsrådet MONA SAHLIN (s).....	11
Anf. 13 MARIA LARSSON (kd).....	12
6 § Svar på interpellation 1999/2000:246 om situationen för flyktingar från Irak	13
Anf. 14 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	13
Anf. 15 MARGARETA VIKLUND (kd).....	14
Anf. 16 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	15
Anf. 17 MARGARETA VIKLUND (kd).....	15
Anf. 18 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	16
Anf. 19 MARGARETA VIKLUND (kd).....	17
Anf. 20 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	17
7 § Svar på interpellation 1999/2000:272 om hanteringen av asylärenden	18
Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	18
Anf. 22 JOHAN PEHRSON (fp)	18
Anf. 23 GUSTAF VON ESSEN (m).....	19
Anf. 24 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	20
Anf. 25 JOHAN PEHRSON (fp)	20
Anf. 26 GUSTAF VON ESSEN (m).....	21
Anf. 27 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	21
8 § Svar på interpellation 1999/2000:223 om vårdutbildningen	22
Anf. 28 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	22
Anf. 29 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	24
Anf. 30 ULF NILSSON (fp)	24
Anf. 31 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	25
Anf. 32 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	26

Anf. 33 ULF NILSSON (fp).....	27	Prot.
Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	27	1999/2000:82
Anf. 35 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	28	21 mars
Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	29	
9 § Svar på interpellation 1999/2000:251 om tandhygienistprogrammet	30	
Anf. 37 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	30	
Anf. 38 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	30	
Anf. 39 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	31	
Anf. 40 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	32	
Anf. 41 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	32	
10 § Svar på interpellation 1999/2000:270 om högskoleutbildningen	33	
Anf. 42 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	33	
Anf. 43 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	34	
Anf. 44 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	35	
Anf. 45 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	36	
Anf. 46 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	37	
Anf. 47 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	38	
11 § Svar på interpellation 1999/2000:277 om tillsynen av äldreboende	39	
Anf. 48 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	39	
Anf. 49 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	39	
Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	40	
Anf. 51 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	41	
Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	41	
Anf. 53 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	42	
Ajournering.....	42	
Återupptagna förhandlingar	42	
12 § Svar på interpellation 1999/2000:211 om åtgärder för att locka företag och arbetskraft till Sverige.....	42	
Anf. 54 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	42	
Anf. 55 PER WESTERBERG (m)	43	
Anf. 56 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	44	
Anf. 57 PER WESTERBERG (m)	45	
Anf. 58 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	46	
Anf. 59 PER WESTERBERG (m)	47	
Anf. 60 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	48	
13 § Svar på interpellation 1999/2000:257 om E 4:an förbi Uppsala	48	
Anf. 61 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	48	
Anf. 62 HARALD NORDLUND (fp).....	49	
Anf. 63 RIGMOR STENMARK (c).....	50	
Anf. 64 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	51	
Anf. 65 HARALD NORDLUND (fp).....	51	
Anf. 66 RIGMOR STENMARK (c).....	52	
Anf. 67 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	52	
Anf. 68 HARALD NORDLUND (fp).....	53	

Anf. 69 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	53
14 § Svar på interpellation 1999/2000:267 om	
arbetsgivaravgifterna	54
Anf. 70 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	54
Anf. 71 SIV HOLMA (v)	55
Anf. 72 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	56
Anf. 73 SIV HOLMA (v)	56
Anf. 74 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	57
Anf. 75 SIV HOLMA (v)	58
15 § Svar på interpellation 1999/2000:231 om	
arbetsmarknaden och rehabilitering.....	58
Anf. 76 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	58
Anf. 77 RAGNWI MARCELIND (kd).....	59
Anf. 78 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	61
Anf. 79 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	61
Anf. 80 RAGNWI MARCELIND (kd).....	62
Anf. 81 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	63
Anf. 82 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	63
Anf. 83 RAGNWI MARCELIND (kd).....	64
Anf. 84 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	65
16 § Svar på interpellation 1999/2000:227 om alkoholås	66
Anf. 85 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	66
Anf. 86 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	66
Anf. 87 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	67
Anf. 88 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	67
Anf. 89 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	68
Anf. 90 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m)	68
17 § Svar på interpellation 1999/2000:252 om	
grundskoleelevers arbetsmiljö	69
Anf. 91 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	69
Anf. 92 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	70
Anf. 93 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	71
Anf. 94 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	72
Anf. 95 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	73
Anf. 96 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	74
Anf. 97 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	74
18 § Anmälan om uppteckning vid EU-nämndssammanträde.....	76
19 § Hänvisning av ärende till utskott	76
20 § Förnyad bordläggning.....	76
21 § Bordläggning.....	76
22 § Anmälan om interpellationer	77
23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	77
24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	78
25 § Kammaren åtskildes kl. 20.16.	79

